

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**CUMHURİYET SONRASI (1960-1980) ÇOCUK ROMANLARINDA
TEMA, DİL VE EĞİTİM ÖĞELERİ**

Deniz BENLİ

**İzmir
2013**

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**CUMHURİYET SONRASI (1960-1980) ÇOCUK ROMANLARINDA
TEMA, DİL VE EĞİTİM ÖĞELERİ**

Deniz BENLİ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin TUNCER**

**İzmir
2013**

YEMİN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Cumhuriyet Sonrası (1960-1980) Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/12/2013

Deniz BENLİ

İÇİNDEKİLER

Başlık sayfası.....	-
Yemin Metni.....	-
Değerlendirme kurulu üyeleri.....	-
Önsöz.....	i
İçindekiler.....	ii
Tablo listesi.....	iii
Özet	ix
Abstract.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ.....1

Problem Durumu.....	5
Amaç ve Önem.....	5
Problem Cümlesi.....	5
Alt Problemler.....	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	7
Kısaltmalar.....	8

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....9

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	11
Araştırma Modeli.....	11
Evren ve Örneklem.....	11
Veri Toplama Araçları.....	12
Veri Çözümleme Teknikleri.....	14

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	15
1.ÇOCUK ROMANLARINDA TEMA, EĞİTİM VE DİL ÖĞELERİ.....	15
1.1.TEMA.....	15
1.2.EĞİTİM.....	20
1.3.DİL.....	22
2.ÇOCUK ROMANLARININ (1960-1980) TEMA, EĞİTİM VE DİL AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	27
2.1.MUZAFFER İZGÜ’NÜN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ..27	
2.1.1.Çizmeli Osman (1980).....	27
2.1.1.1.Özet.....	27
2.1.1.2.Romanda Tema.....	27
2.1.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	28
2.1.2.Kara Pamuk (1978).....	28
2.2.2.1.Özet.....	28
2.2.2.2.Romanda Tema.....	29
2.2.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	29
2.2.2.4. Romanda Dilsel Öğeler.....	29
2.1.3.Uçtu Uçtu Ali Uçtu (1980).....	33
2.2.3.1.Özet.....	33
2.2.3.2.Romandaki Tema.....	34

2.2.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	34
2.1.4.Bülbül Düdük (1980).....	34
2.2.4.1.Özet.....	34
2.2.4.2.Romandaki Tema.....	35
2.2.4.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	36
2.2. RIFAT ILGAZ’IN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ.....	36
2.2.1.Öksüz Cıvcıv (1979).....	36
2.2.1.1.Özet.....	36
2.2.1.2.Romandaki Tema.....	37
2.2.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	37
2.2.2.Bacaksız Kamyon Sürücüsü (1980).....	37
2.2.2.1.Özet.....	37
2.2.2.2.Romandaki Tema.....	38
2.2.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	38
2.2.3.Bacaksız Sigara Kaçakçısı (1980).....	39
2.2.3.1.Özet.....	39
2.2.3.2.Romandaki Tema.....	39
2.2.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	40
2.2.3.4. Romanda Dilsel Öğeler.....	41
2.3.FAKİR BAYKURT’UN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ...44	
2.3.1.Sakarca (1975).....	44
2.3.1.1.Özet.....	44
2.3.1.2.Romanda Tema.....	45
2.3.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	45
2.3.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	45
2.3.2.Yandım Ali (1978).....	48
2.3.2.1.Özet.....	48
2.3.2.2.Romanda Tema.....	49

2.3.2.3.Romandaki Eğitsel Özellikler.....	49
2.4.ABBAS CILGA’NIN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ.....	50
2.4.1.Yaramazlar Kuyusu (1975).....	50
2.4.1.1.Özet.....	50
2.4.1.2.Romanda Tema.....	51
2.4.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	51
2.4.2.Şaşar Ali (1977).....	51
2.4.2.1.Özet.....	51
2.4.2.2.Romanda Tema.....	52
2.4.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	52
2.4.2.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	53
2.5.SULHİ DÖLEK’İN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	56
2.5.1.Yeşil Bayır (1979).....	56
2.5.1.1.Özet.....	56
2.5.1.2.Romanda Tema.....	57
2.5.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	57
2.5.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	58
2.6.MEHMET SEYDA’NIN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	61
2.6.1.Deli Ali (1979).....	61
2.6.1.1.Özet.....	61
2.6.1.2.Romanda Tema.....	62
2.6.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	62
2.6.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	63
2.7.KEMAL BİLBAŞAR’IN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	66
2.7.1.Yonca Kız (1971).....	66
2.7.1.1.Özet.....	66
2.7.1.2.Romanda Tema.....	67
2.7.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	67

2.7.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	68
2.8.TALİP APAYDIN’IN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	71
2.8.1.Dağdaki Kaynak (1979).....	71
2.8.1.1.Özet.....	71
2.8.1.2.Romanda Tema.....	72
2.8.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	72
2.8.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	73
2.9.TARIK DURSUN K.’NİN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	76
2.9.1.Hoşça Kal Küçük (1979).....	76
2.9.1.1.Özet.....	76
2.9.1.2.Romanda Tema.....	77
2.9.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	77
2.9.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	78
2.10.GÜLTEN DAYIOĞLU’NUN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ.....	81
2.10.1.Fadiş (1971).....	81
2.10.1.1.Özet.....	81
2.10.1.2.Romanda Tema.....	82
2.10.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	82
2.10.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	83
2.10.2.Suna’nın Serçeleri (1974).....	86
2.10.2.1.Özet.....	86
2.10.2.2.Romanda Tema.....	88
2.10.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	88
2.10.3.Yurdumu Özledim (1977).....	89
2.10.3.1.Özet.....	89
2.10.3.2.Romanda Tema.....	90
2.10.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	90

2.10.4.Ben Büyüyünce (1979).....	91
2.10.4.1.Özet.....	91
2.10.4.2.Romandaki Tema.....	92
2.10.4.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	92
2.11.HİDAYET KARAKUŞ’UN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ.....	93
2.11.1.Sıska Balıkçı (1980).....	93
2.11.1.1.Özet.....	93
2.11.1.2.Romanda Tema.....	94
2.11.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	94
2.11.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	95
2.12.CAHİT UÇUK’UN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ.....	98
2.12.1.Doğanın Armağanı (1980).....	98
2.12.1.1.Özet.....	98
2.12.1.2.Romanda Tema.....	99
2.12.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	99
2.12.1.4.Romanda Dilsel Öğeler.....	101
2.12.2.Sumru Kız (1980).....	104
2.12.2.1.Özet.....	104
2.12.2.2.Romanda Tema.....	105
2.12.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	105
2.12.3.Gümüş Kanat (1962).....	106
2.12.3.1.Özet.....	106
2.12.3.2.Romanda Tema.....	107
2.12.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler.....	107
3. ÇOCUK ROMANLARINDA(1960-1980) EN ÇOK GÖRÜLEN SEVGİ TEMASININ SINIFLANDIRILMASI.....	109
3.1.Atatürk Sevgisi.....	110

3.2.İnsan Sevgisi.....	111
3.3.Hayvan Sevgisi.....	111
3.4.Yurt Sevgisi.....	113
3.5.Anne Sevgisi.....	114
3.6.Doğa Sevgisi.....	115
4.ÇOCUK ROMANLARINDAKİ(1960-1980) EĞİTSEL ÖĞELERİN SINIFLANDIRILMASI.....	116
4.1.EĞİTİM-ÖĞRETİME YÖNELİK ÖĞELER.....	116
4.1.1.Okuma-Yazma.....	116
4.1.2.Çalışma.....	117
4.1.3.Bilgi.....	118
4.1.4.Kültür ve Edebiyat.....	119
4.1.5.Eğitim Sorunları.....	119
4.2.KİŞİLİĞE YÖNELİK ÖĞELER.....	120
4.2.1. Karakter.....	120
4.2.1.1.Okuyucuya Yönelik Olumlu Karakter Sunumları.....	120
4.2.1.2.Okuyucuya Yönelik Olumsuz Karakter Sunumları.....	121
5.ÇOCUK ROMANLARINDAKİ(1960-1980) DİL ÖĞELERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	122
5.1.1Soru Cümlesi.....	123
5.1.2.Olumlu Cümle.....	125
5.1.3.Olumsuz Cümle.....	127
5.1.4.Devrik Cümle.....	129
5.1.5.İsim Cümlesi.....	132
5.1.6. Fiil Cümlesi.....	135
5.1.7. Eksiltili Cümle.....	137
5.1.8.Kısa Cümle.....	139
5.1.9. Uzun Cümle.....	144
5.1.10.İkilemeler.....	147

5.1.11.Benzetmeler.....	152
5.1.12.Bağlaçlar.....	154
5.1.13.Argo Sözcükler.....	155
5.1.14.Yeni sözcük kullanımı.....	156
5.1.15.Kalıplaşmış sözler (atasözü-deyim).....	159
5.1.16.Yerel Söyleyişler.....	162

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	163
---	------------

KAYNAKÇA.....	166
----------------------	------------

1.İncelenen Çocuk Romanlarının Kaynakçası.....	166
---	------------

2.Araştırmada Kullanılan Eserlerin Kaynakçası.....	168
---	------------

Çocuk yazını içinde tartışmasız çok önemli bir yer tutan çocuk romanları geleceğimizin teminatı, hepimizin göz bebeği konumundaki çocukların zihinsel ve ruhsal gelişim süreçlerinde onlara azımsanmayacak katkılar sunar.

Çocukların anadillerini geliştirmelerinde okudukları kitapların rolü büyüktür. Onların yaşlarına uygun çocuk romanlarının seçimi için de öncelikle anne ve babaların bilinçli yaklaşımları ve yönlendirmelerinin büyük önemi vardır.Okul çağına gelen çocukların da okullarda öğretmenlerinin rehberliğinde okumaya özendirilmesi ve bunun için de bu çağ çocuklarının ilgiyle okuyacakları tema ve eğitici yanı olan çocuk romanlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Danışmanım sayın Yrd.Doç.Dr.Hüseyin TUNCER ile birlikte hazırladığımız bu tez çalışmamıza konu olan dönemde yer alan önemli çocuk romanı yazarlarımızın birbirinden değerli eserlerini içerdikleri tema, dil ve eğitim unsurları açısından incelemeye çalıştık.

Bu çalışmamızda elden geldiğince titiz davranarak çocuğun gelişim süreci içinde önemli yere sahip olan çocuk romanlarının seçilip çocuklara okutulmasında anne-baba ve öğretmenlerimize, bu romanlarda işlenen tema, dil ve eğitim öğelerini irdelemek suretiyle rehberlik etmeye çalıştık. Belirlediğimiz temaları, eğitim ve dil öğelerini, işlendiği eserlerden de alıntılar yaparak çalışmamıza kattık. Araştırmamızın sözcük ve cümle incelemelerinde metnin bağlamındaki anlama göre saptamalar yapılmıştır.

Çalışmamızda sağlam ve güvenilir bilgiler sunmak için ana kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır.Öncelikle problem, amaç ve önem irdelenmiş; ilgili yayın ve araştırmalar taranmış, elde edilen bulgular düzenlenmiş ve sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

İncelememize konu olan çocuk romanı yazarları soyadlarına göre alfabetik sırayla: Talip APAYDIN, Fakir BAYKURT, Kemal BİLBAŞAR, Abbas CILGA, Gülten DAYIOĞLU, Sulhi DÖLEK, Rıfat ILGAZ, Muzaffer İZGÜ, Tarık Dursun K., Hidayet KARAKUŞ, Mehmet SEYDA ve Cahit UÇUK'tur.

İncelememizde alıntılar dipnottan ziyade alıntının yapıldığı cümle ve paragrafın sonunda, parantez içinde verilmiştir.

Çalışmamızın çocuk romanlarına ilgi duyan herkese yararlı olacağını umut ederiz.

İzmir,Kasım 2013

Deniz BENLİ.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. KP Sözcük Tablosu.....	29
Tablo 2. KP Cümle Tablosu.....	31
Tablo 3. BSK Sözcük Tablosu.....	41
Tablo 4. BSK Cümle Tablosu.....	42
Tablo 5. S Sözcük Tablosu.....	45
Tablo 6. S Cümle Tablosu.....	46
Tablo 7. ŞA Sözcük Tablosu.....	53
Tablo 8. ŞA Cümle Tablosu.....	54
Tablo 9. YB Sözcük Tablosu.....	58
Tablo 10. YB Cümle Tablosu.....	59
Tablo 11. D. Ali Sözcük Tablosu.....	63
Tablo 12. D. Ali Cümle Tablosu.....	64
Tablo 13. Y K Sözcük Tablosu.....	68
Tablo 14. Y K Cümle Tablosu.....	69
Tablo 15. D K Sözcük Tablosu.....	73
Tablo 16. D K Cümle Tablosu.....	74
Tablo 17. HKK Sözcük Tablosu.....	78
Tablo 18. HKK Cümle Tablosu.....	79
Tablo 19. F Sözcük Tablosu.....	83
Tablo 20. F Cümle Tablosu.....	84
Tablo 21. S B Sözcük Tablosu.....	95
Tablo 22. S B Cümle Tablosu.....	96
Tablo 23. DA Sözcük Tablosu.....	101
Tablo 24. DA Cümle Tablosu.....	102

ÖZET

Araştırmanın Adı: Cumhuriyet Sonrası (1960-1980) Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri.

Araştırmacının Adı: Deniz BENLİ

Duygusal, bedensel ve zihinsel bakımdan sürekli gelişen, değişen ve kendini bütünlemeye çalışan bir varlık olan çocuk; bu süreçte kendisini ve çevresini de giderek daha iyi tanır.Öğrenme ihtiyacını soru sorarak, araştırarak ve en önemlisi de okuyarak gidermeye çalışır.Bizim bu çalışmamıza konu olan on ilâ on beş yaş arası çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerinde etkisi bulunan **çocuk romanlarıdır**.

Araştırmamızda; Talip APAYDIN, Fakir BAYKURT, Kemal BİLBAŞAR, Abbas CILGA, Gülten DAYIOĞLU, Sulhi DÖLEK, Rıfat ILGAZ, Muzaffer İZGÜ, Tarık Dursun K., Hidayet KARAKUŞ, Mehmet SEYDA ve Cahit UÇUK olmak üzere, toplam *on iki* yazarın *yirmi dört* çocuk romanı tema, dil ve eğitim öğeleri açısından incelenmektedir.

1960-1980 arası dönemdeki romanlarda; dostluk, anne sevgisi, arkadaşlık, dayanışma, hoşgörü, yaşam sevgisi, çalışkanlık vb. temalar işlenmiştir.Bütün bunların içinde sevgi teması ağırlık kazanmış ve alt kolları olarak da anne sevgisi, hayvan sevgisi, arkadaş sevgisi ve Atatürk sevgisine değinilmiştir.Bu temaların yanında 1960'lı ve 1970'li yılların sosyal yaşamı, kültürel, ekonomik ve eğitim unsurlarıyla ilgili öğelere de yer verilmiştir.On -on beş yaş grubu çocuklarının sosyal yaşama ilişkin bilmeleri gerekenlere yönelik konulara ağırlık verilerek özellikle çevre kirliliği, bilgili olmanın önemi, barışçıl düşünce gelişimi, sağlıklı olmanın önemi vb. eğitsel konular işlenmiştir.

Yazarlar, eserlerinde kullandıkları sözcüklerin çocukların anlayabilecekleri düzeyde olmasına dikkat ederek yabancı ve argo sözcüklerden uzak durmaya çabalamışlardır. Cümle seçimlerinde olumlu, kurallı, basit ve fiil köklü yükleme sahip olmasına özen göstermişler; çocukların konuşmaktan hoşlanacakları ikilemeler yanında yalın cümleler ile kısa ve anlaşılır paragraflardan oluşan metinler oluşturmuşlardır.

Anahtar sözcükler: Çocuk, çocuk romanları, tema, dil, eğitim.

ABSTRACT

A child is a creature who grows up emotionally, spiritually and physically. He/She knows his/her environment better day by day, during this period. He/She tries to do this by asking questions, examining and the most important one by reading. The childish novels support this project for the children who are between the age of ten and fifteen.

Total twelve writers (Talip APAYDIN, Fakir BAYKURT, Kemal BİLBAŞAR, Abbas CILGA, Gülden DAYIOĞLU, Sulhi DÖLEK, Rıfat ILGAZ, Muzaffer İZGÜ, Tarık Dursun K., Hidayet KARAKUŞ, Mehmet SEYDA and Cahit UÇUK)'s twenty four child novels are examined from the point of theme, language and educational elements in this research.

In the novels between 1960-1980 there are themes such as friendship, mother love, to help one another, to tolerate, love of life, success. The theme "love" is superior than all of these themes and besides Atatürk love, friendship love, animal love and mother love are mentioned. Social life, cultural, economical and educational elements of 1960's and 1970's are also mentioned. First of all, they should give great importance to the subjects that teenagers should know about social life. Especially environment pollution, importance of being conscious, development of peaceful thought and being healthy are mentioned as educational subjects.

Writers have tried to keep away from using the foreign words and slangs by caring the student's level of understanding. They have been careful with the choice of sentences which are positive, regular, simple and verb based. They have formed short and clear paragraphs.

Key words: child, child novels, theme, language, education.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Roman, okuyucu üzerinde yaşanmış ya da yaşanabilir izlenimi bırakan yazınsal türün adıdır. Romanda olay, olayı yaşayan kişiler, olayın geçtiği yer ve zaman okuyucuda gerçeklik duygusu uyandıracak biçimde kurgulanır. İnsanların yaşadığı bireysel ve toplumsal olaylar, ruhsal durumlar romana konu olabilir(...) On yaşından itibaren çocukları roman okumaya yönlendirmek, okuma alışkanlığını pekiştirme konusunda son derece yararlıdır. Anne, baba ve öğretmenler, seçici olmak kaydıyla, duygu ve düşünce gelişimine katkı sağlayacak romanlar okumaya çocukları teşvik etmelidirler. (Akbayır-Şahin; Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayı; s.195-196) Çocukların ilgiyle okuduğu metinler, temada anlama ve kavrama düzeyine uygunluk, dil ve anlatımda canlılık gibi özellikleriyle öne çıkarlar. Eğlendirmek estetik haz/güzellik duygusu uyandırmak, bakış açısı kazandırmak ve bilgilendirmek, söz konusu metinlerin işlevleri arasındadır. Ancak anlatmaya dayalı öykü ve roman gibi metinlerde bilgi verme işlevinin çok belirgin olmamasına özen gösterilmelidir (Akbayır-Şahin; Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı; s.198).

Çocuk edebiyatı, çocuksuluk kavramını göz önünde bulundurması gereken bir alandır. Her milletin “sözlü edebiyatında” çocuğa yönelik unsurlar vardır. Mustafa Ruhi Şirin, “Çocuk Edebiyatı’na Eleştirel Bir Bakış” adlı yazısında “... çocuk edebiyatı, önce, toplumların idealleri etrafında gelişmesi gereken bir edebiyattır. Bütün zamanlarda okunabilecek duyarlılıkla yazılacak kitaplar bugünün ve yarının çocukları için de geçerlidir.” demektedir. (Çocuk Edebiyatı Yıllığı/1987, s.55)

Çocuk romanlarında olay, zaman, mekân, kişiler, kurgu, dil ve üslûp gibi unsurlar çocuğa görelilik taşınmalıdır. Çocuğun anlayacağı yapıdaki eserler “eğitim” yönünden de sağlam işlenmelidir. Şaban Sağlık da yazısında Şükrü Elçin’den alıntılarla çocuk romanlarında işlenmesi gereken konuları; “Türk dünyasının coğrafyası, tarihi, devlet, asker, din, ilim ve sanat adamlarımızın monografileri, şehirlerimiz, sanatlarımız, adet ve ananelerimiz, sporumuz, oyunlarımız, keşifler, icatlar, dünyanın yetiştirdiği büyük sanat, fikir ve iş adamları, teknikte yeni arayışlar, tabiat ve hayvan sevgisi vb.” olarak belirtir. (Hece, Çocuk E. Özel Sayısı; s.234)

Ferhan Oğuzkan da şu hususlara yer verir: “Romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar. Geliştirmekte oldukları değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur.(...)(Çocuk Edebiyatı:2001, s.98)

Okuma alışkanlığı ve zevkinin gelişmesinde ve boş zamanlarının yararlı biçimde geçmesinde çocuk romanları önemlidir.Çocukta görmeyi istediğimiz bir çok davranışı, kazandırmak istediğimiz alışkanlık ve bilgileri romanlar aracılığıyla verebiliriz.Çocukların örnek alacağı kahramanların bulunduğu romanlar, çocukların seçeceği meslekler konusunda da rehber olabilmektedir.Bu edebî eserlerde dil tüm zenginliği ile kendini gösterdiğinden çocuk romanlarının okunması çocuğun dil gelişimine de katkı sağlar.Bu nedenle de çocuk romanları, çocukların dil gelişimi ve dil becerilerini arttırmalarında önemli bir araçtır.

Şaban Sağlık'ın, Mübeccel Gönen'den aktardığı “Çocuk Edebiyatı” adlı yazıda edebiyatın çocuk için önemine değinilir: “ 1-Edebiyat, çocuğun kendi öykülerini anlatması için model teşkil eder; 2-Edebiyat, yaratıcı etkinlikler için basamak görevi yapmaktadır; 3-Edebiyat, çocukta dile karşı hassasiyet geliştirmektedir.; 4-Edebiyat, çocuğun sözcük bilgisini arttırmaktadır.(Hece,s.238)

Çocuk romanlarının üslupları, kolay kavranabilir; olay örgüleri rahat anlaşılır; kısa ve anlaşılır konuşma cümleleri içermelidir.Kültürel alışkanlıkların dile dönüşme örnekleri olan benzetme, atasözü, deyim ve ikilemeler yer almalıdır.Çünkü çocuk romanlarının halk kültürüyle de yakından ilgisi vardır.Pek çok çocuk romanında cumhuriyet kavramının önemi anlatılır ve başta Atatürk olmak üzere Cumhuriyetimizi kuranlar hatırlatılır.

Şaban Sağlık, “Çocuk Romanları” adlı yazısının sonuç bölümünde “Çocuk edebiyatı örneği olarak yazılmayan, ancak çocuklar tarafından çok sevilen ve okunan “Don Kişot”, “Robenson” , “Güiver’in Gezileri” gibi yabancı; “Çalıkuşu” ve “Sinekli Bakkal” gibi yerli örneklerin çocuk açısından başka bir izahı vardır.Çünkü bu romanlarda bol macera, komik sahneler ve heyecan-gerilim unsurları gibi çocuğa hoş gelen romanlık öğeler çoktur.Özellikle yerli örneklerde “eğitim değerleri” ön plandadır.”(Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı,s.253)(...)çocuk romanlarında masal, destan, fabl, tekerleme gibi diğer çocuk edebiyatı türlerine yer verilir; ayrıca “oyun” ve “eğlenmek” gibi çocukça davranışlara da geniş olarak yer ayrılır.(a.g.e.s.254)

Ş. Sağlık, “Çocuk romanlarında tasvirler basit ve kısa olarak yer alır.Cümleler kısa ve genelde konuşma dili ağırlıklıdır.Uzun tahlil paragrafları yerine, rahat okunan ve kavranan diyaloglar yer alır.Bu özellikler de genelde çocuk romanlarındaki üslubu oluşturur.” diyerek eserlerde sadeliğe önem verilmesine dikkat çeker.

Yazıda, “Çocuk romanlarında görülen en belirgin özellik, bu romanlarda yer alan “eğitim” değerleridir.(...) en yaygın eğitim değerleri ise, “kitap okumanın önemi, okula gitmenin önemi, anne ve babalık, anne ve babanın ailedeki önemi,(...), Cumhuriyet’in önemi ve Atatürkçülük, eski ve uygarlık dışı olguları kapsayan köy ve köylülüğün yerilmesi, dinî ve millî değerlerin yüceltilmesi vb.” değinir.(Hece,s.254)

Köksal Alver, “Çocuk ve Edebiyat” adlı yazısında, çocuğa edebiyatı sunmanın, çocuğa dönük model oluşturma girişimi olduğunu; hem onun nasıl bir insan olmasına dönük, hem de hayat tarzının hangi çizgide, çerçevede belirleneceğine ilişkin teklifleri yüklenmek olduğunu belirtir.(Hece, s.307-308)

“Çocuk için edebiyat bir harman yeri, bir gezinti alanı, bir gözlem sahasıdır.(...) Çocuk, edebiyat ile çıktığı yolculuğunda hem eğlenir, hoşça vakit geçirir, hem de öğrenir, beller, keşfeder, kavrar.(...) Edebiyat çocuğa hayatın bin bir halini, türlü türlü yüzünü gösterir. Mutluluk ve acının, varlık ve yokluğun, kavga ve barışın, doğum ve ölümün hayatın temel sütunları olduğunu keşfettirir.”

“Edebiyat, bir yönüyle çocuğa rehberlik eder.Çocuğun gelişiminde, kendi dünyasını oluşturmada, çevreyi, ortamı, toplumu tanıyıp içselleştirmesinde önemli işlevler yüklenir.Değerler oluşturur, değerler aşılır edebiyat.Çocuğun kalbine, ruhuna, zihnine toplumsal ve insani değerleri kazır.Çocuğa ait bir değerler levhasının oluşumunu ve bu levhanın dolmasını sağlar.”

“Edebiyat, çocuk için aynı zamanda sosyalleşme yolu da olabilir.(...) Okunan ve bellenen şey başkası ile girişilen iletişim ortamında aktarılır.Dolayısıyla edebî okuma, okura(çocuğa) toplumu işaret ederek onun topluma katılmasını sağlar.(Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, s.308)

Bu alanda çalışan Kemal Ateş de “Çocuk Edebiyatımız ve Gülten Dayıoğlu” adlı yazısında Cumhuriyet’in ilk yıllarında istenilen canlılığa bir türlü ulaşamayan çocuk romanında, 1960’lı yıllarda belirgin bir kıpırdanış, bir canlanma görüldüğünü; bunda başta okuma ve yazma seferberliği olmak üzere, Cumhuriyet’in aydınlanmacı eğitim politikalarının büyük etkisi olduğunu söyler.(Hece,Çocuk E.Özel sayı, s.417)

Cemal Şakar “Bir Ülkü Olarak Çocuk Edebiyatı: Mustafa Ruhi Şirin” adlı yazısında; edebiyatın çocuğa göreliği dil ve anlatımla ilgilidir diyerek Şirin’in tespitlerine yer verir: “Yazarın dil bilinci çocuğa ulaşmayı sağlar.Sadelik, anlatımla uyumlu olduğu oranda edebiyat tadı oluşur.Sadelik içinde çocuk ruhunu uyandıran çocuksu eda, çocuk edebiyatının varoluşunu ve çocuk bakışını belirler.” Elbette eserde hedeflenen çocuk yaş grupları da, dil ve anlatımın çerçevesini oluşturur.Burada önemli olan yaş gruplarının psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun bir duyarlılığın geliştirilmesidir. (Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı.s.430-431)

Nuray Özyer de aynı dergideki “Çocuk Edebiyatı” adlı yazısında; çocuk edebiyatı ürünlerinin düşünen, tartışan, eleştiren, karşı çıkabilen, okuma sevgisi ve alışkanlığı, dil bilinci ve duyarlılığı edinmiş, sanat eğilimi ile donanmış, seçme özgürlüğüne sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemesi gerektiğini belirtir.(Hece,s.462)

Hüseyin Tuncer de “Çocuk Kitapları Yazarlar Bağa Destursuz Girmesin” adlı yazısında bazı yayınevleri ile yazarların çocuğun yaşını ve yaşına uygun dili ve düşünce gelişimini göz ardı ettiklerine değinir.(Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayı,s.472)

Unutulmaması gereken önemli bir nokta, insan kişiliğinin oluşmasında çocukluk döneminin rolünün ne denli büyük olduğudur.Bu da çocuk eğitiminin ve çocuk edebiyatının önemsenmesi gerektiği gerçeğini ortaya koyar.Çocuk edebiyatı ürünlerinin ve bizim konumuz olan romanların, çocuğu düşünce ve estetik bakımdan geliştirecek, özel bir tekniğe, özel bir dil ve üsluba ihtiyaç duyan, pedagojik değerlere bağlı, insana özgü bir edebiyat özelliği taşıması gerekir.

Problem Durumu

Cumhuriyet sonrası(1960-1980) yılları arasındaki çocuk romanlarında işlenen temaların, dilin ve eserlerdeki eğitim öğelerinin çocuğun ruhsal ve kültürel gelişiminde oluşturduğu etkilerin düzeyi.

Amaç ve Önem

Cumhuriyet sonrası(1960-1980) yılları arasındaki çocuk romanlarında dil unsuru; bu romanların dil öğretimi konundaki hassasiyeti, bu çocuk romanlarında; yazarlarının kullandığı dilin, ilgili yaş grubundaki çocukların düzeyine uygunluğu ile çocuğu eğitici yanlarının ortaya çıkartılması ve bu yanlarının önemle vurgulanması gerekliliği.

Konunun Önemi: Cumhuriyet sonrası(1960-1980) yılları arasındaki çocuk romanlarında işlenen temaların, dilin ve eserlerdeki eğitim öğelerinin çocuğun ruhsal ve kültürel gelişiminde oluşturduğu etkiler sorgulanacağı için bu çalışma önemlidir.

Problem Cümlesi

Problem cümlesi: Çocuk Edebiyatı Bağlamında Cumhuriyet sonrası (1960-1980) çocuk romanlarında tema, dil ve eğitim öğeleri nelerdir?

Alt Problemler

Çocuk romanlarda eğitim öğeleri nedir? Bu tür romanların çocuğun anadil gelişimine katkısı nedir?

Sınırlılıklar

Çocuk romanlarının, değişik yaş grubu çocuklarının ruhsal ve bedensel gelişiminde, anadilinin daha iyi ve kalıcı biçimde doğru olarak öğrenilmesindeki yeri ve öneminin kavranmasını sağlayarak, bundan sonra yazılacak çocuk romanları için değerli yazarlara bir yol gösterici olabileceği; bu doğrultuda çocukları için eser seçecek değerli anne babalara daha doğru seçim yapabilecekleri romanların yazılmasına da yardımcı olabileceği düşünülmektedir. İncelediğimiz dönem içinde kitapları en çok basılan ve ilgi gören yazarlar seçilmek suretiyle sınırlandırmaya gidilmiştir.

Tanımlar

Anadil: “İnsanın çocukken anasından, evindekilerden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil.”(TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.66)

Cumhuriyet: “Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği millet vekilleri aracılığıyla kullandığı devlet biçimi.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.263)

Çocuk: “1.Küçük yaştaki oğlan veya kız.2.Soy bakımından oğul veya kız evlât.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.316)

Edebiyat: “Olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı, yazın sanatı.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.431)

Eğitim: “1.Belli bir konuda, bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme, eğitime işi.2.Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.435)

Roman: “İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, sembolik veya gerçek olaylara dayanan uzun edebiyat türü.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.1227)

Tema: “Bir hikâyede, öğretici veya edebî bir eserde işlenen düşünce, görüş.” (TDK, Türkçe Sözlük,1992, s.1447)

KISALTMALAR (Alfabetik sıralı)

A.F.Oğuzkan	A.Ferhan Oğuzkan
BSK	Bacaksız Sigara Kaçakçısı
C	Cilt
Cüm.	Cümle
DA	Doğanın Armağanı
DAlı	Deli Ali
DK	Dağdaki Kaynak
DT	Doktora Tezi
F	Fadiş
G. Dayıoğlu	Gülten Dayıoğlu
HKK	Hoşça Kal Küçük
K.	Kakınç
KP	Kara Pamuk
M.İzgü	Muzaffer İzgü
Ol.suz	Olumsuz
S	Sakarca
S.	Sayı
s.	sayfa
SB	Sıska Balıkçı
SK	Sumru Kız
S.Sever	Sedat Sever
ŞA	Şaşar Ali
YB	Yeşil Bayır
TDK	Türk Dil Kurumu
YLT	Yüksek Lisans Tezi

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

ARSLANTAŞ, Hatice, “Cumhuriyet Sonrası(1981-2001) Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri” D.E.Ü.-Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2003, s.258(Araştırmada dokuz yazarın elli dokuz eseri incelenmektedir.)

ATEŞ, Kemal, “G.Dayıoğlu’nun Çocuk Romanları” Ankara , Kültür Bakanlığı Yayınları,1998.(Eserde Dayıoğlu’nun romanları, sözcük seçimi, cümle yapısı ve cümle türleri gibi yönleriyle örnekler ve şemalarla incelenmektedir.)

BAŞBAY, Sevgi N., “Çocuk Eğitiminde Çocuk Hikayelerinin Yeri ve Önemi(Yük.Lis.Tezi)(Araştırmada, çocuklar üzerine edebiyatın tarihçesi, 1974-84 döneminde çocuk edebiyatına giren yayınlar ile hikâyeler incelenmektedir.)

DEMİREL, Ş.,(2011). “Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı”, Ankara:Pegem Akademi (Eser, Şener Demirel, Mehmet Akif Çeçen, Serdal Seven, Necdet Tozlu ve Mehmet Emin Uludağ’ın, Çocuğun Gelişim Özellikleri, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatında Tema ve Sevgi Teması Bağlamında Anne ve Baba Sevgisi, Çocuk Kitapları, Çocuklarda Okuma Alışkanlığını Geliştirme Yolları Üzerine bölümleri dahilinde hazırlanmıştır.)

DİLİDÜZGÜN, Selahattin, “Yazın Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Yazını”,(Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.(Araştırmada Türkiye’de yazın eğitimi ve çocuk yazını, masallar, fantastik çocuk kitapları ve gerçekçi çocuk yazını konuları işlenmiştir.)

ERDOĞAN, Fatih, “Türkiye’de 1996-1998 Yıllarında Yayımlanmış Telif Çocuk Kitaplarının İçerik Analizi” (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1999.(Araştırmada, çocuk edebiyatının tarihçesi, çocuk edebiyatını oluşturan elemanlar ve 1996-98 arasında çocuk kitaplarının içerik analizine yer verilmiştir.)

GÜLERYÜZ, Hasan, “Yaratıcı Çocuk Edebiyatı”, Ankara, 2002 (Eserde, Çocuk ve Edebiyat, Yaratıcı Çocuk Edebiyatı, Okuma ve Yaratıcı Yazma başlıkları altında çocuk gelişimi ve çocuk edebiyatı konuları işlenmiştir.)

İZGÜ, M.,(2006). “Küçük Dev Adam”Çocuk ve Gençlik Yazınında Muzaffer İzgü Sempozyumu , Ankara:Bilgi(Eser, T.C. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi fen Edebiyat Fakültesi bünyesinde düzenlenen II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Sempozyumunda çeşitli yazarların Muzaffer İzgü’nün eserleri üzerine yaptıkları çalışmanın toplamıdır.)

KANTEMİR, Dr.Enise, “Çocuk Edebiyatı Sorunları”(Doçentlik Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1982.(Araştırmada, çocuğun eğitiminde kitabın yeri, çocuk kitaplarının yapısal özellikleri, çocuk kitaplarının dayanması gereken amaç ve ilkeleri işlenmektedir.)

KURDAKUL, Ş.(1999), “Şairler ve Yazarlar Sözlüğü”, İstanbul:İnkılâp Yayınevi.(Eser, 1999 yılına kadar bilinen 1318 yazarın biyografisi ve eserlerinin bibliyografyasını sunmaktadır.)

OĞUZKAN, A.F.,(2001). “Çocuk Edebiyatı”, Ankara:Anı (Eserde çocuk edebiyatının tanımı ve niteliğine, türlerine göre eser incelemelerine, dramatisasyon çalışmalarına, çocuk gazete ve dergileri ile çocuk yayınlarında aranması gereken niteliklere değinilmektedir.)

ÖZKAN, Nazmiye, “Çocuk Kitaplarında Dil Sorunu”(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001.(Araştırmada, çocukluk dönemi, çocuklarda dil gelişimi ve çocuk kitapları, çocuğun dil gelişiminde kitabın rolü, anlatım bozuklukları ve noktalama yanlışlıkları incelenmektedir.)

SEVER, S., (2007).“Çocuk ve Edebiyat”, Ankara:Kök (Eserde, Edebiyat- Yaşam ilişkisi, Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri, Çocuk Edebiyatının Genel Özellikleri ve Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dayanması Gereken Temel İlkeler incelenmektedir.)

ŞİRİN, Mustafa R., Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış, (2007). Ankara : Kök Yayıncılık.(Eserde çeşitli başlıklarla çocuk, çocuk kitabı, çocuk gerçekliği, Okuma öğretimi ve çocuk edebiyatı gibi konular işlenmektedir.)

TUNCER, Hüseyin-YARDIMCI, Mehmet, Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, İzmir, 2002, s.318(Eserde çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken niteliklere değinilerek çocukların ders alabilecekleri kahramanlar ve anlaşılır dil ve üslûba dikkat çekilmektedir.)

TÜRKSEVEN, Ali, “Çocuk Türkçesi” 1988, Çağdaş Türk Dili

YAĞCI, Öner, “Samim KOCAGÖZ’ ün Romancılığı ve Romanları” 1989, Türk Dili

YAVUZER, Haluk, “Çocuk Psikolojisi”, İstanbul, 2001

Hece Dergisi, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara, 2005

Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul, 1988, Gökyüzü Yay.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çeşitli kütüphanelerdeki yayın ve katalogların taranması ve bunların fişlenmesi yapılmış; bu alanda yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir. Belirlenen döneme uygun olarak seçilen çocuk romanlarının incelenmesi, tezimizin konusu gereği “tema, dil ve eğitim öğeleri” nin bulunmasına yönelik Talip APAYDIN, Fakir BAYKURT, Kemal BİLBAŞAR, Abbas CILGA, Gülten DAYIOĞLU, Sulhi DÖLEK, Rıfat ILGAZ, Muzaffer İZGÜ, Tarık Dursun K., Hidayet KARAKUŞ , Mehmet SEYDA ve Cahit UÇUK’un 1960-1980 yıllarında yayımlanmış eserlerinin öncelikle araştırmamıza uygun biçimde fişlenmesi, tasnif edilmesi ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bu inceleme sırasında eğitim bilimlerinin ve sosyolojinin yöntem ve ilkelerine başvurulmuştur. Araştırmamıza konu diğer tez ve araştırmalar ile çeşitli kitap ve makalelerden de yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

“Cumhuriyet Sonrası(1960-1980) Çocuk Romanları” evreni içinde “Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri” konulu araştırmamız, bir edebiyat eseri olarak çocuk romanlarının dil öğretimine ve çocuğun eğitimine katkısını ortaya çıkaracağından bu tez kapsamında yazılmış eserler ve tezimizin konusuyla ilgili yayımlanmış eserler değerlendirilip yorumlanmış ve bu bulgular da araştırma içinde değerlendirilmiştir.

Bunun için Cumhuriyet Sonrası (1960-1980) Dönemi Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri” konusuna ilişkin çeşitli çalışmalar incelenmiş, bunlardan hareketle belirlenen yazarların eserleri kütüphanelerden ve diğer akademik kaynaklarda araştırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Muzaffer İZGÜ'nün; “Uçtu Uçtu Ali Uçtu”, “Kara Pamuk”, “Bülbül Düdük”, “Çizmeli Osman”,

Rıfat ILGAZ'ın ; “Öksüz Civev”, “Bacaksız Sigara Kaçakçısı”, “Bacaksız Kamyon Sürücüsü”,

Fakir BAYKURT'un; “Yandım Ali”, “Sakarca”,

Tarık Dursun K.'nın ; “Hoşça Kal Küçük”,

Sulhi DÖLEK'in ; “Yeşil Bayır”,

Hidayet KARAKUŞ'un ; “Sıska Balıkçı”,

Cahit UÇUK'un; “Gümüş Kanat”, “Doğanın Armağanı”, “Sumru Kız”

Gülten DAYIOĞLU'nun, “Yurdumu Özledim”, “Ben Büyüyünce”, “Fadiş”, “Suna'nın Serçeleri” adlı romanları.

Mehmet SEYDA'nın; “Deli Ali”,

Talip APAYDIN'ın; “Dağdaki Kaynak”,

Abbas CILGA'nın “Şaşar Ali”, “Yaramazlar Kuyusu”

Kemal BİLBAŞAR'ın “Yonca Kız” adlı çocuk romanları.

Akbayır,S.ve Şahin,Ş(2005).Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat.**Hece Dergisi**. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.190-204

ALPAY, M.(1987).Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi.Çocuk Edebiyatı Yıllığı. s.523-528.

ARKILIÇ, S.(2006).Muzaffer İzgü Gözüyle Çocuk Kitapları ve Çocuk Edebiyatımız. Küçük Dev Adam.Ankara.s.251.

ARSLANTAŞ, Hatice, “Cumhuriyet Sonrası(1981-2001) Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri” D.E.Ü.-Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2003, s.258

ATEŞ, Kemal, “G.Dayıoğlu'nun Çocuk Romanları” Ankara , Kültür Bakanlığı Yayınları,1998.

BAŞBAY, Sevgi N., “Çocuk Eğitiminde Çocuk Hikâyelerinin Yeri ve Önemi(Yük.Lis.Tezi)

DEMİREL, Ş.,(2011). “Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı”, Ankara:Pegem Akademi

DİLİDÜZGÜN, Selahattin, “Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı” İstanbul, 1977.

DİLİDÜZGÜN, Selahattin, “Yazın Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Yazını”,(Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

ERDOĞAN, Fatih, “Türkiye’de 1996-1998 Yıllarında Yayımlanmış Telif Çocuk Kitaplarının İçerik Analizi” (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1999.

GÜLERYÜZ, Hasan, “Yaratıcı Çocuk Edebiyatı”, Ankara, 2006.Pegem

İZGÜ, M.,(2006). “Küçük Dev Adam” , Ankara:Bilgi

KANTEMİR, Dr.Enise, “Çocuk Edebiyatı Sorunları”(Doçentlik Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1982.

OĞUZKAN, A.F.,(2001). “Çocuk Edebiyatı”, Ankara:Anı

ÖZDAŞ, Ali, “Dilimiz Türkçe ve Eğitimin Önemi”, Türk Yurdu, 1960

ÖZKAN, Nazmiye, “Çocuk Kitaplarında Dil Sorunu”(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001

Sağlık, Ş.,(2005).Çocuk Romanları. **Hece Dergisi**. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.231

SEVER, S., (2007).“Çocuk ve Edebiyat”, Ankara:Kök

SEZGİN, Fatih, “Türkçe Metinlerin Bazı Ölçülebilir Özellikleri” 1985

ŞİRİN, M.R.,(1987). “Çocuklar İçin Edebiyat”.Çocuk Edebiyatı Yıllığı. s.238-241.

Tuncer, H.,(2005).Çocuk Kitapları Yazanlar Bağa Destursuz Girmesin. **Hece Dergisi**. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.472.

TUNCER, Hüseyin-YARDIMCI, Mehmet, Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı, İzmir, 2002, s.318

TÜRKSEVEN, Ali, “Çocuk Türkçesi” 1988, Çağdaş Türk Dili

YAVUZER, Haluk, “Çocuk Psikolojisi”, İstanbul, 2001

Hece Dergisi, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara, 2005

Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul, 1988, Gökyüzü Yay.

“Başlangıcından Günümüze Kadar Türk Edebiyatı’ndan Seçilmiş ‘Çocuklara Hikâyeler” Milliyet Yayınları 1971, s.358

Veri Çözümleme Teknikleri

Bu inceleme sırasında eğitim bilimlerinin ve sosyolojinin yöntem ve ilkelerine başvurulmuştur. Araştırmamıza konu diğer tez ve araştırmalar ile çeşitli kitap ve makalelerden de yararlanılmıştır. Konumuzla ilgili toplanan kaynakların irdelenmesi ve bu konuyla ilgili daha önceden yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin, makalelerin ve çeşitli kaynakların incelenmesiyle edinilen verilerin de eklenmesi sonrasında ayrıntılı bir analizin yapılmasına çalışılmıştır.

Tezimize konu olan romanlar okunmuş ve bu romanlardan amaca uygun veriler toplanarak romanlar tema, dil ve eğitim açısından irdelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1. ÇOCUK ROMANLARINDA TEMA, EĞİTİM VE DİL ÖĞELERİ

1.1.TEMA

Edebî ürünlerin en önemli unsurlarından biri temadır.Yazar eserini bir ana düşünce etrafında şekillendirir ve kurgular.Tema; “Bir hikâyede, öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş” şeklinde tanımlanmaktadır(TDK, 1988:1447).

Çocuk romanlarında tema unsuru diğer eserlerden daha önemlidir.İçinde bulunduğu çevreyi yeni yeni tanımaya başlayan çocuğun yazarın iletisine doğrudan ulaşabilmesini sağlayan, çelişkilere düşmeyen, açık ve kesin yargıların bulunduğu romanlar çocuklar için daha yararlıdır.

“Tema: Yazarın eserinde (veya yazısında) sürekli olarak belirtmeye çalıştığı temel düşünce ve görüşlere, gösterdiği ana yönelimlere “tema” denir.Yetişkinlere özgü eserlerde olduğu gibi çocuklar için yazılan eserlerde de temanın hiçbir duraksamaya yol açmayacak biçimde, açık ve seçik belli olması gerekir.Herhangi bir konuyu ele alıp onu belli bir yazı türünde işleyecek olan sanatçının, okurlarına ne gibi düşünce ve görüşleri kazandırmak, onlarda ne gibi tavır ve alışkanlıkları geliştirmek istediğini bilmesi önemlidir.Teması belirsiz veya değişik yorumlara elverişli eserler, çocukları kararsızlıklara ve yanlış anlamalara sürükler.” (Oğuzkan, 2001:366-367)

Çocuk romanlarında ana düşünceyi oluşturan temanın yanında bu temayı somutlaştırarak oluşturulan konu da çok önemlidir.Türkçe Sözlük’te “Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay veya durum” (1974) olarak ifade edilen konular gerçeklerle örtüşmeli ve hayatın içinden seçilerek zenginleştirilmelidir.Günlük yaşamda karşılaşılabilecek olan bilim, çevre, doğa, sağlık, okuma, küçüklere sevgi, büyüklere saygıya dayalı insanlar arası iletişimi işleyen konular işlenmelidir.

Çocuk romanı yazarlarının eserlerini yazarken çocuğun kişilik ve yaratıcılığının gelişmesinde yazdıkları eserlerin çok büyük önem taşıyacağının bilinciyle hareket etmeleri önem taşımaktadır.Özellikle çocukların yaşı ve kavrama yeteneklerine uygunluk ile onların ruhsal gelişim süreçlerini dikkate alan tema ve konular işlenmelidir.Bütün bu belirttiklerimiz ışığında çocuk romanlarını konuları ve işledikleri temaları bakımından Hüseyin Tuncer ve Mehmet Yardımcı şu şekilde sınıflandırmaktadır:

1. Aile ve yakın çevreyle ilgili romanlar
2. Duygunun ağır bastığı (hissî) romanlar
3. Macera (serüven) romanları
4. Mizahî (güldürücü) romanlar
5. Tarihî romanlar
6. Hayvanlar âlemiyle ilgili romanlar
7. Çocuk hayatıyla ilgili romanlar
8. Sıla ve ülke konulu romanlar
9. Bilim kurgu konulu romanlar
10. Gezi romanları
11. Biyografik konular
12. Kahramanlık romanları
13. Kovboy romanları

Çocuk romanları çocuğun kişiliğinin gelişiminde önemli katkılarda bulunan toplumsal değerlerimizi işlemeli ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamalıdır.Böyle olduğunda çocuğun sağlıklı gelişimine katkıda bulunmuş olunacaktır.Hayatın içinden seçilen konularda mümkün olduğunca ideolojik yaklaşımlardan uzak durulmalıdır. Hırsızlık ve yalancılığın kötülüğü; yardımlaşma ve arkadaşlığın gerekliliği vurgulanmalıdır.

Çocuklar özellikle kendilerini de özdeşleştirebilecekleri tarihimizin önemli kahramanlarına ve yakın çevrelerine ilgi duyarlar. *“Yazarlar çocuklar için kaleme aldıkları eserlerde genellikle şu temalar üzerinde dururlar: Aile, yurt, ulus, doğa ve yaşama sevgisi; güzelliğe karşı bağlılık ve duyarlılık. Bu genel temalara ek olarak yerli eserlerde tarihimizin unutulmaz dönemlerini ve değerlerini tanıtmak, Atatürk Devriminin önemini açıklamak ve bu devrimin genç kuşaklarca yozlaştırılmadan sürdürülmesini sağlamak, demokratik toplum yaşayışıyla ilgili birtakım ana ilkeleri benimsetmek vb. temaların da ele alındığını görmekteyiz.”* (Oğuzkan, 2001:367)

Yazarın eserinde ele aldığı düşünce, olay ve durum unsurlarının işlenen tema ile çok yakından bir ilgisi bulunmaktadır. Eserde tema, konu ve konuya uygun kahramanlar tasarlandıktan sonra duygu, düşünce ve hayat gerçekleri belli bir düzende kurgulanarak anlatılır. Burada üzerinde durulan temaların açık ve belli olması esastır. Hece Dergisi’nin Çocuk Edebiyatı özel sayısında Sıddık Akbayır-Şerife Şahin, *“Çocukların ilgiyle okuduğu metinler, temada anlama ve kavrama düzeyine uygunluk, dil ve anlatımda canlılık gibi özellikleriyle öne çıkarlar. Eğlendirmek estetik haz/güzellik duygusu uyandırmak, bakış açısı kazandırmak ve bilgilendirmek, söz konusu metinlerin işlevleri arasındadır. Ancak anlatmaya dayalı öykü ve roman gibi metinlerde bilgi verme işlevinin çok belirgin olmasına özen gösterilmelidir.”* (2005:198) diyerek eserlerdeki tema ve konuya dikkat çekerler.

Romanlarda işlenen ana temanın seçilen konuyla örtüşmesi gereklidir. Bu nedenle dil ve anlatım ile konu ve temanın ustalıkla işlenmesi gerekir. Burada bilinen ve alışılmış konuların tekrarından kaçınılmalı; seçilen konuların bilgilendirici ve eğlendirici olmasına dikkat edilmelidir.

Edebî Metinlerle ÇOCUK EDEBİYATI adlı eserde Şener Demirel, *“Konu, roman, hikâye, oyun, resim ya da filmde canlandırılan somut olaydır; eser kişilerinin somut eylemleri ile karşılıklı etkilenmeleridir. Bir başka ifadeyle konu, bir roman okuduğumuz, bir resme baktığımız zaman doğrudan doğruya algıladığımız dış aksiyondur.”*

Çocuk edebiyatında konu şu özellikleri içermelidir.

1-Çocuklara yaşama sevinci, iyimserlik aşılamalı, onları karamsarlıktan ve kötümserlikten uzak tutmalıdır.

2-Çocuğa insanları, hayvanları ve tabiatı sevdirmelidir.

3-İnsanı tek boyutlu değil, iyi-güzel, güçlü-zayıf, olumlu-olumsuz gibi farklı yönleriyle olduğu gibi vermelidir.

4-...Çocuğun yaş ve gelişmişlik düzeyine uygun bir tasvir ve tahlil içermeli,

5-... yardımlaşmayı, paylaşmayı ve dayanışmayı kazandırmalıdır.

6-Emeğin kutsal olduğu, alın teriyle ve hak ederek kazanılmış değerlerin üstün tutulması işlenmelidir.

7-Çocuk kitaplarındaki konular doğrudan bilgilendirmekten, ideolojiden, öğüt vermekten, aşığılayıcı anlatımlardan uzak durmalıdır.

8-Çocuğun merak duygusunu uyandıracak başarılı bir kurguya sahip olmalı.

9-Çocuğun kendine güven duymasını geliştirecek nitelikte olmalıdır.

Konu ile yakından ilgili bir terim olan tema ise bir yapıtta tartışılacak etiksel, siyasal, dinsel, felsefi ve estetiksel türden özgül bir yaşamsal sorun, yapıtta ortaya atılacak ve yanıtlanacak yaşamdan alınma bir sorundur.Tema daha genel olan, konu ise daha tikel olandır.” (a.g.e.s.54-55) demektedir.

Güleryüz, çocuk romanlarındaki tema ile ilgili şunları söylemektedir: “Ana düşünce, çocuğu saplantılı hale getirmemeli, ona değişik olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurmaya yardım etmeli, çocukların esnek düşünmesini sağlamalı, yaratıcılıklarını desteklemeli, öğrenmeye karşı güdülemelidir.Çocuklara ders, öğüt verici, ‘ya gördünüz mü? Demedim mi?, şunu yap bunu yapma’ şeklinde olmamalıdır.”(Güleryüz 2006: 163).

“Çocuk Kitapları Sorunu” adlı yazısında Enise KANTEMİR; “Bütün eserlerde olduğu gibi çocuk kitaplarında da konuyu oluşturan düşünce olay ve durum gibi öğelerin tema ile ilişkisi söz konusudur.Konunun tema ile bağlantısını sürdürerek gelişmesi gerekir. (s.200)

Tema, metinde ya da yapıtta belirtilen temel düşünce ve görüşlere özellikle ana yönelimlere denir.Yazar kitabında ya da metninde hangi konuyu hangi türde işlerse işlesin önemli olan çocuklara (okurlara) hangi düşünce ve görüşleri vermek

onlarda hangi tavır ve alışkanlıkları geliştirmek istediğini açık ve seçik bir biçimde belirtebilmelidir. Kuşkusuz teması belirgin olmayan türlü yorumlara kaçan eser ya da metinler yanlış anlamalar doğuracağı için başarılı sayılmaz. (s.200-201) Yazarlar, okurları ile bir fikir ve duygu alışverişi içinde olurken eserlerinde , onlara sırasında sorunlarını gösterir, sırasında çalışma zevki verir, sırasında insan sevgisini ve saygısını işler. Gene yaşam zevki, aile, yurt, ulus ve doğa sevgisi emek veren insana değer verme, güzelliğe, sanata karşı duyarlık ve bağlılık, cesurluğa, kahramanlığa değer ve saygı, kişisel girişime ve çalışkanlığa önem verme Atatürk ilkelerine bağlılık vb. tümünden işlenen örnekler olarak gösterilebilir.” (s.201)

Çocuk romanlarında işlenen ana tema ile konu yeterince kaynaşmıyorsa okuyucu anlama ve kavrama güçlüğü çeker. Doğrudan bilgi, ders ve öğüt verme ders kitaplarının görevi olduğunda edebî eser olan çocuk romanlarının işlevi eğlendirmek, insancıl ilişkiler, hoşgörü, sevgi, saygı gibi kişiliği de geliştirici ve ruhu besleyici nitelikte olmalıdır. Çocuğa içinde yaşadığı toplum ve dünyanın bir parçası olduğu hissettirilerek gerçek hayat ile eserde sunulan hayat arasında bağ kurması sağlanır.

Roman, onu okuyan çocukta yardım etme, merhamet, sevgi ve saygı kavramlarını kazandırmanın yanında adalet duygusunu ve hürriyet aşkını geliştirici etkiler sağlar. Bu temaları işleyen romanlar okunduğunda çocuğun ruhsal gelişimine de katkı sağlanmış olur.

Eserleri okuyan kız çocuklarının zor durumdakilere yardımcı olan merhametli anne gibi kahramanların; erkek çocuklarının da cesur ve iyilik sever kahramanların işlendiği romanlara ilgi duydukları görülmektedir. Eserdeki kahramanların söyledikleri ve yaptıklarıyla konu ve temayı iyi yansıtmaları yanında yazarların kitaplarındaki tema, konu, plan, kahramanlar, üslûp ve dil unsurlarına özen göstermeleri gerekir.

1.2.EĞİTİM

Çocuk romanlarının eğitim bakımından değeri ve önemi büyüktür.Çocuğun dili öğrenmenin yanında en büyük gelişmeyi gösterdiği alan eğitimidir.Eğitim aynı zamanda insanın öğrendiklerini davranışlara dönüştürme sürecidir.Çocuk yazınının eğitim bakımından değeri, insana duyuş düşünüş örnekleri sunarak insanın kendi kişiliğini şekillendirmesini sağlamaktır.Eğitim süreci insanın doğumundan ölümüne kadar kazandığı deneyimlerle şekillenir.

Türkçe Sözlük'te eğitim; *“Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi ve beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye.”*(1992) biçiminde açıklanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi eğitim insanlarla ilgili bir etkinliktir.

Hatice Arslantaş da *“İnsan yaşamında eğitim sürecinin en yoğun ve en verimli olduğu dönemler çocukluk ve gençlik yılları olarak karşımıza çıkmaktadır.Bu dönemler içerisinde, teorik bilgiler vermenin yanı sıra, onun topluma uyum sağlama sürecini kolaylaştıracak ve toplum içerisinde bilinçli, yararlı bir birey olmasını sağlayacak tutum ve davranışların kazandırılmasına çalışılmalıdır.Kültür birikimi, toplumsal değerler; birey, aile ve yurttaş olma bilinci, çocuğa ancak eğitim yoluyla kazandırılabilir.”* (2002:21) diyerek eğitimin sürekliliğine ve insanın davranışlarını şekillendirmedeki rolüne dikkat çekmektedir.

Çocuk romanlarının çocuklara dil bilinci aşılama ve okuma alışkanlığı kazandırma yanında onların eğitim yaşamında da önemli yere sahiptir.Cumhuriyet döneminde özellikle 1970'lere kadar çocuk yazınında didaktik bir anlayışın sürdüğü eğitim ağırlıklı kitaplar basılmıştır.Ancak 1980'lerden sonra çocuk gerçekliğine bağlı yazın güçlenmiş ve ürün vermiştir.

Muzaffer İzgü'nün “Küçük Dev Adam” adlı eserinde *“Bilindiği gibi Çocuk Edebiyatı içinde özel bir yeri olan roman ve hikâyenin çocuk eğitimi alanında önemli bir işlevi vardır.Hemen tüm eğitimcilerin birleştiği bir olgudur bu. Hikâye ve roman, özellikle çocuk hikâyeleri eğitim açısından sayısız olanakları içermektedir. Amacın anlatılmasında, hissettirilmesinde, olaylara karşı tavır alışta hep çocuk hikâyelerinin*

öğretici yanından yararlanılmaktadır.”(2006:52) denilerek eserlerin eğitim açısından önemi belirtiliyor.

Çocukla yaşam arasındaki bağı oluşturmanın yolu eğitimden geçer.Bu nedenle çocuk romanları çocuğun eğitimine katkı veren önemli araçlardır.Çocuğu yaşamın gerçeklerine hazırlayan onları ruhsal bakımdan besleyen ve düşünsel açıdan geliştiren eserler olan çocuk romanları “eğitim” açısından sağlam bir kurguyla okuyucuya sunulmalıdır.

Şaban Sağlık,F. Oğuzkan’dan şunları alıntılar: *“Romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar.Geliştirmekte oldukları değer yargılarının daha açıklık kazanmasına yardımcı olur.”(Hece,2005:237) ...“Okuma alışkanlığı ve zevkinin gelişmesinde, dolayısıyla boş zamanlarının yararlı biçimde geçmesinde faydalı olur.” (a.g.e.2005:238)*

Çocuğa bir çok davranış, alışkanlık ve bilgi yaşlarına uygun hazırlanmış bu eserlerle kazandırılabilir. Bu kitaplarda görülen en yaygın eğitim değerleri arasında incelememizde örneklendirdiğimiz gibi anne sevgisi, kitap okumanın önemi, okul ve okula gitmenin önemi, Atatürkçülük ve millî değerlerimizdir.

Enise Kantemir, “Çocuk Kitapları Sorunu” adlı yazısında “Çocuk yayınları, eğitici, okuma ve giderek yazma zevkini geliştirici, çocukta olumlu davranış değişikliği yaratıcı nitelikte olmalıdır.(Fiziksel, ruhsal, sosyal yönden gelişmeler sağlamalıdır.)”. (1979:191)

“Çocuklarda eğitici yönden sağlıklı davranış değişikliği geliştiremeyen ve sanat değeri olmayan okuma zevki ve ilgisini veremeyen, çocukları, vurucu kırılcılığa yönelten piyasa çocuk kitapları yerine kendi tarihimizden, Halk Edebiyatımızdan alınacak seçkin örneklerin sanat değeri bozulmadan çocukların anlayış düzeyleri dikkate alınarak çeşitli türlerde hazırlanmalı ve süratle yayınlanmasına gidilmelidir.(Battal Gazi, Köroğlu, Karacaoğlu, Yunus Emre, Nasrettin Hoca vb.)” (1979:192) “Gene çocuklarımıza Atatürk ilkelerini benimsetici eserlere bu yayınlar arasında en başta yer verilmelidir.” (Kantemir,1979:193)

İnci Engün'ün de “Çocuk Edebiyatı’na Toplu Bir Bakış” adlı yazısında “ (...)Çocuk kendisine verilen eğitim ile kendi milletinin harsına sahip olacağı için Gökalt, çocuğa verilecek terbiyenin mutlaka millî olmasını ister.Zira “medeni milletlerin” modern okullarında eğitim millî değil, milletlerarasıdır.” (Türk Dili,1987:190) diyerek çocuk edebiyatının kültürümüzü yansıtmasının eğitimsel önemine değinir.

Atalay Yörükoğlu’nun da dediğı gibi çocuğun gelişiminde sevgi ve özgürlük yanında eğitim kavramının da önemi vardır.Sevgi ile yürütölen eğitim, çocuğun yeteneklerini en iyi biçimde gösterme imkânı sağlarken onu topluma uyumlu ve kişilik sahibi de yapar.Eğitim sadece okulda görölen tahsil değildir.Eğitim bir süreçtir ve yaşam boyu sürer.

Öğretmen kökenli yazarlarda(M. İzgü ve G. Dayıoğlu vb.) okul ve eğitim temaları ön plandadır. Dayıoğlu’nun kitaplarında hayatın akışı içinde yaşama ait eğitsel öğelere de yer verilir.Çocuk romanları gerçek kişi ve olayları da işleyerek hayatın içindeki insan tiplerinin çocuk tarafından tanınmasını ve insanlar hakkında fikirler oluşturmalarını sağlayan bir etkiye sahiptir.

Bütün bu bilgilere bağılı olarak kitap okumak sadece bir okuma alışkanlığı açısından değil kitap yoluyla çocuğun hayata ve kendisine dair gerçeklerle karşılaşp bilinçlenmesi, duruma uygun tutum ve davranışlar geliştirip eğitilmesi bakımından üzerinde durulması gereken bir konudur.

1.3.DİL

Çocuklara ileilmek istenen düşünceler açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir.Eseri oluşturan temel güç ve asıl ileilmek istenen temayı okuyucuya ileten araç da dildir.Çocuk romanlarında işlenen tema ve konunun çocuğun yaşına, bilişsel algılayış seviyesine uygun soyuttan çok somuta ağırlık veren sözcüklerden oluşmasına dikkat edilmelidir.

Türkçe Sözlük'te *“İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan.”* olarak tanımlanan dil bir toplumun yüzyıllar boyunca yaşamdan damıtıp biriktirdiklerini yazılı veya sözlü ifade etmeleriyle gelişip günümüze gelen anlaşma aracıdır.

Çocuğun doğumundan itibaren annesinden öğrenmeye başladığı dil, tekerleme, bilmece ve masallardan öğrendikleriyle okul çağına kadar sürer. Türkçemizin güzelliğini ve kurallarını sezmeye başlayan çocuk okul çağında edindiği ve dilin ustalıkla işlendiği romanlar yoluyla da okuma ve bunu alışkanlık haline getirmeyi öğrenir.

Sedat Sever, “Çocuk ve Edebiyat” adlı kitabında eserlerdeki dille ilgili olarak; *“Yazınsal nitelikli metinlerde dil, bilgi iletme ya da öğretme amacıyla kullanılmaz. Bu metinler doğrudan yararlanılabilecek bilgiler sunan kullanmalık metinler gibi görülemez; çünkü yazar, günlük olağan dilin söz değerlerine genellikle yeni anlamlar yükler, söz değerlerinin anlam sınırlarını genişletir.”* (a.g.e.2007:7).

Çocuk yazını, okul öncesi dönemden ergenlik sonuna kadarki süreci kapsar ve zaman diliminde çocukların dil gelişimlerini sağlayan sanatsal nitelikli ürünleri içerir. Dilidüzgün(1996)'e göre çocuk kitaplarında çocuk gerçeği ele alınmalı ve onun dünyasına koşut bir dünya kurgulanmalıdır.Çocuk kitaplarının, çocuğa sanat eğitimi veren, onlara ilk sanatsal deneyimler kazandıran bir araç olması zorunludur.Çağdaş çocuk yazını çocuğa uygun olmalıdır.Çocukça anlayıştan uzak bir yaklaşımla, çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişmesine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamalıdır. (Sever,2007:9)

Dilidüzgün, çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan, yapay ve çocuksu biçimin kullanıldığı kitapların, anadili sevgisinin ve bilincinin gelişimini engelleyici bir etken olduğunu belirtiyor.Çocuğa *“dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir değişken olduğu gerçeği ortaya çıkar.”*(Sever,2007:13)

Çocukların içinde bulundukları süreçte anlama becerileri de geliştiğinden, anlatımda yapı ve dilin basit, yalın ve anlaşılır olması gerekir. Anlatımlarda somut ve doğrudan anlatımla buna uygun sade anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı da hazırladığı kitaplarda çocukların dil gelişimini destekleyen içeriklere daha çok yer vererek çocukların dili sevmelerinde ve okuma alışkanlığı kazanmalarında öncelikli rol oynamalıdır. Yine çocuğun dille ilgili ilk bilgileri anne ve babasından aldığı düşünülduğünde onların da iyi bir rol model olmalarının önemi büyüktür.

Çocuk kitapları, görsel ve dilsel olarak okul öncesi ve okulda çocukların anadillerini geliştirmelerinde en önemli işlevlerden birini üstlenir. S. Sever; *“Çocukların, insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin bireysel değerler oluşturmalarında, çocuk kitaplarının önemli bir işlevi vardır. Çocuk kitapları, çizginin ve dilin anlatım olanaklarıyla değişik karakter özelliklerini, dolayısıyla çeşitli kişilikleri canlandırır.*

Çocuk kitapları, yaşam çizgisinde karşılaşılabilecek sorunlara oluşturulacak yanıtları, verilecek tepkileri sanatçı bakış açısıyla örneklendiren bir kaynaktır. Bu kaynak, çocuklara insanların farklı özelliklerde olabileceğini sezinletir; değişik kültürlerdeki yaşamı ve insan ilişkilerini tanıtır... Okuma eylemini alışkanlığa dönüştüren çocukların, kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma onlara benzeyen ya da onlardan ayrılan yanlarını görme denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya çevresindekilerin kişiliklerini de anlamaya yönelik bir bilinçlenme sürecine sokar.” demektedir. (2007:47)

“Yazınsal nitelikli bir çocuk kitabı her şeyden önce çocuğa duyarlık kazandıran, dilin sözvarlığını tanıtan bir araçtır. Dilin sözvarlığının ve anlatım gücünün, çocuk edebiyatının dilinde de yaşam bulmasında temel sorumluluk, öncelikle çocuk adına yaratma-yazma duyarlığı taşıyan sanatçılara düşmektedir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi, yapıtların Türkçe'nin anlatım olanaklarını ve kurallarını sezdiren birer araç olarak, anadili öğretimi sürecinin de geleneksel anlayıştan kurtulup çeşitli yazınsal kaynaklarla gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır.” (Sever, 2007:158)

Son yıllarda yapılan araştırmalar, çocuk yazınının dil gelişimine katkı sağladığı ve özellikle okuma öğretimi ile okuma alışkanlığının edinilmesinde önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Yapmacık ve bayağı anlatımlı eserlerle çocuklarda okuma zevki oluşturulamaz.

F. Oğuzkan, “*Edebiyat güzel bir dil demektir. Çocuklar kendi dillerini geliştirmek için edebiyat eserlerine ihtiyaç duyarlar. Edebiyat güzel bir dildir ve içimizde çocukların anadillerinin güzelliğini en iyi biçimde öğrenmelerini istemeyecek kimse var mıdır?*” (2001:7) diye sorarak büyüklere seslenmektedir. Başta anne ve babaların olmak üzere çocukların dillerini iyi öğrenip doğru ifade etmelerinde büyüklerin yol göstericiliği tartışılmaz derecede önemlidir. Çocuklar, dinleme, okuma, konuşma ve yazma etkinlikleriyle dil becerisi kazanırlar.

Hasan Güleriyüz, “Yaratıcı Çocuk Edebiyatı” adlı eserinde çocuk eserlerinde dil ve biçim ile seçilen sözcüklerin niteliğine şöyle değinmektedir:

Dil ve biçim: ...Çocuğun yaşlarına uygun olan sözcükler kullanılmalıdır... Cümleler uzun olmamalı, ortak olarak kabul edilen yazım kuralları kullanılmalıdır. Çocuklara konuyla ilgili olarak kavratılacak sözcükler parçanın içinde, doğrudan sözcüğü açıklayıcı değil de cümlenin ya da olayın gelişinden anlaşılabilir şekilde olmalıdır. Biçim olarak, güldürücü, eğlendirici, sürükleyici olmalı...

Sözcükler: Çocuk kitabında kullanılan sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığına uygun ve etkili iletişimi sağlayacak nitelikte olmalı. Çocuğa kitap içinde kazandırılacak yeni sözcükler, kitabın değişik yerlerinde dört beş kere kullanılmalı, sözün gelişinden ve cümlenin yapısından anlaşılabilir. Sözcükler, çocukların yaş düzeyine göre belirlenmeli, özellikle canlı ve eylem bildiren sözcükler ağırlıkta olmalı, günlük yaşamın gerçekleriyle örtüşmeli, açık ve somut olmalıdır. Kısaca, çocuk kitaplarında kullanılacak sözcükler basit, canlı, sonuç bildiren, iyi fark edilen, akılda kolay kalan ve kolay okunan sözcüklerden oluşmalıdır... (2006:163)

Sevgi Arkılıç’ın bir yazısında belirttiği gibi çocuk kitaplarında dilin çok önemli olduğuna değinen Muzaffer İzgü de “çocuklar için dil çok önemli, dili sade kullanmamız gerekiyor, sözcükleri seçeceksiniz, tümcelerinize, paragraf büyüklüğü ve uzunluğuna dikkat edeceksiniz” diyor... Konu seçiminin çocuklar için son derece önemli olduğunu ifade ederken, “Konuyu çok iyi seçmek gerekiyor, bütün

içtenliğimle söylüyorum, o konu çocuğu eğlendirmeli biraz, çocuğa düş kurdurmalı” diye ekliyor. (İzgü, “Küçük Dev Adam”,2006:254)

İnsanlar arasında bir iletişim aracı olan dil aynı zamanda bireyler arasındaki iletişimi sağlayan toplumsal bir sistemler bütünüdür.Dil onu kullanan toplumla kendisine ait kültür arasındaki bağlantıyı kuran; geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe uzanan önemli bir köprüdür. Kemal Ateş, “Çocuk Edebiyatımız ve Gülten Dayıoğlu” adlı yazısında Dayıoğlu’nun romanlarında; “*Halk dilinin doğaya bağlı zenginliğini ve halk dilindeki deyimleri, ayrıca Türkçenin folklorümüzü yansıtan öğelerini onun romanlarında bulabiliriz.*” diyerek çocuklara dil ve kültür bilgisi sunulmasının önemine değinir.

“Çocuk Edebiyatı Yıllığı”(1987)nda Meral Alpay,“... Okumayı sökmek verdiğiz haz, yeni kitaplarla beslenirse karşımıza okul başarısı doğallaşmış konuşması düzgün, sözcük hazinesi geniş, doğayı ve toplumu gözleyebilen, sorunları kavramada güçlük çekmeyen bir çocuk belirecektir.” (1987:527)Mustafa Ruhi Şirin de “Çocuk aklından önce hayallerini kullanır.Eşyayı, onca bilinmezi kendi renkleriyle boyar, kendi diliyle anlamlar verir dokunduğı hissettiğı her şeye.Büyükten bu yönüyle farklıdır. Önce renkleri sonra renklerin dilini kullanır.En sonunda dili kullanmayı dener”.(1987:238) demektedir.

Çocuğa sunulan eserlerin dili konusunda Hüseyin Tuncer de “(...) bir kısım yayınevleri kazanç peşinde koştukları için, çocuğun yaşını ve yaşına uygun dili ve düşünce gelişimini göz ardı ediyorlar... Çocuk, aile ortamında ve çevresinde konuştuğı dilin dışında kalıyor.Bir kısım yazarların Türkçe’leri bile kötü.Cümleler çok uzun ve anlam bulanıklığı söz konusu çoğı kere.”(Hece,2005:472) diyerek yazarların eserlerindeki dilde özenli davranmaları gereğinin altını çiziyor.

Bütün bu bilgiler ışığında çocuk romanlarında yazarların başlıca dikkat etmeleri gereken konular içinde çocukların dil gelişimleri ve dili kullanma becerilerinin geliştirilmesi için çocuğun yaşına uygun, somut ağırlıklı ve kültürümüzü yansıtan sözcükleri seçmenin geldiğı görülmektedir.Sade dilin anlatımla uyumuna ve çocuk ruhuna hitabına dikkat edilmelidir.Unutulmamalıdır ki edebiyat özünde bir dil işidir.

2.ÇOCUK ROMANLARININ (1960-1980) TEMA, EĞİTİM VE DİL AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1.MUZAFFER İZGÜ’NÜN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.1.1.Çizmeli Osman (1980)

2.1.1.1.Özet

Daha çok yoksulların alıp giydiği lastik çizmelerden birinin ağzından anlatılan romanda yapıldığı fabrikadan kutulanıp nakledilen 35 numara lastik çizme bir an önce bir çocuğun ayağını korumak ister.Fabrikadan toptancıya toptancıdan da perakendeciye satılan lastik çizme her geçen gün kendisini giyecek çocuğu görmek için sabırsızlanmaktadır.Pazar tezgahında satılmayı bekleyen lastik çizme dört kardeşten biri olan Osman’a nasip olur.Babaları bayram hediyesi olarak bebek olanın dışındaki üç kardeşe de pazardan birer ayakkabı alır.Osman, Hamza ve Emine çok mutlu olurlar.

Anne Güllü ile baba Halil dört çocuklarıyla zor ekonomik koşullarda geçinmektedirler.Küçücük ak badanalı tek pencereci evlerinin bulunduğu gecekondu semtinde bayramın ilk günü bütün çocuklar Osman’ın çizmesini gördüklerinde onunki gibi bir çizme sahibi olmanın hayalini kurarlar.Bu arada kardeşi Hamza hastadır ve durumu giderek kötüleşir.Ameliyat ettirilmezse ölecektir.Halil’in de işleri çok kötüdür.Bahçıvan Ferhat’ın çalıştığı konağın sahibinin hiç çocuğu yoktur.Halil çaresizlik içinde karısı Güllü’ye büyük oğulları Osman’ı o konağa evlatlık vermeyi önerir.Anne ise uzun süre bu fikre direnir.Ancak konağın sahipleri Suzan ve Recai arabayla gelip Osman’ı alırlar. Osman da tıpkı bir lastik çizme gibi alınıp satılmıştır işte.

2.1.1.2.Romanda Tema

Eser, çevre-birey-aile konulu romanlardandır.En küçük toplumsal birlik olan ailenin gelirine uygun olarak bakabileceği kadar çocuğa sahip olması gerektiği aksi takdirde sağlıksız gelişen birey ve ailelerin sıkıntı çekecekleri işlenmektedir.

2.1.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserdeki konuya da uygun olarak, elde edilen gelir ile eğitim seviyesinin orantısızlaşmasıyla insanların çevreye uyumsuz olan davranışları aktarılmıştır.

Öteki,
“Sen benim kim olduğumu biliyor musun?” diye bağırdı.(s.23,24)
Bizimki,
“Kim olursan ol be,” dedi, “altına bir araba çekmekle adam mı oldun sanki...”

Çocukların yemek yemelerinin ve öğünlerini düzenli almalarının çok önemli olduğuna değinilir.

Anası, beline sarıldı, yanaklarından öptü:
“Hadi yavrum,” dedi, “yiyeceksin ki büyüyeceksin...”(s.45)

2.2.2.Kara Pamuk (1978)

2.2.2.1.Özet

Rayifo on bir yaşındadır.Kız kardeşi Miyeser ile Rayifo’yu ebeleri Fidan Ana doğurtmuştur. Babaları Neco hastalıktan kurtulamaz ve ölür.O evin erkeği artık oğlan çocuğu Rayifo’dur.Oturdıkları on bir haneli köyde onların toprak ve hayvanları yoktur.Bu yüzden her yıl Çukurova’ya pamuk toplamaya giderler.Zako Ağa köyün ağasıdır ve zengindir.Rayifo’nun amcası Refo Emmi onlara babalık eder.

Mevsimi gelince ellerinde bir boğçayla Çukurova yoluna koyulurlar.Uzun bir yürüyüşten sonra mekineye binerler.Çukurova’ya hızla yaklaşırlarken başlarındaki ağa onlara günde en az elli kilo pamuk toplamaları gerektiğini söyler.Sıcağı ve sineği meşhur Çukurova’ya varırlar.Beş yaşından büyük çocuklar dahil herkes pamuk tarlasına girer.Her gün pamuk toplamaktan belleri bükülür.Çok yorulurlar.

Bir gün Miyeser’i yılan sokar.Karanlıkta anasının kollarındaki Miyeser ve Rayifo başlarında Refo Emmi ile yollara düşerler.Bir kamyonu durdurup Adana’ya hastaneye giderler.İğne yapılan Miyeser daha sonra kendine gelir.Tarlada çalışanlar ilk maaşlarını aldıklarında verilen miktarın emeklerinin karşılığı olmadığını; böyle anlamadıklarını söyleseler de bunu ağaya anlatamazlar.İkinci maaşları da böyle az olunca ağayla kavga ederler.Son maaşları daha da az olunca oturup bir karar verirler: İkinci kat pamuğu kendilerine toplayıp onları satacaklardır.Ertesi gün başta ağa ve

adamları ile jandarmalar gelir.Bütün bu arbedenin sonunda işçiler beyaz hayallerle çıktıkları pamuk toplama yolculuğunu kara biçimde noktalamışlardır.

2.2.2.2.Romanda Tema

Eser alın terinin değeri konusunu işler. “Çalışma” temi ele alınarak insanların geçimini sağlamak için çalışması gerektiği ve bunun karşılığını almanın da en doğal hakkı olduğuna değinilerek çalışan insanların emeğinin başkaları tarafından sömürülmesinin ve haklarının yenmesinin çok kötü olduğu vurgulanmaktadır.

2.2.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserin temini oluşturan insanların geçim için çalışması gerektiği bunun karşılığında haklarını da almaları gerektiği düşüncesi romanda irdelenen önemli bir eğitsel iletidir.

*Altın dişli korkarak,
-Hakkınız yok sizin, dedi.Konma parası.
Zero Emmi, onun yakasından tuttu:
-Aha hakkımızı biz alacağız, dedi.Toplayacağız pamuğu, satacağız. (s.73)*

2.2.2.4. Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 1. KP Sözcük Tablosu (s.52-67)

Türkçe sözcükler	Elektrik yerine ışık (s.54), siyah yerine kara (s.56), kötü yerine beter (s.56), hayâl yerine düş (s.57), alev yerine yalım (s.57), yorgun yerine bezgin (s.57), çabuk, acele yerine tez (s.62)
Yabancı sözcükler	Işık yerine şavk (s.53), soru yerine sual (s.54), değerli yerine kıymetli (s.57), hak gözetmez yerine vicdansız (s.61), denk yerine bohça (s.65), acımasızlık yerine zulüm (s.66)
Yerel / halk ağzında yer alan sözcükler	Kardeş yerine gardaş (s.52), öyleyse yerine ölese (s.52), zehir yerine zeher (s.52), kurban yerine gurban (s.54), iğne yerine inne (s.55),çocuklar yerine çağalar (s.57) sigara yerine cara (s.60), bez yerine çaput (s.61), kadın yerine avrat (s.65)
Argo sözcükler	Horozlanmak (s.59), çalım lanmak (s.59), itin başı (s.63)

“Kara Pamuk” adlı romanda dille ilgili öğeler önemli olayların bulunduğu 52-67.sayfalar arasında incelenmiştir.

Çocuk romanı yazarlarının genel eğiliminin Türkçe sözcük kullanmaktan yana olduğuna en iyi örneklerden biri de Muzaffer İzgü’nün eseridir.Yazarın yabancı sözcük kullanmaktan olabildiğince kaçındığı dikkat çekmektedir.Romanda argo sözcüklere de çok az yer verilmiştir.

*“Ne zaman sonra kentin **ışıkları** başladı, lambalar geçti üzerimizden bir bir.” (s.54)*

*“Miyeler içtikçe **anamın** kara kara gözleri güldü.” (s.56)*

*“Hele pamuk toplayanlar hep kanal boyunu düşlerdik akşama **dek**.” (s.57)*

*“Güneş çok sıcak, güneş **yalım yalım**.” (s.57)*

*“Tez yit Refo buralardan **tez** yit.” (s.62)*

Tablodan eserde Türkçe sözcüklere göre az sayıda yabancı sözcüğe yer verildiği görülmektedir.

*“Mekinelere **şavkları** görüldü.” (s.53)*

*“-**Zulum** eden zuluma gelir **inşallah**, diyordu.” (s.66)*

*“Sabun çok para, sabun **kıymetli**.” (s.57)*

Romanda bazı sözcüklerin Türkçe’sinin yanında yabancı kökenli sözcüklerin de kullanıldığı görülmektedir.

*“Koca bıyıklı biri bizi çevirdi, **sordu sual etti**.” (s.54)*

2.Cümle

Tablo 2. KP Cümle Tablosu (s.52-66)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
52	22	4	20	6	24	2	2	20	6	1
53	18	4	12	10	19	3	-	17	5	-
54	19	1	12	8	18	2	1	7	13	-
55	15	1	15	1	15	1	1	9	7	1
56	16	1	14	3	17	-	-	7	10	-
57	11	11	12	10	19	3	1	10	12	-
58	16	4	16	4	18	2	1	10	12	-
59	11	2	9	4	9	4	1	4	9	1
60	12	3	7	8	11	4	1	7	8	2
61	23	-	20	3	21	2	-	14	9	-
62	17	3	13	7	18	2	2	10	10	1
63	15	2	12	5	15	2	1	12	5	1
64*	3	2	5	-	5	-	-	1	4	-
65	21	1	15	7	17	5	-	16	6	1
66	15	1	10	6	14	2	1	12	4	-
Top.	234	40	192	82	240	34	12	156	118	10

*Sayfanın bir kısmında resim bulunmaktadır.

Romandaki cümlelerin türlerine göre incelenmesi 52-66. sayfalar arasında yapılmıştır. Bu bölümde yapılan incelemede; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 234, isim cümlelerinin sayısı ise 40'dır:

*"Adam ellerini yanına **kaldırdı.**" (s.52)*

*"Geç akşam çerçiyle birlikte **geldi.**" (s.66)*

Cümlelerin anlamına göre; olumlu olan cümlelerin sayısı 240, olumsuz olanların sayısı ise 34'tür. Bölümde yer alan cümlelerin 12'si ise soru cümlesidir.

“*Niye çıkmaz?*” (s.58)

“*Nedir ki bu para?*” (s.60)

Yüklem yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 192, devrik olanların sayısı ise 82’dir.

“*Bir adam açtı kapıyı gençten.*” (s.52)

“*Durdurun bir kamyonu, atlayın içine.*” (s.53)

“*Sindim duvarın yanına.*” (s.54)

“*Anam eritmedi sabunu.*” (s.57)

“*Adam ellerini yanına kaldırdı.*” (s.52)

Cümlelerin yapısına göre; basit olan cümlelerin sayısı 156, birleşik olanların sayısı da 118’dir.

“*Adam başını kıvırdı.*” (s.53)

“*Mekine yavaşladı, bir yerde durdu.*” (s.54)

Romanda yer alan eksilteli cümle sayısı da 10’dur.

“*Ya gündüzleri...*” (s.58)

“*Çıkmaz ki...*” (s.58)

“*Çocuk gibi...*” (s.65)

İncelediğimiz bölümde yer alan toplam cümle sayısı soru ve eksilteli cümlelerle birlikte yaklaşık 300’dür. Birleşik cümlelerin diğer romanlara oranla biraz fazla olduğu görülmekle birlikte kullanılan birleşik cümlelerin açık ve kolay kavranır olduğu görülür. Eserde sayfa başına 19 cümle düşmektedir. En kısa cümle bir kelimeliktir:

“*Durduk.*” (s.52)

Eserdeki en uzun cümle ise 18 kelimeden oluşmaktadır:

“- *Söz sana bacım, çerçi gelende, sana yüzük alacağım, sana boncuk alacağım, ayaklarına boncuk takacağım, bir de tarak alacağım.*” (s.56)

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Bazı bağlaçlardan önce virgül konabilse de bağlaçlardan sonra virgül kullanılmamaktadır. Eserde incelenen sayfalar arasında bağlaçtan sonra virgül kullanıldığı görülmektedir.

“*Refo Emmim kızdı amma, belli etmedi.*” (s.54)

2.2.3.Uçtu Uçtu Ali Uçtu (1980)

2.2.3.1.Özet

Anne ve babası Almanya’da işçi olarak çalışan Ali ninesiyle kalmaktadır. Babası ona eğer ninesini hiç üzmezse gelirken bisiklet getireceğini söylemiştir.Ali annesini en son onu uğurladığı otobüsün camında gözleri yaşlı bırakmıştır.Anne ve babası para biriktirmek ve Türkiye’de ev ve araba alabilmek için Almanya’ya çalışmaya gitmiştir.Anne ve baba sevgisinden yoksun kalan Ali, ninesinin onu daha çok sevmesini bekler.Ninesi en küçük olayları bile büyüten ve biraz da mızız biridir.

Yokluklarında sadece anne-babasının fotoğraflarıyla avunan Ali her geçen gün onları daha da özlemektedir.Her sabah okula birlikte gittikleri arkadaşı Kemal’in yüzü hep gülerken Ali’nin yüzü ise hiç gülmemektedir.Bir gün öğretmeni onun bu durgunluğunu gördüğünde onunla benzer bir kaderi paylaştıklarını ve üzülmemesi gerektiğini söyler.Ali’nin annesi Almanya’ya gitmeden önce evlere temizliğe giden birisidir.Ali o evlerin kendi evlerinden çok güzel olduğunu sık sık hatırlar. Almanya’dan gelen mektupları iştahla okur.Ninesi okuma-yazma bilmediğinden anne ve babasına mektupları Ali yazar.Bir gece Ali anne ve babasının fotoğrafını alıp evden çıkar ve en son annesini uğurladığı otobüs terminaline kadar gider.Ayrıldıkları günü hatırlar.Bu arada onu merak eden ninesi karakola gider.Mahalledeki berberi anımsatarak berberlik gibi bir sanatı olanın hiçbir zaman aç kalmayacağını söyleyen ninesi Ali’nin futbolcu olmak istemesine olumlu bakmaz.Onu önce berberin sonra da terzinin yanına çırak verse de Ali bu işleri sevmez.Ali’nin aklında hep Almanya’daki anne ve babası vardır.

Bir gün Ali bir kayanın üzerinden kayar ve yere düşerek ayağını kırar.Gittiği hastanedeki Aysel hemşireyi annesi gibi sever ve hatta ona anne diye de seslenir. Hastanede yirmi altı gün yattıktan sonra evine dönen Ali’nin ilk ziyaretçisi Aysel hemşire olur.Ali’ye anne ve babasına kendisine uçak bileti göndermeleri konusunda mektup yazabileceğini söyler.Ali’nin annesi on beş gün sonra gelerek nineyi ve Ali’yi Almanya’ya götürür.

2.2.3.2.Romandaki Tema

Eserde anne sevgisi ve aile birliğı konusu işlenmektedir.Türkiye’den Almanya’ya işçi göçünün olduğı günlerde çalışmak için Almanya’ya giden anne-babanın ardından küçük bir çocuğun duyduğı aile özlemi işlenir.Geçinebilmek için çalışmak gerektiğı ve çalışmanın onurlu bir şey olduğı vurgulanır.

2.2.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde çalışmanın onurlu bir iş olduğı ve sanat sahibi olanın aç kalmayacağı işlenmektedir.

*Ninem o günden sonra okullar tatil oluncaya dek, bana hep berberliğı övdü durdu.
-Bir makas, bir makine, nerde olsa ekmek paranı çıkarırsın, diyordu.Baban niye gitti Alamanya’ya, hiçbir sanatı olmadığı için.Berber İhsan gibi bir sanatı olsaydı gitmezdi... (s.52)*

Romanda anne sevgisi ve özlemi üzerinde de durulmaktadır.

*...Parka çocuklarıyla birlikte gelen annelerin oturdukları kanepelerin yakınına oturuyor, oradan anneleri izliyordum.Almanya’da da park vardır...Kimbilir, belki de annem de benim gibi böyle bir parka gidiyor, anneleri değil, çocukları izliyordu.ben işte bu kadına “Annem” diyordum.Kimbilir, belki annem de oradaki bir çocuğa “Ali” diyordur.
Ah nasıl özledim annemi. (s.54)
Ah o sabahları...Annemin özlemi daha çok doluyordu içime.Kocaman bir gün annesiz geçmiyordu... (s.56)*

2.2.4.Bülbül Düdük (1980)

2.2.4.1.Özet

Köyün bir yanından Gürlüdere bir yanından Nazlıdere akar.Yaşadıkları ev Gürlüdere’nin yukarısında Karakaya sırtlarındadır.Mirza, Nerze ve Pürze üç kardeşirler.Akşam güneş battığında serinlik çıkar.Yer sofrasında yemek yerler.Üçü bir yerde yatar ve tek yorganla örtünürler.Anne ve baba erken kalkar.Baba odun toplamaya gitmeden anne çıkını hazırlar.Her yer karlıdır.Pınarın ağzı bile buz tutar.Dağdan gelen rüzgarın sesi duyulur.Bir gün dördüncü kardeş dünyaya gelir.Adını Bağdagül koyarlar.

Mirza'nın yakın arkadaşı ve köylüsü Derviş tahtadan at yapar bir yandan oynarlar bir yandan da yolda ceviz yerler.Hayran Emmi'nin işlettiği değirmene giderler.Hayran Emmi çok güzel düdük yapar.Bu düdükler üzerindeki deliğe basılıp üflendiğinde bülbül gibi öter.Bu yüzden yaptığı düdüklere bülbül düdük denir.O kış köye çok kar yağar.On yedi haneden oluşan köyün en yaşlılarından olan Garip Emmi bile bu kadar soğuk ve karlı geçen bir kış görmemiştir.On yedi erkek yamaca tırmanıp odun bulmaya giderler.Tipi başladığında herkes nasıl döneceklerini düşünür.Birbirlerine iple bağlanıp evlerine ulaşırlar.Bütün odunları yakarlar.Ancak yiyecekleri azalır.Bu arada soğuktan donmasınlar diye evlerine aldıkları Üzüm ve Erik adındaki keçilerinden Üzüm bir gece ölür.Ve evde kalan son odun olan dama çıkmakta kullandıkları bir tahta merdiveni yakarak onun ateşinde pişirdikleri Üzüm'ün etini yemek zorunda kalırlar.

Babaları Hasan çalışmak için gurbete gider.Kış geçtiğinde tarlalarına giderler.Bu arada baba kentte bir iş bulur ve onları da oraya götüreceğini söyler. Bunu duyan köylüleri şaşırırlar ve hepsiyle vedalaşırlar.Bir kamyonla kente gelirler. Mirza bu yeni geldikleri kente uyum sağlamakta zorlanır.Sık sık köyünü hatırlar. Kentte kağıt toplayarak para kazanır.Kazandığı paralarla kendisine ve kardeşlerine birer civciv alır.

Bir gün topladığı kağıtları alan kamyonu atlayıp özlediği köyüne gitmek istediğini söyler.Dağın başladığı yere varınca yürür ancak yere düşer ve dizini yaralar.Yarı yoldan geri döner.Yeniden kente gelir.

Okulların açılma zamanı gelir.Evde bir tek kardeşi Pürze okula gidecektir.Bir gün kağıt toplarken köyünün resmini görür ve bu kente niye geldiklerini sorduğunda Kardeşi Pürze'nin okuması için geldiklerini öğrenir ve aklından köyde kıtlık olmasaydı belki de hiç gelmeyeceklerini düşünür.

2.2.4.2.Romandaki Tema

Çalışkanlık ve fedakârlık temlerinin işlendiği romanda hayatta alın teri ile yapılan her işin onurlu olduğu başarı ve mutluluk için bazı fedakârlıkların gerekeceği vurgulanır.Arkadaşların birbirleriyle yardımlaşması ve gerektiğinde bazı fedakârlıklarda da bulunması gereği ifade edilir.

2.2.4.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda çalışma ve fedakârlıkla mutluluğa ulaşılacağı eğitsel unsur olarak vurgulanır.

Kayalardan yüklemek çok zordu.Kayalara varınca yüklerimizi sırtımızdan indiriyorduk.babam ucuna ip geçirip yükü sarkıtıyordu.Ben de yükün altına geçiyor, takılan yerlerden kurtarıyordum... (s.17)
...Doğrulur bir bakarım ki, babam yine ocağın başında, aynı yerde oturmakta.Sanki hiç uyumamış, hep orada durmuş sabahlamış... (s.9)
“Çaba arkadaşlar çaba, umudu yitirdiniz mi bilin ki kurtlara yemiz!” (s.54)
...Babam gurbete gidince evin eri ben oluyorum.Yazdan odunu ben yapıyordum, damı ben loğluyordum, keçileri ben yayıyordum.Aha bir karış toprağımızı anamla birlikte sürüyor, anamla birlikte ekiyorduk... (s.69)
O günü üç kez kâğıt toplamaya çıktık.Kerim Emmi, Sami Abinin parasını verdi.Sami Abi de bana,
“Emeğine karşılık kebab mı alayım, para mı vereyim?” dedi,
“Para” dedim.(s.119-120)

Romanda akraba sevgisi ve hayvan sevgisi de eğitsel olarak işlenmiştir.

...Derviş de babasını çok sever.Kim babasını sevmez ki?... Ben hem Tefo Emmiyi de, Sefil Dayıyı da, tüm öteki emmileri de severim. (s.45)
Bir gece Erik yavruladı.Hemen oracıkta, odanın ortasında yavrusunu doğuruverdi.Anam keçinin doğuracağını anlamıştı.Işığı yaktık, yatağı yana çektik.Babam kara Erik'i oraya getirdi.Az sonra da bir küçük kara Erik daha oluverdi. Ama ne denli güzel bir Erik!... (s.59)
...Derviş iki keçiyi, bir yavru keçiyi, ben de kara Erik'le yavrusunu alıyor, öteki çocuklarla birlikte dağa otlatmaya gidiyorduk...(s.83)

2.2.RIFAT ILGAZ'IN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.2.1.Öksüz Cıvciv (1979)

2.2.1.1.Özet

Annesi bir yazar olan Güliz henüz okula gitmemektedir.Yaz tatili için annesiyle Cide'ye giderler.Çandır Köyü'nde üç katlı güzel bir evin birinci katını kiralamışlardır.Ev sahibinin torunu olan Erdem, Güliz'e odunluktaki kuluçkada on iki yumurta olduğunu söyler.Üç gün sonra cıvcivler çıkacaktır.Bu yazlık ev, denize yakın ve arka bahçesinde kuyusu olan çevresi de tarlalarla dolu olan bir evdir.

On iki yumurtanın sadece birinden cıvciv çıkar.Güliz'in babası bir kazada öldüğü için annesiyle orada bulunan Güliz burada Erdem ile iyi arkadaş olur.Niyazi dedesi kuluçka için on iki yumurta daha alır.Bu arada önceden tek çıkan cıvciv de büyümektedir.Annesinden ayrı kaldığından ve tek başına büyüdüğünden ona öksüz

civciv derler.Yumurtadan yeni çıkan on iki civciv arasına konan öksüz civciv, tavuk tarafından kabul görmez.Güliz'in yazar olan annesi öksüz civcivin öyküsünü yazar. Aklından kendi kızını da bu öksüz civciv gibi yarın öbür gün hayatta tek başına kalabilecek gibi yetiştirmesi gerektiğini geçirir.Yaz bittiğinde Güliz oradan ayrılır ve okula gider.

2.2.1.2.Romandaki Tema

Eser hayvan sevgisi ve ailenin kutsallığı temalı romanlardandır.Hayvanların içgüdüsel davranışlar sergilemelerine karşılık insanların bilgiyle donanmış kendi ayakları üzerinde durabilen, kendine güveni olan bireyler olarak yetişmesi için okuyup eğitim görmelerinin gereği üzerinde durulmaktadır.

2.2.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde eğitim görmenin ve bilgili olmanın önemine değinilerek çocuklar kitap okumaya özendirilmektedir.

...Haylaz çocuklar, her şeyi akıllıca düşünemezlerdi ki.Her şeyi birbirine karıştırırlar, ölçülü, olumlu, düzgün işlerin üstesinden gelemezlerdi... (s.54)
Kimbilir, okullara gidip eğitilmeseydik, güzel güzel kitaplar okuyup birbirimizi sevmeyi, barış içinde yaşamayı öğrenmeseydik, belki biz de bu kadar bilinçsiz, acımasız, bencil olurduk! (s.85)
...Kızını da tek başına yaşayacak gibi yetiştirmeliydi ki, toplumun içinde yerini alabilsin, itici gücünü geliştirebilsin. (s.104)
Çocuklar bu dinlenme aylarında bile okuyorlardı. (s.87-88)

Eserde hayvan sevgisinin de aşılandığı görülür.

Tavşanlar çok sevimli, sevimli oldukları kadar da çok tuhaf yaratıklardı.Ön ayakları kısa, arka ayakları uzundu.Yokuş yukarı koştular mı arkalarından hiçbir köpek yetişemezdi bu yüzden ... (s.93)
...Ne güzel de bir horoz oluyordu.Kıpkırmızı bir ibiği vardı.Kırmızı siyahlı kanatları...Pırıl pırıl renkli tüyleri.sarı çizmeleri andıran uzun iki de ayağı vardı ki, bu karası bol tüylerin arasından çıkış ayrı bir güzellik veriyordu ona. (s.113)

2.2.2.Bacaksız Kamyon Sürücüsü (1980)

2.2.2.1.Özet

Asıl adı Bahri olan Bacaksız, babasının kendisine eve götürmesi için verdiği ağır bir karpuzu kucaklar.Ancak o yürüdükçe ağırlaşan Karpuzu bir süre sonra taşıyamayınca yerde yuvarlamaya başlar.Ancak karpuz yokuştan aşağı hızla yuvarlanarak sokağın sonundaki bir ağaca çarpıp parçalanır.Babası ellerindeki her

şeyi satıp ticaret yapıp para kazanmak için külüstür bir kamyon almıştır. Tekirdağ'dan karpuz taşımaktadır.Ağaca çarpıp parçalanmış karpuzu aşağı mahallenin yaramazları Sidikli Saime ve Keriz Arif yemiştir.

Bacaksız eve bir karpuz götürebilmek için manavdan olmamış bir karpuz alır. Babası akşam eve döndüğünde oğluna verdiği karpuzun o olmadığını anlar.Ona çok kızarak otuz iki yıllık eski kamyonu yıkama görevi verir.Bacaksız şoför mahalline oturduğunda babasının anahtarı üzerinde unuttuğunu görür.Marşa basıp kamyonu yürütünce bütün mahalle telaşlanır.Babasının o mahallede oturan bir şoför arkadaşı kamyonu durdurur.Bacaksız şoförlüğüyle bütün mahalleye rezil olur.Arkadaşlarına mahallede kavga ettiği çocukların üzerine sürdüğünü söyler.Mahallenin güçlü kızı Zeynep onun bu yaptığını dilinden düşürmez.Bütün çocuklar bu olay sonunda onun babasından dayak yiyeceğini düşünür.O gece korkudan dışarıda uyuyan Bacaksız Bahri kamyonlarının yeni lastiklerini çalmaya gelen hırsızların konuşmalarını ve lastiği götördükleri yeri görür.Babasına haber verir ve hırsızların yakalanmasını sağlar.Böylece bacaksız mahallenin kahramanı olur.

2.2.2.2.Romandaki Tema

Kahramanlık- dürüstlük gibi temlerin işlendiği romanda zorda kalınsa bile yalana sığınılmadan doğruluktan sapmayıp her şeyi olduğu gibi söylemenin de bir erdem olduğu üzerinde durulmaktadır.Karşılıklı güvene dayalı insan ilişkilerinin önemi vurgulanır.

2.2.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Dürüstlüğün ve doğruluğun erdemli bir davranış olduğuna değinilir.

İçerde konuşma olsun diye köprüden söz etmişti ama, büyüklere şakadan da olsa yalan söylenmişti. (s.67)

Kitap okumanın insanı iyiye, doğruya ve güzele ulaştıracağı vurgulanır.

İyisi mi bu Zeynep'i masalla, öyküyle uyutmalı, uyuşturmalı, onu boğuşmaktan alıkoymalıydı. (s.53)

Sayıların kullanımıyla matematiğin sevdirmeye çalışıldığı görülür.

Dörderden sekiz göz şimdi Bacaksız Bahri'ye bakıyordu.İki göz de Fatma Teyze'nin, eder on göz ... (s.54)

Bilgi kaynağı olan okulun önemine değinilir.

...Okula henüz gitmemişti ki, ortaya bilgisini döksün de onu şaşırtsin, serseme çevirsin! (s.61)

2.2.3.Bacaksız Sigara Kaçakçısı (1980)

2.2.3.1.Özet

İstanbul çok büyümüş artık atların ve at arabalarının yerini otomobil ve kamyonlar almıştır.Bacaksızın annesinin en yakın arkadaşına bir gün ev temizliği için hortum gerekir.Bacaksız kendi evlerinden getirir.Bu arada sokaktan geçen seyyar satıcıdan kendisine iyi müşteri toplaması karşılığında bir tuzluk ister.Alış veriş sırasında açık unuttuğu suyla Bacaksız'ın arkadaşı Gültenlerin evi çamur içinde kalır.

Bir gün arkadaşlarından Paytak, kız çocuklarının bebekle oynarken erkek çocuklarının da sinema önlerinde sigara sattığını söyler.Bacaksız bir an onlara özenir.Bu işlerin başındaki Rasim Şenpazar'a gidip kendisine de satmak üzere sigara vermesini söyler.Mahallede bütün çocuklar tarafından hor görülen Bacaksız bu durumdan oldukça rahatsızdır.Yaşlı amcaların ise kendisini adam yerine koyup konuşmalarını ise çok sever.Sattığı sigaradan beş liranın kendisine kalacağını hesaplarken yolda gördüğü simitçi çocuk günde iki bin lira kazandığını söyler.

Arifle Bacaksız Bahri birlikte sigara satarlar ve iyi dost olurlar.Mahallede sigara satan diğer çocukları polis götürmüştür.Bacaksız'ın babası da oğlunun sigara sattığını öğrenir ve ona kızar.Bunun üzerine Bacaksız bir daha bu işleri yapmayacağına dair babasına söz verir.

2.2.3.2.Romandaki Tema

Romanda işlenen tema arkadaşlık, dostluk ve yardımlaşmadır.Dostluklar azar azar, duvar örer gibi gelişir ve öyle kolay kolay yıkılıp gitmez.İnsanın arkadaş ve dostlarını çok iyi seçmesi gerekir.Kötü arkadaşlıklar genellikle kötü sonuçlanır.İnsanın çalışması ve kendi emeği ile kazandıklarını yemesi kadar tat alınacak bir şey yoktur.

2.2.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde arkadaşlığın ve dostluğun önemine değinilir.

Demek bu Arif, kendisini polisten kurtarmak için kaçmıştı.Demek iyi çocuktu bu Arif. Üstü başı kirliydi ama gene de yürekli kişiydi, arkadaştı. (s.69)
“Ama o arkadaşım.Sen de arkadaşımsın.”
“İnsanın çok çok arkadaşı olmaz ki.”
“Olursa daha iyi olmaz mı?”
“Oluur.Neden iyi olmasın.Ama insanların nedense çok çok arkadaşı olmuyor.İnsanın çok arkadaşı olunca, o arkadaşlar birbirini sevmiyor.Düşman bile oluyorlar.Neyse. Hadi ben gidiyorum.” (s.79)
...Demek iyi çocuktu bu Arif.Üstü başı kirliydi ama gene de yürekli kişiydi, arkadaştı...(s.69)

Doğruluk ve dürüstlüğe de değinilir.

“Bu aferin, sattığı için miydi, doğru söylediği için mi?” (s.59)

Okul ve okumanın önemi belirtilir.

...Birkaç ay sonra okula gidince de mi böyle olacaktı?Ne var ki orada bir öğretmen, bir de müdür vardı...Bir okula başlasa!.. (s.53)

Çalışma ve emeğin kutsallığı vurgulanır.

Bu simidin tadı, kendi parasıyla alınmasından geliyordu daha çok.” (s.58)
Babası öyle derdi: “Para elde taşınmaz! Kimse bilmeyecek sende para olduğunu!” (s.54)

Sigaranın zararı ve içilmemesi gerektiği irdelenir.

“Ben büyüssem hiç içmem diye düşündü.” (s.61)

Matematik bilmenin önemli olduğuna değinilir.

“Söyle bakalım beş beş daha ne eder?”
“Bunu bilmeyecek ne var, on eder.”
“Bir lirası gitti mi, kaç kalır?”
“Dokuz kalır.” (s.45)

Eserde bayramlarımızdan da söz edilir.

...Bacaksızın aklının ermediği bir şey varsa o da büyüklerin sık sık sözünü ettiği bu bayramlardı.Bahar Bayramı, Zafer Bayramı, Cumhuriyet Bayramı...Çocuk Bayramının bir adı da 23 Nisandı. (s.12)

2.2.3.4. Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 3. BSK Sözcük Tablosu (s.50-67)

Türkçe sözcükler	Sanki, güya yerine sözde (s.60), zıplayıp yürümek yerine seğirtmek (s.62), inatla ısrar etmek yerine diretmek (s.66)
Yabancı sözcükler	Biriktirip yığmak yerine istif etmek (s.50), yük taşıyan yerine hamal (s.55), koruyucu yerine fedai (s.63)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	-
Argo sözcükler	Araklamak (s.50), volta (s.50), köpoğlusu (s.52), nah (s.56), palavra (s.62), para kırmak (s.65), tıkız tıkız (s.65)

Rıfat Ilgaz'ın, eserinde Türkçe sözcüklere yer verse de yabancı kökenli sözcükler yanında argo sözcükleri de diğer yazarlarınkinden biraz fazla kullandığı görülmektedir.

Türkçe sözcük tercihlerine örnek olarak şu cümleler gösterilebilir:

*“Ceketi de, **sözde** hava sıcakmış gibilerden, koltuğunun altına kısıtırdı.” (s.60)*

*“Bacaksız birden **seğirtip** gitmeyi düşündü.” (s.62)*

Eserde daha çok yabancı kökenli sözcük ve argo sözcük kullanımının olduğu görülmektedir.

*“Doldururlar içine, **istif** ederlerdi, sandık sandık.” (s.50)*

*“ ‘**Araklamak**’ diyordu, ‘**toz ol**’ diyordu, ‘**al voltanı**’ diyordu.” (s.50)*

*“Bacak kadar adamı sömürmesin **köpoğlusu**!” (s.52)*

*“Tamirciler para **kırıyorlar**, gözüm kör olsun!” (s.65)*

2.Cümle

Tablo 4.BSK Cümle Tablosu (s.50-61)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
50	16	8	10	14	20	4	7	16	8	3
51	12	10	14	8	22	-	5	17	5	3
52	18	7	16	9	20	5	3	18	7	2
53	14	2	11	5	15	1	2	10	6	1
54	16	6	14	8	18	4	5	16	6	2
55	10	-	7	3	9	1	2	9	1	1
56	21	3	16	8	22	2	3	20	4	1
57	22	2	18	6	21	3	1	22	2	2
58	16	5	12	9	19	2	2	19	2	3
59	15	2	9	8	15	2	11	12	5	2
60	20	4	17	7	21	3	1	18	6	1
61	19	4	9	14	18	5	6	18	5	1
Top.	199	53	153	99	220	32	48	195	57	22

Eserde dille ilgili incelememiz 50-61.sayfalar arasında yapılmıştır.Bu bölümde yapılan incelemeye göre; yüklemnin türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 199, isim olan cümlelerin sayısı ise 53'tür.Yazarın fiil cümlelerinin neredeyse dörtte biri oranda isim cümlesine başvurduğu görülmektedir.

*“Ben dört yüze bir karton **aldım**.” (s.52)*

*“Ne var ki orada bir öğretmen, bir de müdür **vardı**.” (s.53)*

Yüklemnin yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 153, devrik olan cümlelerin sayısı ise 99'dur.

*“Çok olunca ceketinin astarına bile **doldururdu**.” (s.60)*

*“**Olur** bir gün.” (s.57)*

*“Hadi **git** sen yoluna.” (s.57)*

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 220 iken olumsuz anlama sahip cümlelerin sayısı da 32’dir.Yine bu bölümde soru cümlesi sayısı da 48’dir.İncelenen diğer çocuk romanlarına kıyasla daha çok soru cümlesinin olduğu görülür.

“Ben geçen ay sigara **satıyordum.**”(s.56)

“Esnaf bu saatlerde **acıktır.**”(s.57)

“Öyle **konusmamışlardı.**”(s.59)

“**Sattın mı?**”(s.59)

Cümlelerin yapısına göre basit olan cümlelerin sayısı 195 iken bileşik yapıli cümlelerin sayısı ise 57’dir.

“Arabayı babası **kullanıyordu.**”(s.58)

“Beni polisler **tuttular, sigaralarımı aldılar, saçlarımı dibinden kestiler.**”(s.56)

Eserde yer alan eksiltili cümle sayısı ise 22’dir.Diğer eserlerin genelinden sayıca biraz fazla eksiltili cümle kullanılmıştır.

“**Doğrusunu ararsan hepsi zor...**”(s.58)

İncelediğimiz bölümde toplam cümle sayısının 252 olduğu görölmektedir.Birleşik cümle ve eksiltili cümle sayısının biraz fazla olması eserin içeriği itibariyle sokak dili kullanılmasıyla ilgilidir.

Eserde sayfa başına 21 cümle düşmektedir.Romandaki en kısa cümle bir sözcükten oluşurken en uzun cümlelerin de 17 sözcük içerdiği görölmektedir.

“**Fabrikada.**”(s.56)

“**Köşeyi dönüp de Rasim Abilerin sokağına gireceğı sırada, önünden, arka arkaya üç arabanın ilerlediğini görünce biraz durakladı.**”(s.58)

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Eserde incelenen bölümde bir cümle içinde aynı sözcüğün iki defa geçmesi sonucu anlatım bozukluğuna düşölmüştür.

“Pantolonunun cebinden **çıkardığı Kent’i çıkarıp** verdi.”(s.53)

2.3.FAKİR BAYKURT’UN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.3.1.Sakarca (1975)

2.3.1.1.Özet

Bir ülkede kısa boylu, biraz köylü biraz kentsoylu, önünde insanların eğildikleri Kabzabey adlı bir bey vardır.Onun babası da dedesi de beydir.İşi gücü vezirine buyruk vermektir.Köylülerin ürettiği her üç üründen ikisini Kabzabey alır.

Bir köyde adları Emiş ve Memiş olan bir yaşlı çift yaşar.Tek varlıkları olan sarı pirinçten bir küçük değirmendir. Boşboğaz bir adam bu her isteneni yapan hünerli değirmenin varlığından Kabzabey’e söz eder.Kabzabey iki zaptiye köye gönderip bu değirmeni yaşlı çiftin elinden zorla aldırır.Kabzabey’den korktukları için kimse bu yaşlılara yardım edemez.Kabzabey sarayında şölenler verdirir.Değirmen sayesinde her şeyi yapmaktadır.Şölenlerin yapıldığı sıralarda körlerin komşusu Aksakal’ın evinin oralarda gece yarısı horoz sesleri duyulur.Bu erkenden öten horozun adı Sakarca’dır.Tek başına köyün ortasında orada haksızlıklar var diye öter.Sakarca dere tepe durmadan yürür.Aç bir tilkiye rastlar.Onun kurnazlığından yararlanır.Eğer sabırlı olursa her tür yemeğe kavuşacağını söyler.Sakarca karnını açar tilki onun içine girer.Bir müddet gidince karşısına kurt çıkar.O da Sakarca ve tilkiye katılır.Horozun karnına girer.Sonra bu kez karşısına suyu bol bir nehir çıkar.O da Sakarca’nın karnına girer.

Sakarca Kabzabey’in karşısına çıkar.Yaşlı kör insanların tek varlığı olan değirmenlerini geri vermesini söyler.Kabzabey Sakarca’yı küçümser.Sakarca’nın içindeki tilki Kabzabey’in kümesindeki hayvanlarını yer. Kurt da bütün atlarını yer. Kabzabey atlarını ve horozlarını yiyen Sakarca’yı pişirmek ister ve meydanda büyük bir ateş yaktırır.Sakarca’nın içindeki nehir orada dışarı çıkıp o büyük ateşi söndürür. En sonunda Kabzabey Sakarca’nın başını kendisi keser.Onu seven herkes ağıtlar yakar.Sakarca’nın eti boğazına takılan Kabzabey boğulma tehlikesi geçirir.Bunun üzerine tam boğulacakken değirmeni getirmelerini söyler ve değirmeni sahiplerine ulaştırır.

2.3.1.2.Romanda Tema

Temelde kahramanlık temasının işlendiği eserde insanın her zaman bir amacının olması gerektiği vurgulanır.Sağ gözün sol göze hayrının olmadığı bir dünyada insanın kendi işini yine kendisinin yapacağı, arkadaş seçerken güvenilecek yapıda olmalarına dikkat edilmesi gerektiğine değinilir.Haksızlıklara yeri geldiğinde kahramanca ve birlik olup karşı konulmalıdır.

2.3.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Arkadaşlık ve yardımseverliğin eserde sıkça vurgulandığı görülür.

Sana yardım edenleri, daha da edecek olanları bırakma! (s.100)

Adaletsiz davranışlar ve uğranılan haksızlıklar üzerinde durulur.

...Bir haksızlık, hemen işlendiği zaman karşılığını görmezse ardından başka haksızlıklar gelir Takkeli Efendi!Bugün körlere yarın topumuza! (s.50)
Büyür gider küçükken durdurulmayan haksızlıklar.(s.60)
Direnmekle haksızlıklar önlenirmiş! (s.139)

Hayatta akıllı davranmanın önemine değinir.

...Tilkiler akıllı olur.Serin kanla düşün.Sen de tilkilerin aklını kullan.Ağzını açma, gözünü aç. (s.59)

2.3.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo.5 S Sözcük Tablosu(s.81-96)

Türkçe sözcükler	Sıçramak, zıplamak yerine sekmek (s.81), isyan yerine başkaldırı (s.88), mütecaviz yerine sataşkan (s.94), vasıta yerine araç (s.95),
Yabancı sözcükler	Kötü cin yerine ifrit (s.88), geçit yerine koridor (s.90)
Yerel/halk ağzında yer alan	Haydi, çabuk yerine haydin .(s.93)
Argo sözcükler	Bre (s.84), çek arabayı (s.84), kış kış (s.84), serseri (s.86), belâ (s.93), uyuz (s.94).

Sakarca adlı eserde de Türkçe sözcük kullanımının ağırlık kazandığı görülür.

“Sanki çok uzak bir ülkeden, Afrika’nın aşağı yanlarından, ya da Anadolu’nun yüksek yaylalarından **sekip** gelmiş.” (s.81)

“Halkım ülkede **başkaldırı** var sanır..” (s.88)

“Hepsi bir **sataşkanlık**, bir **kudurganlık** içinde.” (s.94)

“Kümesin içinde bunlar, horoz değil, akımla oturup kalkan birer **araçtı** sanki.” (s.95)

Eserde yabancı kökenli sözcüklerin az yer tuttuğu görülür.

“Bir **koridora** girdiler.” (s.90)

Tablo 6. S Cümle Tablosu (s.81-96)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
81	13	4	12	5	17	-	-	10	7	-
82	24	2	20	6	23	3	5	21	5	2
83*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84	22	9	12	19	30	1	3	25	6	1
85	18	3	13	8	19	2	-	16	5	-
86	18	4	14	8	20	2	4	17	5	1
87*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
88	18	5	15	8	21	2	-	17	6	-
89	9	4	10	3	11	2	1	9	4	-
90	19	3	18	4	20	2	-	17	5	-
91*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92	23	2	20	5	23	2	5	20	5	-
93	4	1	3	2	5	-	-	3	2	-
94	22	6	20	8	28	-	3	24	4	-
95	26	4	18	12	28	2	3	24	6	-
96	8	1	6	3	9	-	-	6	3	-
Top.	224	48	181	91	254	18	24	209	63	4

(*)Sayfanın tamamında resim bulunmaktadır.

Romanda dille ilgili incelenen 81-96. sayfa aralığında görülen yüklemine göre fiil olan cümlelerin sayısı 224, isim olan cümlelerin sayısı 48'dir.

"Yerlerine **gittiler**." (s.94)

"Güzellikle, mantıkla **ötüyordum**." (s.92)

(s.90) "Öyle uzun uzun konuşmaya, yakaladığına öğüt vermeye alışık bir **görevliydi**."

"Ben '**ayak**' **değilim**, horozum." (s.88)

Yüklemin yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 181, devrik cümlelerin sayısı ise 91'dir.

"Bir horoza **benziyor**." (s.86)

"Zaptiyeler **fırladı**." (s.88)

"**Getirdiler** değirmeni." (s.86)

"Senin gibileri çok **gördük** biz!" (s.89)

Cümlelerin anlamına göre olumlu olanların sayısı 254 iken olumsuz anlamlı cümlelerin sayısı ise 18'dir.Yazarın olumsuz cümlelerden kaçındığı görülmektedir.

"Zaptiyeler **fırladı**." (s.88)

"Biz burada durdukça sen içeri **giremezsin!**" (s.84)

"Ne yapacaklarını, ne diyeceklerini, gagalarını, kanatlarını nereye koyacaklarını **bilemediler** korkudan." (s.95)

İncelediğimiz bölümde 24 soru cümlesi tespit ettik:

"**Ne var bakacak?**" (s.84)

"**Kim bu gelen?**" (s.94)

Cümlelerin yapısına göre; basit olan cümlelerin sayısı 209; birleşik cümlelerin sayısı ise 63'tür.

"Zaptiyeler **fırladı**." (s.88)

"Kasıla kasıla **girdiler**, basıla basıla **çıktılar**." (s.89)

Eserdeki eksilteli cümle sayısı da sadece 4'tür.

"**Evet ben ...**" (s.84)

İncelenen bölüm içinde yer alan cümle sayısı 272'dir.Bu eserde olumlu ve basit cümle kullanımının öne çıktığı görülmektedir.Eserde sayfa başına 21 cümle düştüğü görülmüştür.

Kısa cümleler içinde tek kelimeden oluşanlar da bulunmaktadır.

“Davacıyım.”(s.88)

En uzun cümle de 21 sözcükten oluşmaktadır:

“Buraya, onun karşısına, insanların pehlivanları gelip gitti; tilkiden kurnaz, kurttan korkmaz, sulardan güçlü olanlar gelip gitti; ama dediğim gibi, bozulup gittiler.” (s.89)

3.İmlâ(Yazım) ve Noktalama

Özel isimlerin büyük harfle yazılması gerektiği halde kahramanımız Sakarca’nın adı küçük yazılmıştır.

“Sanki hiçbirini görmüyor sakarca.” (s.82)

2.3.2.Yandım Ali (1978)

2.3.2.1.Özet

Akçaköy’ün insanları ekin ekip biçmekle uğraşan karınca gibi çalışkan çiftçilerdir.Çoban Yandım Ali yirmili yaşlarda askerliğini yapmış iri yarı bir delikanlıdır.Kara Veli Dayı da tarlasında arpa buğday yanında karpuz kavun da yetiştiren bir çiftçidir.Kara Veli Dayı pamuğun bostanın başını boş bırakmaya gelmez deyip beş çocuğundan biri olan Tahir’i bostan bekçisi yapar.Kara Veli Dayı tarlasında farklı ve iyi ürünler yetiştirip yörede öncü biri olarak ün salmak istemektedir.

Tahir’in beklediği bostan tarlasına sadece o yörenin çobanlarından Yandım Ali yaklaşabiliyordu.Çoban Yandım Ali aynı zamanda güreşçi de olan gözü kara birisidir ve Molla Mahmut’un zengin kızı Dudu’yu sevmektedir fakat yoksuldur.Sadece yirmi koyunu vardır.Kızı kaçırmak ister ancak kızın erkek kardeşleri Nuri ve Nazmi’den çekinmektedir.İçindeki bu sonsuz sevgiden adeta yandığı için herkes ona Yandım Ali demektedir.

Yandım Ali bir gün koyunlarının birinin boynundaki çan karşılığı Tahir’den bir karpuz ister.Aralarında yaş farkı olsa da iyi arkadaş olurlar.Giderek Dudu ile evlenmekten umudunu kesen Yandım Ali istediği her bir karpuz karşılığında koyun sürüsünden bir koyun vermeyi teklif eder.Karpuzların eksildiğini fark eden Kara Veli

Dayı oğluna geceleri de nöbet tutacaklarını söyler.Kırsal yaşamın nimetleriyle doymaktadırlar ve Tahir de bundan zevk almaktadır. Yaklaşık bir ay tarlayı bekleyen Tahir köyüne döndüğünde herkes onu değişmiş bulur.Verdiği karpuz ve kavunlar karşılığında Yandım Ali'nin koyun sürüsünün yarısına sahip olmuştur ve koyunlarını ondan teslim alacağını düşünerek çok sevinir.Ancak bu sırada Yandım Ali'nin köyden ayrıldığını ve Denizli tarafında bir köye iç güveysi olarak gittiğini öğrenir.O kadar karpuz verip karşılığında hiçbir koyun alamamıştır.O yıl tarladan çok iyi verim alınmıştır.

Yıllar sonra Tahir köyde Yandım Ali'nin çocuklarını görür.Yandım Ali ile konuşurken aslında kendisine ait olmayan bir sürüyü karpuzlar karşılığı Tahir'e verdiğini bunun da dünyanın bir düzeni olduğunu anlamış olur.

2.3.2.2.Romanda Tema

Dostluk-arkadaşlık ve hayvan sevgisi teminin işlendiği romanda başkasının malını sahiplenip kendisininmiş gibi davranmanın kötülüğünün yanında üstlenilen işlere sadık olup en iyi şekilde yapmak için gayret göstermek gereği vurgulanır. Ayrıca anne sevgisinin de yer yer vurgulandığı görülür.

2.3.2.3.Romandaki Eğitsel Özellikler

Arkadaşlığın samimiyete dayalı olduğu irdelenir.

“Dayı demene gerek yok! Sadece Ali desen de olur.Seninle arkadaşız.Arkadaş arkadaşın sadece adını söylerse, daha tatlı olur.Bak, ben de sadece Tahir diyorum...” (s.45)

“...Çok iyi arkadaşlık yaptığımız bu günleri o zamanki arkadaşlarla birlikte, uzun uzun anlatırız...” (s.75)

Hayvan sevgisinin ifade edildiği görülür.

“Bir dana ver, büyüyüp tosun olsun, sonra boğa olsun; köyün ekinlerinde köy boğası gibi gezsin, özgürce!” dedim. (s. 103)

Anne sevgisinin ve anne-çocuk arasındaki bağın kuvvetine değinilir.

Ana dediğin, anasından kocasından geçer de; oğlundan kızından geçemez! (s.103)
Anamın sesi dokundu bana. (s.110)

2.4.ABBAS CILGA’NIN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.4.1.Yaramazlar Kuyusu (1975)

2.4.1.1.Özet

Bir gün Noyan’ın anneannesi torununun kırmızı okul çantasını divanın altında bulur.Kızını yani Noyan’ın annesini çağırarak okuldan kaytaran Noyan’a bir ders vermeyi düşünürler.Noyan okulda da rahat durmayan yaramaz bir çocuktur.Daha birinci sınıfta okuldan kaçmaktadır.Mahallenin yaramaz çocuklarından Sıska Hasan’ın aklına uyup kaçmıştır.Anneanne Mahinur Hanım, Sıska Hasan’ın çocukların aklını çeldiğini düşünmekle yanılmaktadır.Sıska Hasan fakir bir ailenin çocuğudur. Babası yaşlı ve sakattır.Hasan, bahçelerindeki tavşanları kendisine sıska demedikleri için çok sever.

Noyan resimli kitapları bile sevmez.Ders saatlerinden çok teneffüs aralarını sever.Okulu gezdikleri gün kitaplığı görünce bile canı sıkılmıştır.Kitap okursa okul müdürü gibi saçsız ve gözlüklü olacağını sanır.Annesi de hiç kitap okumaz.Okuldan gelme numarası yapan Noyan’a anneannesi çok kızar.Noyan kapıyı açıp kaçarken merdivenlerden yuvarlanıp soğuk, pis kokulu, kirli, karanlık ve fareli bir Yaramazlar Kuyusuna düşer.Fare ona kendi yaptığı yaramazlıkları anlatır.Fare insanların da çok kötülük yaptıklarını söyler.Kıskançlık yüzünden oraya düşmüş bir kaplumbağa ile karşılaşır.Fındık adındaki köpek de diğer köpekleri dedikodularla birbirine düşürdüğünü söyler.Dedikoducu ve küçük şeyler için birbirlerine zarar veren insanlardan bahseder.Kendisini yalnız hisseden Noyan mutsuzdur.

Bir gün kuyuya bir abla gelerek ona kuyudan çıkmak isteyip istemediğini sorar.Onu kitapların dünyasına götürür.Çünkü iyi şeylerin yolu kitaplardan geçmektedir.Zamanı iyi şeyler için harcamalıdır.Bilgi yoluna çıktıklarında Atatürk’ü, Edison’u, Pestalozzi’yi, Nasrettin Hoca’yı, Keloğlan’ı, Dirse Han Oğlu Boğaç Han’ı, Sinbad’ı, Gülliver’i, Kelile ve Dimme’yi, Ali Baba ve Kırk Haramiler’i, Pinokyo’yu, Don Kişot’u tanır.Aslında bütün bunlar Noyan’ın merdivenlerden düşünce kaldırıldığı hastanenin odasında aklından geçenlerdir.Annesine okul çantasını ve kitaplarını getirmesini söyler.Artık dünyayı farklı görmektedir.

2.4.1.2.Romanda Tema

Bu romanda ağırlıklı olarak kitap sevgisi temi işlenmiştir.Bilginin önemine değinilerek çocukların yaşlarına uygun kitapları okuyup dünyayı ve hayatı daha iyi tanıyıp görgülerini geliştireceklerine değinir.Bilginin insana çok şey kattığı; özellikle klasik eserlerin okunmasıyla insanın kültürünün de artacağı belirtilir.Eserde ayrıca birlik ve beraberlik ile vatan sevgisi teminin de işlendiği görülür.

2.4.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Bilgili olmanın yolunun kitap okumaktan geçtiği sıkça vurgulanır.

Kelile ve Dimne iki çakal kardeştir.Bu kitapta iki çakal kardeşle başkalarının başından geçenler anlatılmıştır. (s.86)

‘Pinokyo’ adlı kitabı baştan sonuna dek okursan öğrenirsin. (s.96)

“İşte bol ışığa, bol güneşe, temiz havaya kavuştuk Noyancığım.Güzele, iyiye, doğruya giden bir yola çıktık.Bu yolun adı nedir biliyor musun?” diye sordu.

Noyan:

“Bilmiyorum,” diye konuştu.

“Ben söyleyeyim öyleyse: Bu yolun adı, ‘Bilgi Yolu’dur.”

“Bilgi Yolu mu?”

“Evet.Bilgi Yolu.” (s.54)

Konuşuken biraz daha kibar olmalısın Noyan! Bir kişiyle, hele bir büyükle, bağırarak konuşmak hiç yakışıklı konuşma değildir.(s.96)

Birlik ve beraberliğin önemi ile vatan sevgisine değinilir.

Korkaklığımız felaketimiz olur.Birlik olalım.(s.87)

Memleket sevgisi insanların yüreğinde önemli bir yer tutar! (s.85)

Vatan sevgisi, insanları büyük cesaretlere, büyük kahramanlıklara sürükler.(s.85)

2.4.2.Şaşar Ali (1977)

2.4.2.1.Özet

Ahmet’in sesi çok iyidir.Türküleri dillere destandır.Ahmet askerdeyken yediği yemeklerden çok kaşındığını belirterek köylüleri şaşırtmıştır.Aslında tedavi olmuştur ancak yanında getirdiği takım elbise, gramofon, ipek gömlekleri edinmek için kaşıntının sürdüğünü söyler.Köydeki herkes gramofonu merak ederek onların evine gelir.Uncular’ın Ali’si de bu işe çok şaşmaktadır.Hiç kimsenin ilgisini çekmeyen konular Ali’nin hep ilgisini çeker ve onu şaşırtır.Onun bu şaşkınlıkları köyde meşhurdur.Ömer Emmi’nin eşeğinin ritmik adım atışlarına, zehirlediğini bile insanların sigara içmelerine, ineklerin insanlar için değil de yavrularını beslemek

için süt verdiklerine insanların aslında onların hakkını yediğine, bir buğday tohumunun baş verip toprağı delmesine, kuşların kendi yuvalarını tanıyıp bulmalarına, karıncaların düzgün şekilde yuvalarına ekmek götürüşlerine hep şaşardı.

Ali, karısı Sedef ve oğlu Mustafa ile tarım ve hayvancılıkla geçinen bir ailedir. Ali ikizlerin aynı duyguları paylaşmaları ve benzemelerine ama dünyadaki milyonlarca insanın benzemeyişine, ağacın meyve, tavuğun yumurta vermesine, canlıların yavru büyütmesine, köyün içinden çıkıp jandarma olanların aynı köylüye karşı sert olmalarına hep şaşmaktadır.

Ali bilmece sormayı, masal ve hikâye anlatmayı çok sevdiğinden köyün çocuklarını evine toplar. Karısı Sedef'in yaptığı yemeklerden ikram eder. Onlara büyüdüklerinde kadınları hor görmemelerini öğütler.

Şaşar Ali, insanların nazik yaratılmış canlılar olduğunu düşünür ve birçok savaşı da dayandığını belirtir. Bu yüzden insanlar dünyanın hem en güçlü hem de en güçsüz varlıklarıdır. İnsanın kuş gibi uçamasa da kuştan hızlı uçak yapmasına şaşar. Ali köylünün bir karınca gibi çalışkan olduğunu, Gazi Paşa'nın "Köylü milletin efendisidir." sözünün çok doğru olduğunu belirtir.

2.4.2.2. Romanda Tema

Roman çalışkanlık temini işler. Herkesin geçimini sağlamak için çalışması gerektiği hiçbir işin küçümsenmemesi gerektiği her işin onurlu olduğu vurgulanmaktadır. Çalışma yaparken iş bölümü yapmanın işi kolay kılacağı anlatılır. Dünyanın dengesinin çalışıp üretmek üzerine olduğu üretilenlerin tüketilerek yeni şeyler üretildiği bütün bunların insanoğlunun aklını kullanmasıyla mümkün olduğuna değinilir. Ayrıca insanın yaptıklarıyla böbürlenmemesi ve içinde insan sevgisi taşıması gerektiği belirtilir.

2.4.2.3. Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda çalışkanlık temi sıkça işlenmektedir.

"Şaşılalı iş. Çok şaşılalı iş. İki haftada ne de çok ekin biçti bizim komşular. Tarlaları kavlattı gittiler. Çok çalışkan bizim köyün insanı. Çok gayretli insanlarımız var doğrusu. Köylü kısmı çok çalışkan oluyor..." (s.170)

“Bana kalırsa, bunların da kendi aralarında bir iş bölümleri var.Yuvada her karınca belli görevler almış olmalı.Herkes kendi işini biliyor, buna göre çalışıyor.Şaşılası iş doğrusu!” dedi...Karıncaların bunca küçüklüğüne göre çalışmalarını, çalışırken iş bölümü yapışlarını da düşünmemiştii. (s.38)

İnsan sevgisinin de eserde vurgulandığı görülür.

Bir insan, ha bugün büyük olmuş, ha yarın büyük olmuş.Karşısındaki insandı ya. (s.113)
Bizim köyden bazılarının yaptığı gibi, kadına kötü davranmayı, kadını dövmeyi bir yiğitlik saymayın. (s.116)

2.4.2.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 7. ŞA Sözcük Tablosu (s.102-117)

Türkçe sözcükler	Cevap yerine yanıt (s.102), temizlikçi yerine gündelikçi (s.103), kanun yerine yasa (s.103), noksan yerine kusur (s.104), ihtiyarlamış yerine kocamış (s.105), defa yerine kere (s.105), tekdir etmek yerine azarlamak (s.106), samimi yerine içtenlikli (s.113), misafir yerine konuk (s.113)
Yabancı sözcükler	üye yerine âzâ (s.103), boşanmış, eşini kaybetmiş yerine dul (s.103), yakınma yerine şikâyet (s.110), yararı olmayan yerine hayırsız (s.110) babasız kalmış yerine yetim (s.110), rahatlık yerine sefa (s.112), ev yerine hane (s.112), bucak yerine nahiye (s.117)
Yerel / halk ağzında yer alan sözcükler	yemek yerine kavurga (s.114) ve kaygana (s.115)
Argo sözcükler	Pekmezini akıtmak (s.107)

Abbas Cılga'nın da eserinde Türkçe sözcük kullanmaya özen gösterdiğini yabancı kökenli sözcüklerden daha fazla Türkçe sözcük kullandığını söylemeliyiz.

*“Sakine'nin **yanıtı** şöyle oldu.” (s.102)*

*“Onun bunun **gündelikçisi** oldum.” (s.103)*

“Köylerden koyun, keçi, kocamış öküz toplar, bunları besler sonra da **kentlere** götürür satardı.” (s.105)

“Bir **keresinde** de Hüsnü’yü baltayla kovaladı.” (s.105)

“Bu **konuk**, çocuk da olsa konuktu, büyük de olsa **konuktu**.” (s.113)

Eserde yabancı kökenli sözcük kullanımının az olduğu görülür.

“Bunu **azalar** biliyor mu?” (s.103)

“**Şikâyet**e gideceğim.” (s.110)

“İlçeden gelen kaymakam, **nahiyeden** gelen **nahiye** müdürü onun evine konuk olup, onca ağırlanıyor.” (s.117)

“ ‘Ooooğ! Buyur Hüseyin Ağa, buyur! Hoş geldin, **sefalar** getirdin **hanemize**.’ diyordu.” (s.112)

2.Cümle

Tablo 8.ŞA Cümle Tablosu (s.102-112)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
102	12	3	9	6	13	2	1	12	3	-
103	18	3	17	4	19	2	7	16	5	-
104	22	1	16	7	23	-	3	20	3	-
105	19	-	16	3	18	1	-	17	2	1
106	15	-	14	1	12	3	3	13	2	-
107	18	1	13	6	17	2	1	16	3	1
108	27	1	19	9	23	5	1	26	2	-
109	23	1	18	6	24	-	3	22	2	1
110	21	8	22	7	23	6	4	28	1	-
111	18	3	16	5	17	4	1	21	-	-
112	11	1	11	1	11	1	2	8	4	-
Top.	204	22	171	55	200	26	26	199	27	3

Romanda dille ilgili bölümler 102-112.sayfalar arasında incelenmiştir.Yapılan inceleme sonucunda; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısının 204, isim olan cümlelerin sayısının da 22 olduğu görülmüştür.

- “Muhtar ağır ağır **ilerledi.**” (s.108)
 “Onu **çeke çeke** Kara Ahmet’in evine **soktular.**”(s.110)
 “Evini **boşaltacaksın.**” (s.102)
 “Köyün en dik **sokağıydı** burası.” (s.100)
 “Derdi **büyük.**” (s.110)
 “Senin de anan **var.**”(s.110)

Yüklem türüne göre kurallı olan cümlelerin sayısı 171 iken devrik olanların sayısının da 55 olduğu görülür.

- “Muhtar ağır ağır **ilerledi.**” (s.108)
 “Evini **boşaltacaksın.**” (s.102)
 “Sakine **öfkeli öfkeli bakıyordu** onbaşıya.” (s.104)
 “**Bağışla** Sakine’yi.” (s.110)
 “**Götürme** karakola.” (s.110)

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 200 iken olumsuz olan cümlelerin sayısının ise 26 olduğu görülür.Ayrıca incelenen bölümdeki cümlelerin 26’sı da soru cümlesidir.

- “Kocam tüm tarlaları **sattı.**” (s.103)
 “Sakine **öfkeli öfkeli bakıyordu** onbaşıya.” (s.104)
 “**Yapma** komşum.” (s.108)
 “**Ne yapacaksın** ya?” (s.106)

Cümlelerin yapısına göre basit olanların sayısı 199 iken birleşik cümlelerin sayısının da incelenen bölüm içinde 27 olduğu görülür.

- “İyi bir duvar **örücüsüydü.**” (s.104)
 “Yusuf ve Zühre **huysuzlaşıyor, dışarı gitmek, arkadaşlarıyla oynamak istiyorlardı.**” (s.106)

Eserdeki eksilteli cümle sayısının da 3 gibi çok düşük düzeyde olduğu görülür.

- “**Elinde balta.**” (s.107)

İncelediğimiz sayfa aralığında toplam cümle sayısının 226 olduğu ve eserde her sayfa başına da 21 cümle düşüğü görülür. En kısa cümle bir kelimeliktir:

- “**Meraklanmıştı.**” (s.106)

En uzun cümle de 18 kelimeliktir:

“Yıllardır içinde oturduğu, temiz temiz bakıp badanaladığı evinin ahır ya da ağıl olarak kullanılışı onu çok üzüyordu, çok...” (s.105)

3. İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Aslında soru olmayıp sadece cümle içi bir kullanım olduğu halde sanki soruymuş gibi ifade edilen cümlelerin sonuna soru işareti konulmamalıdır.

“Askerliğini jandarma olarak yapanlara soruyordu bunu?” (s.112)

2.5.SULHİ DÖLEK’İN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.5.1.Yeşil Bayır (1979)

2.5.1.1.Özet

Atay’ın her zaman güleç, sorularını yanıtlayan, sıkıntısını ve üzüntüsünü azaltan görünmeyen bir arkadaşı vardır: Okul çantasının içinde arkadaşı vardır.Okul çantasının içinde arkadaşı Bülent’ten gizlice aldığı oyuncak bir otomobil vardır. Görünmeyen arkadaşı böylesi durumlarda insanın oynadığı oyunun bile tadını çıkaramayacağını söyler.Atay’ın hünerli dedesi ona okuldan geldiğinde eşyalarını kaldırması gerektiğini söyler.Evdeki işlerin kadın-erkek ayrımı olmadan yapılması gerektiğini belirtir.

Annesi Atay’ın doktor olmasını ister çünkü Atay’ın babası genç yaşta ölmüştür.O doktor olursa insanları kurtaracaktır.Ancak Atay’ın gönlünden de pilot olmak geçmektedir.Atay annesine yemek pişirmekte yardım ettiğinde o yemek onun için daha lezzetli olmaktadır.Televizyonları olmadığından radyo dinlerler.Annesi hiç boş durmayan çalışkan biridir.Atay annesine yardımcı olmak için dedesinden lehim yapmayı öğrenip çaydanlık lehimleyerek para kazanmayı düşler.Kışlık odunları el birliğiyle küfelerle evlerine taşırlar.Bülent’ten aldığı arabayı geri verir.

Atay, Evren Sitesi’ndeki yaramaz çocuklar çetesine karşı gelmeleri gerektiğini düşünerek mahallesindeki arkadaşlarıyla Atmacalar Çetesi adlı bir grup

oluşturur. Atay Benekli adlı bir sokak köpeğini besler ve bundan çok mutlu olur. Arkadaşı Hüseyin'in annesi çok hastadır ve bütün grup üyelerini onlara yardım etmeye ikna eder. Dedesinin yaptığı çörekleri bütün arkadaşlarıyla birlikte satın hastanın ameliyatı için para toplarlar. Yeşil Bayır Mahallesi'ndeki bütün çocuklar bu çalışmanın içine dahil olur. Bazı çocuklar da küçük bir ücret karşılığı evlerdeki çöpleri toplarlar. Karıncalar gibi çalışırlar. Ancak toplanan para Hüseyin'in annesinin ameliyatına yetmez. Mahalle sakinleri çocuklarının bu etkinlik sırasında evlerine geç gelmelerinden Atay'ı sorumlu tutarlar ve bir gün onların evine şikayete gelirler. Burada çocuklarının iyi bir iş için çabaladıklarını öğrenen aileler ameliyat için para yardımında bulunurlar. Böylece artık hasta ameliyat olabilecektir.

2.5.1.2. Romanda Tema

Dürüstlük, çalışkanlık, arkadaşlık, insan ve hayvan sevgisi temlerinin işlendiği romanda; utanılacak davranışların insanların başına dert olabileceği, alın teriyle kazanılan paranın önemli olduğu, insanın çalıştıkça kendisine güveninin de artacağı vurgulanır. Yapılan bir yanlışın başka bir yanlışla düzeltilemeyeceği; sevinçlerin paylaşıldıkça artacağı ve üzüntülerin de paylaşıldıkça azalacağı belirtilerek arkadaşlık ve yardımlaşmayla birlikten kuvvet doğacağı fikri aşılansaktadır.

2.5.1.3. Romandaki Eğitsel Öğeler

İnsanların yararına ve dürüstçe çalışmanın önemine değinilerek insan odaklı mesleklere vurgu yapılır.

“Peki kunduracı olmak istemez miydin?”

“İsterdim,” dedi Atay, “Neden istemeyeyim? Her işi seve seve yapabilirim. Yeter ki, öteki insanların yararına olsun.” (s.106)

Ama çocuklar onu dinlemiyorlardı. Bir şeyler yapmaya öylesine alışmışlardı ki! Boş duramıyorlardı. Karıncalar gibi durmadan bir şeyler taşıyorlardı... (s.104)

...Pilav her zamankinden daha tatlıydı. Çünkü pişirilmesinde kendisinin de emeği geçmişti. Pirinci ayıklayarak katkıda bulunmuştu. (s.17)

Soba şimdi eskisinden daha güzel ısıtıyordu Atay'ı.

Çünkü içinde yanan odunun taşınmasına yardım etmişti. (s.36)

Mesleklerin tümü güzel. Örneğin postacılık kötü mü? Herkese iyi haberler ulaştırırsın. Ya öğretmenlik? Öğretmenler olmasa çocuklar dünyayı nasıl öğrenirlerdi?... (s.105-106)

Arkadaşlık, paylaşmak ve yardımlaşmanın önemi irdelenir.

“Yaptığım kötü bir şey değil ki!Hasta bir kadına yardım etmek istiyorum. Kızacak ne var bunda?”

“Öyle de olsa, annenden izinsiz gelmemen gerekirdi.” (s.102)

Koskocaman odun yığınınına baktı Atay.Bunu bahçeye taşımak kolay olmayacaktı.Ama insanlar el ele verince yapamayacakları şey yok...(s.35)

Gerçekten çok güzeldi çörek.Hele bir başkasıyla paylaşınca, daha da tatlanıyordu sanki. (s.101)

Dedesî saçlarını okşadı onun. “Bu çok güzel bir düşünce Atay,” dedi, “Başkalarına yardım etmek çok güzel bir davranış.”

Atay o an Bülent’i çok sevdi.Arkadaş böyle olurdu işte! (s.48)

Hüseyin, Atay’ın bu güç duruma çözüm bulabileceğine hiç inanmıyordu doğrusu.Ama yine de, giriş zili çaldığında oldukça rahatlamış görünüyordu.İnsanın, üzüntülerini bir arkadaşıyla paylaşmasının yararı bu işte. (s.84)

Çevreye karşı duyarlı olmak ve hayvan sevgisi üzerinde de önemle durulur.

Çörekleri satarken, yerlere atılmış kâğıt parçalarını gördü Atay.İnsanların çöpleri yere atmaları hiç hoş değildi... (s.103)

Benekli’yi bir duvar dibinde, sırlıklam buldu Atay. O zaman adı Benekli değildi.Zaten adının olup olmaması da hayvancığın umurunda değildi.Üşümüştü.Acıkmıştı.Korkuyordu. (s.70)

2.5.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 9. YB Sözcük Tablosu (s.100-118)

Türkçe sözcükler	Bölüşmek yerine paylaşmak (s.101), tereddüt yerine kuşku (s.103), beklemek, tahmin etmek yerine ummak (s.103), küme yerine yığın (s.104), ihtiyaç duymak yerine gereksinmek (s.106), iş yerine uğraşı (s.109), hissetmek yerine duyumsamak (s.114), planlamak yerine tasarlamak (s.117)
Yabancı sözcükler	İlginç yerine tuhaf (s.116), iyileşme yerine şifa (s.118)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	-
Argo sözcükler	Sıvışmak (s.102), enayilik (s.107)

Yeşil Bayır adlı eserde yazarımız Sulhi Dölek'in ağırlıklı olarak Türkçe sözcüklere yer verdiği gözlenmektedir.

*“Hele bir başkasıyla **paylaşınca**, daha da tatlanıyordu sanki.” (s.101)*

*“Benekli Atay’la birlikte dolaşıyordu **kuşkusuz**.” (s.103)*

*“**Umduklarından** daha çabuk bitmişti çörekler.” (s.103)*

*“Belki de demirci olur, insanların en çok gereksindiği **araçları, gereçleri** yaparım.” (s.106)*

*“Atay, yanaklarının kızardığını **duyumsadı**.” (s.114)*

*“Yol boyunca söylemeyi **tasarladığı** sözler uçup gitmişti kafasından.” (s.117)*

Eserde yabancı kökenli sözcük sayısı oldukça azdır.

*“**Ne tuhaf!**” (s.116)*

*“ ‘Tanrı nasıl olsa teyzenizin **şifasını** verir.’ ” (s.118)*

2.Cümle

Tablo 10.Y B Cümle Tablosu (s.100-110)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
100	24	1	18	7	23	2	-	19	6	-
101	22	4	18	8	21	5	4	24	2	1
102	17	3	15	5	18	2	1	17	3	-
103	18	4	15	7	19	3	-	21	1	-
104	20	2	15	7	22	-	-	21	1	1
105	21	5	18	8	21	5	4	22	4	-
106	20	2	17	5	19	3	1	18	4	3
107	25	4	20	9	24	5	7	27	2	-
108	17	1	8	10	14	4	1	14	4	-
109	23	5	21	7	25	3	1	23	5	1
110	16	3	10	9	13	6	2	17	2	-
Top.	223	34	175	82	219	38	21	223	34	6

Eserde dille ilgili incelemeler 100-110.sayfalar arasında yapılmıştır.Burada yapılan incelemede; yüklemnin türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 223, isim olan cümlelerin sayısının da 34 olduğu görülmektedir.

“Murat’la Atay **sevindiler.**” (s.102)

“Düşmeye **başladı.**” (s.105)

“Yerde **yatıyordu.**” (s.105)

“Gelen **Ercan’dı.**” (s.102)

“Serin havaya karşın, yeşillikten yararlanmak için parka gelenler hiç de **az değildi.**” (s.103)

“Avni de **arkasındaydı.**” (s.107)

“Avucunda bozuk paralar **vardı.**” (s.109)

Yüklemin yerine göre kurallı olan cümleleri sayısı 175, devrik olan cümlelerin sayısı da 82’dir.

“Düşmeye **başladı.**” (s.105)

“Yerde **yatıyordu.**” (s.105)

“Avni de **arkasındaydı.**” (s.107)

“Benekli sevinçle **karşıladı onu.**” (s.100)

“Karnı da biraz **acıkmıştı zaten.**” (s.101)

“Umduklarından daha çabuk **bitmişti** çörekler.” (s.103)

“İyi iş **becermişsiniz** doğrusu.” (s.104)

“**İnan** buna.” (s.107)

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 219; olumsuz anlamlı cümlelerin sayısı da 38’dir.

“Yerde **yatıyordu.**” (s.105)

“Avni de **arkasındaydı.**” (s.107)

“Daha fazla beklememiz **doğru değil.**” (s.110)

“Ama çocuklar onu **dinlemiyorlardı.**” (s.104)

İncelediğimiz bölümde 6 tane de soru cümlesi olduğu görülmektedir.

“Ercan **nerede?**” (s.101)

“Kızacak **ne var** bunda?” (s.102)

“**Ne var** bunda?” (s.107)

Cümlelerin yapısına göre incelenen bölümdeki cümleler içinde basit yapıli cümle sayısının 223, birleşik yapıli cümlelerin de 34 olduğu görülmüştür.

“Benekli de peşlerinden **koşuyordu.**” (s.102)

“Atay eve girip ellerini **yıkadı, üstünü değiştirdi.**” (s.100)

Eserde yer alan eksilteli cümle sayısı da 6’dır.

“**Gittikçe büyüyen bir yığın ...**” (s.104)

Bölümde yer alan toplam cümle sayısının 257 olduğu görülmektedir.Yazarın eserinde kurallı, fiil, olumlu cümlelere ağırlık verildiği görülmektedir.Eserde incelenen bölüme göre sayfa başına 24 cümle düşmektedir.En kısa cümleler:

“Yalnızdı.” (s.101)

“Yerde yatıyordu.” (s.105)

“Ne bu?” (s.109)

Uzun cümle örneğinde 12 sözcük bulunmaktadır.Bu da yazarın uzun cümle kullanmaktan kaçındığını ve genellikle kısa cümle kullandığını göstermektedir.

“Serin havaya karşın, yeşillikten yararlanmak için parka gelenler hiç de az değildi.” (s.103)

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Bağlaçlardan önce virgül konabilirken sonrasında kullanılmaz.

“Yeter ki, öteki insanların yararına olsun.” (s.106)

2.6.MEHMET SEYDA’NIN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.6.1.Deli Ali (1979)

2.6.1.1.Özet

Felçli büyükbabanın anlattığı hikâyeler çocukluk günlerinin en güzel anılarındanır.Fahim Ağabey’in okuldan gelişiyle bahçeye çıkılır Şeyda ile birlikte büyümenin anahtarı olan süt içilir.Büyükbaba çok sigara içtiği için sık sık öksürür. Anlattığı hikâyelerde gah bir pehlivandan gah gençliğinde sık sık gittiği avlardan bahseder.Hayatında hiç ayı vurmadığı halde anlattığı hikâyeleri çok gerçekçi anlatır. Bu hikâyeleri dinlerken yanlarına arkadaşları Mehlika ve Piraye’yi de alırlar.Seyda Çingenelerin oynattığı ayıları gördüğünü söyleyince büyükbaba para kazanmak uğruna hayvanlara acı çektirildiğini söyler.

Çocuklar evin bahçesinde bir müddet oyun oynadıktan sonra evde yemeklerini yerler.Büyükbaba ve babaannesiyile birlikte trene binip önce Afyon’a

ardından da Uşak’a sonra da bostanlara bakan bir eve taşınırlar.Bu evin avlusunda sürgülü ve çengelli bir tahta kapı vardır.Sokakta oyun oynadıkları bir gün arkadaşları Deli Ali’yi görüp görmediklerini sorar.İlerleyen günlerde o sürgülü kapının ardından zincir sesleri ve gürültüler duyarlar.Ertesi gün büyükbabasıyla o kapının ardına bakmaya gittiklerinde Deli Ali denilen tombul çocuğu görürler.Boynunda bir halka vardır ve bir zincirle bağlanmıştır.Büyükbabasıyla birlikte her sabah Deli ali ile konuşmaya giderler. Ateşli bir hastalık geçirdiği için zihinsel engelli olan Ali beş yaşından beri zincire bağlı yaşamaktadır. Ancak büyükbabanın gösterdiği ilgi sayesinde kısa zamanda uysallaşır ve iyileşme belirtileri gösterir.

2.6.1.2.Romanda Tema

İnsan ve hayvan sevgisi ile arkadaşlık temini işleyen romanda insana zararı dokunmayan hayvanlara zarar vermenin kötülüğü üzerinde durulur.Her çocuğa gerekli ilgi gösterildiğinde mutlaka olumlu gelişmeler olur.Deli gözüyle bakılan biri bile yeterli ilgi karşısında değişebilir.

2.6.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

İnsan ve hayvan sevgisi ile arkadaşlık üzerinde önemle durulur.

-Sana zararı dokunmayanlara ilişmek, onları öldürmek büyük günahdır.Tanrı, öbür dünyada sana bunun hesabını sorar.Onun canını veren benim.Sen kim oluyorsun da alıyorsun? der. (s.30)

İlk arkadaşım, kuka oynarlarken dizine taş gelip ağlayan küçük bir kız oldu.

Cebimden şeker verip kızı susturdum, ağabeyisiyle konuştum, arkası çorap sökücü gibi gitti. (s.48)

Onun içindir ki, “Süt içmem!” demekten cayarak sustu Fahim ağabeyim, önüne baktı.Besleyici, büyütücü sütü, benimle birlikte içmeğe razı oldu... (s.10)

İlgi gösterildiği takdirde çocukların istenen davranışları sergileyebileceklerine değinilir.

Sen yıllardan beri çocuğuna deli gömleği giydir, çocuğunu boynundan zincire vur, sonra kalk ondan uslu, akıllı olmasını bekle! Anası babasından, babası anasından bilgisiz.Şimdi neden okula gitmek, okumak gerektiğini anlıyorsun değil mi evlât? (s.62)

2.6.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 11. D. Ali Sözcük Tablosu (s.51-64)

Türkçe sözcükler	Kızmak yerine çatınmak (s.51), önce yerine ilkin (s.51), bıkmak yerine bezmek (s.56) tereddütlü yerine ikircimli (s.61)
Yabancı sözcükler	Çocuk yerine evlât (s.51), sunmak yerine ikram etmek (s.58)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	Sıcak yerine haşlak (s.52), çıkık yerine fırlak (s.52), yine yerine gene (s.55), vazgeçmek yerine caymak (s.64)
Argo sözcükler	Ablak (s.52), tırtıklamak (s.55), gebermek (s.56), dikizlemek (s.58).

Eserde Türkçe sözcüklerle yabancı kökenli sözcüklerin dengeli biçimde kullanıldığı görülür.

***İkircimliydi**, kesin yargılı değildi. (s.61)*

*“Şimdi her şey paraya bakıyor.. derken önce gülümsemiş, sonra **çatınmıştı** babam.” (s.51)*

*“- Yürü **evlât**, aşağıya inelim.”*

*“Ümmügülsüm, akılsız kızım, **konuklarımıza** sabah çayı ikram etmeyi akıl edemedin mi? (s.58)*

2.Cümle

Tablo 12. D.Ali Cümle Tablosu (s.54-66)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
54	21	2	18	5	23	-	4	18	5	-
55	21	2	17	6	22	1	-	16	7	-
56	15	5	14	6	17	3	3	12	8	-
57*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	14	2	13	3	13	3	2	10	6	-
59	22	3	23	2	23	2	2	20	5	-
60	16	-	12	4	13	3	5	10	6	1
61	15	3	15	3	14	4	1	14	4	-
62	13	4	11	6	15	2	1	13	4	-
63*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
64	12	3	2	3	13	2	1	11	4	-
65	18	1	17	2	17	2	-	17	2	-
66	14	4	17	1	18	-	-	10	8	-
Top.	181	29	169	41	188	22	19	151	59	1

(*)Sayfanın tamamında resim bulunmaktadır.

Romanda incelediğimiz dille ilgili bölümler 54-66.sayfalar arasındır.Bu bölümde yapılan incelemede; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 181 iken isim cümlelerinin sayısının da 29 olduğu görülmektedir.

*“İki elini de **bırakmıştı.**” (s.62)*

*“Garajdan **çıkmişti.**” (s.65)*

*“Gölge gibiydi, çırpı gibiydi, varla yok **arasıydı.**” (s.56)*

*“Yabancı **değiliz.**” (s.58)*

Yüklem türüne göre kurallı olan cümlelerin sayısı 169; devrik olan cümlelerin sayısı ise 41’dir.

*“Ali yalağın başında **durdu.**” (s.65)*

*“Ev sahibi kadın, yere saçılmış üç beş şekeri toplamaya **girişmişti** o sıra.” (s.62)*

İncelediğimiz bölümde cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümle sayısı 188 iken anlamca olumsuz cümle sayısı 22'dir. Bu bölümde yer alan soru cümlelerinin sayısı da 19 olmuştur.

*“Sağ eliyle zincirini tutmuş usul usul **sallıyordu.**” (s.54)*

*“İkircimliyd, kesin yargılı **değildi.**” (s.61)*

*“-Geceleri **nerde yatıyor?**” (s.60)*

*“-**Nasıl?**” (s.60)*

Cümlelerin yapıca basit olanlarının sayısı 151 iken birleşik olan cümlelerin sayısı 59'dur.

*“Doktor **çağırmişlar.**” (s.59)*

*“Sonra elime öyle şiddetli **vurdu** ki, elim merdiven korkuluğunun tahtasına **çarptı** ve getirdiğim şekerler dört bir yana **saçıldı.**” (s.56)*

Eserde yer alan eksilteli cümle sayısının 1 olduğu görülüyor. Yazarın eksilteli cümle kullanmamak konusunda titiz davrandığı görülmektedir.

*“-**Benim yanımda.**” (s.60)*

Eserde incelenen bölümde toplam cümle sayısının 210 olduğu görülmektedir. Romanda sayfa başına 19 cümle düşmektedir.

Romandaki en kısa cümlelerin 1 sözcükten oluştuğu görülür.

Anlat. (s.51)

Yoktu. (s.55)

Tombulcaydı. (s.52)

İncelediğimiz bölümdeki en uzun cümlelerin de 20 sözcükten oluştuğu görülmektedir.

*“**Daha ertesi gün, uzun kara göğüslük yerine kısa kollu ak gömlek ve kahverengi kısa pantolon giymiş bir başka Ali'yle karşılaştık.**” (s.65)*

3.İmlâ(Yazım) ve Noktalama

Cümle içinde ayrı yazılması gereken de bağlacının bulunma hal eki gibi bitişik yazılmış olduğu görülmüştür.

*“Bir zaman gelmiş, sokağa **salıvermekde** tehlikeli.” (s.59)*

2.7.KEMAL BİLBAŞAR’IN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.7.1.Yonca Kız (1971)

2.7.1.1.Özet

Eski çağları andıran görüntüsüyle Kale kasabasında erkekler başka şehirlerde çalışırken kadınlar da güneşle birlikte dokuma tezgahlarının başına geçerler.Çocuklar bile oyun bilmez ama dokumadan anlarlar.Buradaki evlerden birinde doğan bir kıza babası dört yapraklı yonca gibi şans getirmesi dileğiyle Yonca ismini verir. Babası çalışmak için gittiği şehirde teyze oğlunun fabrikasında iş bulunca kızını ve karısını da oraya götürmek için kasabaya gelir. Çok sevdikleri Kale’den ayrılırlar.İzmir’e doru yola çıkarlar.Gonca Ana, Yonca Kız ve Mehmet Baba İzmir’de teyze oğlunun dükkanına giderler oradan da konağına geçerler.İbrahim Bey’in kızı Şehvar ile Yonca hemen aynı yaştaydılar.Ancak Şehvar Yonca’yı oyuncaklarıyla oynatmıyordu.Konakta Gonca mutfak işlerinde Mehmet de kapıcı olarak çalışırlar.Ancak bir gün Şehvar ile Yonca kavga edince konaktan ayrılırlar.

Baba Mehmet biriktirdiği az miktardaki parasıyla bir gecekondu kurmayı planlar.Ancak bir arkadaşından teyze oğlu İbrahim’in düzenbazlıklarını öğrenir.Tam yaptıracığı ev için malzeme aldığı sırada aynı yere musallat olanlarca öldürülür. Yonca’yı çok seven konaktaki Ayşe Teyze Bursa’daki kardeşi Hatice Hanım’dan Babasız kalan Yonca ile annesi Gonca’yı yanına almasını ister.Hatice Hanım konağında onlara oda hazırlar.Bu bahçede tavuklar, kara adında bir köpek ve ada tavşanları da vardır.

Hatice hanım, Yonca’nın eğitimiyle yakından ilgilenir.Yonca okuldaki arkadaşlarını da bahçeye gezmeye getirir.Uludağ’a gezmeye giderler.Gezmekte oldukları bir gün jandarmadan kaçan bir adam Yonca Kız’ı kaçıtır.Yanında köpeği Kara ve maymunu Beşir ile Yonca Kız’ı Çingenelere verir.Buradaki Çingene Hasan hayvanlara çok eziyet etmektedir.Bir akşam Yonca Kız ve köpeği bir kamyonun kasasına saklanıp oradan kaçarlar.Urgancılar Mahallesi’ne giderler ve oradakilerden Kezban’ın sevgisini kazanır.Kezban Yonca’yı kendi kızı gibi bağrına basar.

Bir gün Çingene Hasan yakalanır ve karakola götürülür.Yonca Kız'ı Çingene Hasan'ın kaçırdığı ortaya çıkar.Yonca okulun bulunduğu yere gider öğretmenini bulur ve onunla birlikte Hatice Hanım'ın köşküne gider.Hatice Hanım ve Yonca'nın annesi çok sevinirler.Artık her şey eski güzel günlerdeki gibidir.Savcılık Yonca Kız'ın babasının da İbrahim Bey tarafından öldürüldüğünü tespit eder.

2.7.1.2.Romanda Tema

Romanda doğruluk ve iyilik temleri ile görgü sahibi olmak ağırlıklı olarak işlenmektedir.Romanın teması dünyada hiçbir haksızlığın cezasız kalmayacağı gerçeğidir.Hayatın acı ve tatlı yanlarının olduğundan hareketle doğruluğun ve iyiliğin her zaman ödüllendirilmesi gerektiği vurgulanır.Ayrıca hayatta insanların en önemli yardımcısı olan hayvanları sevmek gerektiği vurgulanır.

2.7.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda iyi görgü sahibi olmak gerektiği irdelenir.

Terbiyeli bir hanımın sabahları kalktığı zaman nasıl yıkanacağı, dişlerini nasıl fırçalayacağını, aşağıya indiği zaman büyüklerini nasıl selamlayacağını, nasıl yürüyeceğini, koltuklara bacaklarını açmadan nasıl oturacağını, gelen konukları nasıl karşılayacağını, sofrada çatalı, kaşığı, bıçağı nasıl kullanacağını öğretiyordu. (s.102-103)

Gecekonducu,

“Onda merhamet olsa, anasının malına el uzatmaz, yetim hakkı yemezdi.Teyzesinin mirası üzerine oturmazdı...” (s.72)

Derviş,

“Tanrı senden razı olsun Yonca Kızım!” dedi.”Eti kediye, otu da ata yedirmeseydin, ben buradan kurtulamayacaktım.” (s.151)

Yiyecekleri çerezlerini her zaman arkadaşlarıyla paylaşıyordu. (s.103)

Yapılan haksızlıkların cezasız kalmayacağı belirtilerek adalet vurgusu yapılmıştır.

Sultan Bacı,

“Ohh, eden bulur!” dedi.”Kör olasıcalar, hapis cezası yediler.Ama küçük hanımlar daha iyi düşünmüşler, onları kırbaçla dövmeliydi.” (s.184)

Hayvan sevgisi üzerinde sıkça durulmuştur.

“İstersek, sevip okşamaya bi tavşan vermez mi bize Beşir Bey, he Kocanine?” dedi, Yonca Kız. (s.95)

Yonca Kız, sıçrayıp sevinç sesleri çıkaran Kara'nın tasmaını zincirinden çözdü.Arkadaşlarına köpeği tanıttı.Hepsi de Kara'yı okşayıp sevdiler.Merak ettikleri tavukları, tavusları gördüler.Onlara avuç avuç yem serptiler.Tavşanlara marul yaprağı yedirdikten sonra Beşir'in yanına çıktılar.Cıvı cıvı şakıyıp gülüşerek maymunu fındık, fıstıkla beslediler. (s.105)

“Tavukları, tavşanları kesmediğine pek sevindim.” Dedi.Kesseydi, ben o Beşir Beyamca’yı hiç sevmeyecektim.Aileevindeki Hesna’nın babası her hafta ava gider, tavşan vurur gelirdi.Zavallıcıkları boğazlarından kan damlayarak avlunun direğine asardı.derisini yüzerdi.Hiç sevmездim ben Hesna’nın babasını, tavşanları öldürüyor diye.” (s.96)

2.7.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 13. Y K Sözcük Tablosu (s.101-114)

Türkçe sözcükler	Hayat yerine yaşam (s.101), öğretmek yerine belletmek (s.102), arabuluculuk yerine uzlaştırma (s.103), hissetme yerine sezme (s.106), uğraşmak yerine didinmek (s.108), ikaz etmek yerine dürtmek (s.109)
Yabancı sözcükler	İlgilenmek yerine meşgul olmak (s.102), deneme yerine prova (s103), ısmarlamak yerine sipariş etmek (s.107), öne sürmek yerine bahane etmek (s.108), ağırlama, şölen yerine ziyafet (s.110), uyarı yerine tembih (s.112), cin gibi olmak yerine ifrit kesilmek (s.114)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	Dostça söyleşme yerine yarenlik (s.101)
Argo sözcükler	Şaklabanlık (s.101), maskaralık (s.103), kafakağıdı (s.112), fit vermek (s.112)

Eserde Türkçe sözcükler yanında yabancı kökenli sözcüklere de yer verildiği görülür.

“Yonca Kız’la, Gonca Ana yeni **yaşayışlarına** çabuk alıştılar.” (s.101)

“Ortaya çıkıp öğretmenin **bellettiği** biçimde selam veriyor, sonra da öğrendiği şarkıları, şiirleri okuyordu.” (s.102)

“Yonca Kız, bu ziyaretten sonra avludan yasağın kalkacağını **sezinlemiş** gibi içi içine sığıyordu.” (s.106)

“ ‘Bizim okulun birinci olmasına dua edin, öğretmenimiz çok çalıştı, **didindi**.Yazık olur, kupayı almazsak üzülür,’ dedi.” (s.108)

“Yeni bir **kılık**la çocuk bahçesinde görev alan Ahmet ve Ethem Ağalar branda bezini iki yana sıyırdılar.” (s.111)

Yabancı kökenli sözcüklerin kullanıldığı cümlelerin birkaçı şöyledir:

“Yonca Kız’ın eğitimiyle Hatice Hanım **meşgul** oluyordu.” (s.102)

“Okula giderken her sabah, öğretmenine çiçek götürmesine dikkat ediyor, çiçeği verirken söylemesi gereken sözleri **prova** ettiriyordu.” (s.103)

“Hatice Hanım daha 21 Nisan gecesi Gonca Ana’nın romatizmalarını **bahane ederek** Yonca Kız’la Gonca Ana’yı köşkten uzaklaştırdı.” (s.108)

“Bazısı ‘Hayvanlar **ziyafeti** görüp de özenmesin, diye asmışlar,’ dedi.” (s.110)

“Gizli tutmasını **tembihlemeyi** de unutmadı.” (s.112)

2.Cümle

Tablo 14.Y K Cümle Tablosu (s.101-112)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
101	10	-	8	2	10	-	-	8	2	-
102	13	-	12	1	12	1	-	11	2	-
103	15	2	15	2	14	3	-	15	2	-
104	21	-	18	3	18	3	-	19	2	1
105	23	1	24	-	23	1	-	20	4	-
106	16	-	12	4	16	-	-	12	4	-
107	17	1	17	1	17	1	-	17	1	-
108	14	1	14	1	14	1	-	13	2	-
109	17	-	17	-	17	-	-	15	2	-
110	17	2	17	2	17	2	-	17	2	1
111	18	-	17	1	17	1	1	11	7	1
112	9	2	9	2	10	1	1	8	3	-
Top.	190	9	180	19	185	14	2	166	33	3

Romanda dille ilgili incelediğimiz bölümler 101-112.sayfalar arasındadır.Bu bölümde yüklemnin türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 190 iken isim olan cümlelerin sayısının da 19 olduğu görülmektedir.

“Bununla birlikte hiçbir noksan istemem diye sert sert **bağırdı.**” (s.109)
 “Neye bahçenin boydan boya branda beziyle bölündüğü tek anlayamadıkları **şeydi.**” (s.110)

İncelenen bölümde yüklemnin yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 180, devrik olanların sayısı ise 19’dur.

“Yonca Kız’ı okul arkadaşları pek **seviyorlardı.**” (s.103)
 “Bazen korulukta Kara’yla birlikte kelebek **kovalıyordu** Yonca Kız” (s.101)

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 185; olumsuz cümle sayısı ise 14’tür.Bu bölümde yer alan cümlelerden 2’si de soru cümlesidir.

Araçların deneylerini **yaptırdı.** (s.108)
 Ortalık temizliğinden başka işe **karıştırmıyordu** onu. (s.101)
 Şimdi gel de kardeşlerinle birlikte salıncaklarda sallan, bakalım **beğenecek misin?** (s.111)

Cümlelerin yapısına göre basit olan cümlelerin sayısı 166; birleşik olan cümlelerin sayısı ise 33’tür.

“Gonca Ana da kızını **görmüştü.**” (s.110)
 “Aralarında anlaşmazlık çıkanlar gidip öğretmene şikâyet edeceklerine ona **geliyorlar,** kendilerini uzlaştırmasını **istiyorlardı.**” (s.103)

Eserde yer alan eksilteli cümle sayısı 3’tür.

“Arkadaşlarım, **Beşir’i,** tavukları, tavusları merak ettiler de ...” (s.104)
 “Yonca kardeşinizin **büyükannesini...**” (s.110)

Bölümde yer alan toplam cümle sayısı 199’dur.Bu eserde de yazarın yüklemine göre fiil, anlamına göre olumlu, yapısına göre basit ve yüklemnin yerine göre de kurallı cümlelere ağırlık verdiği görülmektedir.

Eserde sayfa başına 17 cümle düşmektedir.Romanda en kısa cümle bir sözcükten oluşmaktadır.

“**Kocanine’si!**” (s.111)
 “Yonca Kızım.” (s.114)

En uzun cümle ise 35 sözcükten oluşmaktadır.

“Terbiyeli bir hanımın sabahları kalktığı zaman nasıl yıkanacağını, dişlerini nasıl fırçalayacağını, aşağıya indiği zaman büyüklerini nasıl selamlayacağını, nasıl yürüyeceğini, koltuklara bacaklarını açmadan nasıl oturacağını, gelen konukları nasıl karşılayacağını, sofrada çatalı, kaşığı, bıçağı nasıl kullanacağını öğretiyordu.” (s.102-103)

3.İmlâ(Yazım) ve Noktalama

Bazı bağlaçlardan önce virgül kullanılabilse de bağlaçlardan sonra virgül kullanılmamaktadır.Eserde bağlaçtan sonra virgül kullanıldığı görülmektedir.

“Kale’de doğanlar kayda geçirilirdi ama, gerekmedikçe kafakağıdı çıkarılmazdı.” (s.112)

2.8.TALİP APAYDIN’IN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.8.1.Dağdaki Kaynak (1979)

2.8.1.1.Özet

Aydın ile Erkmen iyi arkadaşlardır.Top oynamaktan zevk alırlar.Şehirde apartmanlar arasında büyümüşlerdir.Günoluk Köyü’nden yeni gelmiş Hüsam ise çekingendir.Aydın ile Erkmen de sürekli Hüsam’ın köyünü merak ederler.Hüsam da bol gezecek yeri olan köyünü çok özlemiştir.Çocuklar, pencereden baktıklarında hep balkonlar, apartmanlar görmekten bıkmışlardır.

Babalarını razı eden üç arkadaş köye gitmek üzere yola çıkarlar.Bir kamyonu durdurup kasasına binerler.Gerede’ye yaklaşınca kamyonundan inerek kuzeye doğru yürüyüp Derindere’ye varırlar.Tomruk taşımakta köylülere yardım ederler.

Köydeki gezilerinde Hüsamların köpeği küçük fino da onlara katılır.Köydeki çocuklardan Ali ve Hüseyin ile tanışır.Odun tüccarlarının köye gelip ağaç kestiklerini öğrenirler.Köyün bağlarını gezerler.Su yollarını onarırlar.Göleti temizlerler.Mağaraları gezerler.Çok güzel bir doğanın ortasında gürül gürül akan köpüklü bir suyun yanına varırlar.Acı bir sudur.Kimsenin bilmediği bir su kaynağı keşfetmişlerdir.Tadı maden suyuna benzer.Köyden şişeler getirip doldurarak Ankara’ya inceletmeye gönderirler.

Tahlil sonuçları o güne kadar tatsız diye önemsenmemiş bu suyun birinci sınıf bir maden suyu olduğunu gösterir. Artık Günoluk Köyü'ne gün doğmuştur. Köylüler bu gelişmeye çok sevinerek köylerine yaptıkları bu hizmetten dolayı çocuklara çok teşekkür ederler.

2.8.1.2. Romanda Tema

Bilgili olmak ve öğrenmek konulu bu romanda merak etmenin bilgiye ulaşmakta öncü olduğu vurgulanır. Macera peşinde gidildiğinde yeni yerler ve yeni insanların tanınacağı; bilgiye ulaşmanın kitap okumakla da mümkün olacağı özellikle belirtilir.

2.8.1.3. Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde bilgiye ulaşmanın merak etmekle başladığına ve kitap okumanın önemine sıklıkla değinilir.

- Mucit mi olalım yani? Kolay mı o?
- Kolay, zor. İnsan bilmediği şeyleri merak etmeli. Öğrenmeye çalışmalı. Yararlı bir şeyleri arayıp bulmalı.
- Ben dağların ardını hep merak ederim, dedi Erkmen. Orada ne var, nasıl bir yer, bilmek isterim.
- Tamam işte, insanda bu duygu oldu mu, gider, görür, arar bulur. (s.9-10)
- Bütün kış kitap okuduk baba, yazın da mı okuyacağız?
- Yazı kışı yok, kitap her zaman okunur. Hele senin yaşında bir çocuk okumayı alışkanlık haline getirmeli. Her gün bir şeyler okumalı. Okumak insanın anlayışını, kavrayışını geliştirir. Çok okuyan insanlar hem bilgili olurlar, hem de her şeyi daha kolay anlarlar. Öğrenirken güçlük çekmezler. Onun çok okumanı istiyorum. (s.21)
- Hüsam'ın dedesi söze karıştı.
- Köy çocuklarını da okutun. Yalnız sizin okumanızla iş bitmez.
- Doğru. Babam da hep öyle der. Tüm ulusumuzun okuması gerekli. Atatürk de böyle istemiş, ama bir türlü gerçekleşmemiş. Biz büyüyünce bunu yapacağız. (s.56)

Okuyup iyi bir meslek sahibi olmanın önemi vurgulanır.

- Erkmen:
- Ben doktor olacağım, dedi. Köylülere yardım edeceğim. Köylü hastalara parasız bakacağım. Parasız ilaç vereceğim.
- Aferin. Sen ne olacaksın Aydın?
- Ben de mühendis olacağım. Köylere yol yapacağım. Size iş bulacağım. Yoksulluktan kurtulmanız için çalışacağım. (s.56)

2.8.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 15. D K Sözcük Tablosu (s.51-68)

Türkçe sözcükler	Nehir yerine akarsu (s.63), berrak yerine dupduru (s.64), içerlek yerine kuytu (s.64), zapt-u rapt yerine el koymak (s.68) icat yerine buluş (s.66)
Yabancı sözcükler	Eğlendiren, hoşla giden yerine zevкли (s.55), sürekli yerine habire (s.58), yaban yerine vahşi (s.60)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	Hareketli olmak yerine kımıl kımıl (s.52), hareketsizlik sonucu gücün yitimi yerine hamlamak (s.52), havlama yerine ürme (s.54), koyun, keçi yerine davar (s.58), artık, bundan sonra yerine gayri (s.68)
Argo sözcükler	Heyt!(s.58)

Eserin yazarı Talip Apaydın'ın sözcük seçiminde özenli davrandığı ve anlatımında Türkçe sözcüklere ağırlık verdiği görülür.

“Akarsuyun kıyısına indiler.” (s.63)

*“Kayalık bir tepenin altından **dupduru** sular köpürerek kaynıyordu.” (s.64)*

*“Yararlı bir **buluş** yapan insanların kıvancı içindeydiler.” (s.66-67)*

Yabancı sözcüklerin geçtiği cümle sayısının az olduğu görülür.

*“Köyde yaşam **zevкли** geçiyordu.” (s.54)*

*“Fino ne olduğunu anlamıyor, **habire** havlıyordu.” (s.58)*

*“-Belki **vahşi** hayvan vardır.” (s.60)*

2.Cümle

Tablo 16. D K Cümle Tablosu (s.53-64)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
53	17	1	15	3	18	-	2	14	4	-
54	30	6	31	5	31	5	1	27	9	1
55	28	2	27	3	29	1	2	25	5	-
56	26	4	28	2	27	3	5	26	4	-
57	19	4	21	2	22	1	2	20	3	-
58	23	9	30	2	31	1	2	30	2	-
59	25	7	28	4	30	2	-	31	1	1
60	21	8	26	3	29	-	-	27	2	1
61	30	5	32	3	33	2	5	30	5	1
62	6	2	8	-	7	1	-	8	-	2
63	18	4	18	4	20	2	2	20	2	-
64	19	7	24	2	25	1	2	19	7	2
Top.	262	59	288	33	302	19	23	277	44	8

Romanda incelenen 53-64.sayfalar arasında 262 tane fiil cümlesinin, 59 tane de isim cümlesinin olduğu görülmüştür.

*“Aydın acı acı başını **salladı.**” (s.61)*

*“Bazıları çıkılamayacak kadar **yüksekti.**” (s.59)*

*“Tepenin tam üstünde kayalar **vardı.**” (s.61)*

Yükleminin yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 288 iken devrik cümlelerin sayısı ise 33’tür.Yazar eserinde kurallı cümle kullanmaya özen göstermiştir.Eserde incelenen sayfalar içinde toplam 23 tane soru cümlesi görülmüştür.

*“Size iş **bulacağım.**” (s.56)*

*“Hiç **gütmemişlerdi** böyle bir yere.” (s.61)*

*“Aferin. Sen **ne olacaksın** Aydın?” (s.56)*

Olumlu cümle örneklerinin 302, olumsuz cümlelerin ise 19 tane oluşu bize bu konuda da yazarın titiz davrandığını göstermektedir.

*“Avuç avuç toplayıp **yediler.**” (s.63)*

*“Küfeyi yavaş yavaş **yaklaştırdı.**” (s.54)*

“-Gelin hadi, **korkmayın.**” (s.60)
 “Yol iz **yoktu**”. (s.64)

Cümlelerin yapısına göre basit olan cümlelerin sayısı 277 iken birleşik cümle sayısının 44 olduğu görülmektedir.Yazar eserinde basit cümle kullanımına ağırlık vermiştir.

“Ağaçların içinden **geçtiler.**” (s.61)
 “Fakat tilki **durmuyor**, kurtulmak için oraya buraya **saldırıyordu.**” (s.54)

Eserdeki eksilteli cümle sayısının 8 olduğu görülüyor.

“**Güvercinler, yarasalar...**” (s.60)
 “**Derelerde akar sular...**” (s.62)

İncelenen bölümde yer alan toplam cümle sayısının 321 olduğu ve bu cümlelerin çoğunun kurallı, basit ve olumlu olduğu görülmektedir.Bölümde bulunan birleşik cümleler çocuk okuyucuları yormayacak denli anlamca açık ve kısadır.

En kısa cümlelerin tek kelimeden oluştuğu görülmektedir.

“**Doğru.**” (s.56)
 “**Yenir.**” (s.58)

Eserde incelenen bölümdeki en uzun cümle 11 kelimeden oluşmaktadır.

“**Biraz sonra kurtuluş umudu kalmadı herhalde, hayvancık ince ince bağırmaya başladı.**” (s.55)

3.İmlâ(Yazım) ve Noktalama

Satır sonlarında hece bölünmemelidir;

“Daha **iler-**

ide, tepenin eteğinde çamlar başlıyordu.” (s.59)

2.9.TARIK DURSUN K.'NİN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.9.1.Hoşca Kal Küçük (1979)

2.9.1.1.Özet

Ailesiyle birlikte ev değiştiren çocuk kamyonla giderken yolda gördüğü gündöndüleri çok sever ve yaptığı her ev ve bahçe resminde gündöndüler de çizer. Çok küçükken dedesi ölmüştür.Bir apartmanın bodrum katında doğmuştur. Arkadaşının dedesiyle balık tutmaya gidişlerini hiç unutmaz.Babası her gün işten sinirli gelir.Büyük ablalarından biri bir trenciyle evlenmiş, bir abisi de bakkaldır. Diğeri liseyi bitirmiştir.En küçük kız kardeşi ise çakaleriği topladığı ağaçtan düşüp ayağını kırmıştır.Yanlış alçılanan bacağı aksar.Şehir dışında bir öğretmen okulundan mezun olur ve bir köyde öğretmenlik yapar.Bir yıl sonra kente tayin olur.Evin en küçüğü bile ekmek kavgasına erken başlar.Evlerindeki radyoyu bile taksitle alırlar.

İlk bebekleri doğduğunda anne ve baba çok mutlu günler geçirmiş ancak annenin işe dönme zamanı geldiğinde bebeği kimin bakacağı konusunda telaşlanırlar. Strese giren anne süttten kesilince erkenden mamaya başlarlar.Evin yeni bir gider kapısı olur.Bebek diş çıkarırken ateşlenir.Yıllık izinlerinde annenin annesinin ailesinin yanına yaylaya giderler.Bebeğin ilk arkadaşları o evde kınalı keklik, muhabbetkuşu ve köpektir.

Evlerine dönen ailenin bir müddet sonra pazarda bebekleri kaybolur. Onu bulanlar karakola götürürler.Bebek karakolda herkesin sevgilisi olur.Baba telaşla gelir ve çocuğu alır.Aylıklarının yetmemesi üzerine baba yeni bir iş bulur.Artık çocuk bebeklikten çıkmıştır ve ona küçük denmektedir.İstanbul'a gitme vakti geldiğinde çocuğa bakan Ayşe Teyze ile de vedalaşırlar.Taksim'deki yeni evlerine telefon bağlanır.Küçük bu arada okumayı söker.İlk yazdığı kelime Atatürk'tür.

İzmir'den ninesi, amcası ve küçük halası gelir.Ninesi hasta olduğu için oraya kontrole gelmiştir ancak kurtarılamaz.Doktor iki kardeşe ninelerinin İzmir'e gittiğini söyler.Ninenin ölümü çocuklardan saklanır.Küçük büyür ve okul çağına gelir.Adeta büyümüş ve bir erkek olmuştur.

2.9.1.2.Romanda Tema

Yaşam sürecini işleyen romanda hayatta insanın başına her şeyin gelebileceğini; yaşam kavgası içinde sertlikler, acımasızlıklar ve çatışmalarla karşılaşılabilceğı belirtilir.İnsanlar yakınlarını kaybetmeler de yaşama olanca güçle sarılmalı, yıkılmamalı ve ayakta kalıp mücadele etmelidirler.

2.9.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde yaşamın karşı konulamaz bir süreç olduğu, çocukların büyüdüğü belirtilmiştir.

Annenin saçları önceleri kömür karasıydı.Şimdi, giderek sayıları artan beyazlarla doldu.Yıllar geçiyor; babalarla anneler yaşıyor, çocuklar büyüyor. (s.14)
...Çocuklar büyüdüler, büyükler yaşlandılar: saçları seyreldi onların, yeri yokken ağrı sızı sahibi oldular. (s.16)
Yaşam yılları sayılı insanoğlu için hiçbir yıl sıradan yıl olamaz.Yıl değil, gün bile olamaz gerçekte...(s.98)
Zaman her şeyi çözümlüyordu zaten.İnsanlar yaşam kavgası içinde öylesine sertlikler, öylesine acımasızlıklar, öylesine çatışmalarla karşılaşıyorlardı ki, ölümün geride bıraktığı acı bunların yanında hiç kalıyordu.Sonra ölümü yenmenin, acısının üstesinden gelmenin bir yolu, yaşama olanca güçle sarılmak, yıkılmamak ve ayakta kalmaktı. (s.195)

Romanda anne sevgisi yanında annelerin fedakâr oluşları üzerinde durulmuştur.

Anne yemeğini gaz lambasının ışığında yer, sofrayı kaldırıp bulaşıklarını yıkar, ertesi günün derslerini hazırlayıp yatağına girerek eline bir kitap alır, uykusu gelene dek okurdu.(s.21)
...Daha doğrusu, anne, kadın olmasının verdiği doğal davranışla özveride bulundu. Gecelerini bebeğin başında yarı uykulu, yarı uyanık geçirmeye başladı.Giderek zayıfladı, eridi...(s.53)

Eğitsel öğelerden biri de okumanın önemi ve bilgili insanların iyi birer meslek sahibi olup rahat bir yaşam sürecektir.

Okumuş, üniversiteyi bitirmiş, sağlam bir uğraş sahibi olsaydı, durumları böyle mi olurdu? Hiç bile değil.Babanın arkadaşları arasında doktorlar da vardı mühendisler de.Çok güzel yaşıyorlardı, bodrum katı yerine güneşli evlerde oturuyorlardı, işlerine baba gibi otobüsle gitmiyorlardı.(s.63-64)
Baba, bir gün çok çalışkan insanların bir araya toplanıp bütün güçlerini birleştirerek gelecekte çok güzel olguların yaratılacağına inanıyordu. (s.101)

Ayrıca hayvan sevgisine de vurgu yapılır.

Bebek, bayırın taze otları üstünde otururken yanı başına bir küçük serçecik kondu, cik cik etti ona. (s.102)

2.9.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 17. HKK Sözcük Tablosu (s.97-111)

Türkçe sözcükler	Hissetmek yerine sezinlemek (s.98), teessüf etmek yerine yerinmek (s.98), defa yerine kere (s.101), zarurî yerine zorunluluk (s.103), ilâve etmek yerine iliştirmek (s.105), misafir yerine konuk (s.108), memnun yerine hoşnut (s.109), ikna etmek yerine razi etmek (s.110)
Yabancı sözcükler	Değil mi ki yerine madem (s.97), davranış yerine tavır (s.98), acele yerine telaş (s.110)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	.
Argo sözcükler	Çiş (s.99)

Eserde yazarımız Tarık Dursun K.’nın da Türkçe sözcük kullanımı konusunda oldukça hassas davrandığını söyleyebiliriz.

“Dünlerin toplandığı günler yığını olan geçmiş yıllarımızda, o an oluştuğu için sezinleyemediğimiz nice olgular vardır.” (s.98)

“Bir keresinde bebek aldı başını, çıktı evden.” (s.101)

“Konuğumuz olacak...” (s.108)

“Bebek hayatından hoşnuttu.” (s.109)

Eserde yabancı kökenli sözcük kullanımından olabildiğince kaçınıldığı görülür.

“Bu yüzden hep bugün yaşanır, hep yarın gözlenir; dün, madem çok gerilerde kalmıştır, artık üzerinde durmanın, hatta anımsamanın bile bir değeri olabilir mi?” (s.97)

2.Cümle

Tablo 18. HKK Cümle Tablosu (s.98-110)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
98	9	4	10	3	11	2	3	10	3	1
99	6	2	8	-	7	1	-	4	4	1
100	12	2	13	1	11	3	4	9	5	2
101	12	4	12	4	13	3	-	11	5	-
102	13	-	11	2	12	1	-	5	8	1
103	17	3	13	7	17	3	8	15	5	-
104	14	-	9	5	14	-	2	7	7	1
105	15	-	10	5	14	1	1	10	5	2
106	14	3	11	6	14	3	2	10	7	-
107	3	1	3	1	4	-	-	2	2	1
108	13	2	12	3	13	2	6	11	4	1
109	12	1	10	3	12	1	-	7	6	-
110	15	-	10	5	14	1	1	11	4	1
Top.	155	22	132	45	156	21	27	112	65	11

Eserde dille ilgili bölümler 98-110.sayfalar arasında incelenmiştir.Bu bölümde yaptığımız incelemede; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 155 iken isim cümlelerinin sayısı da 22 olmuştur.

*“Bebek, bekçiyi **yadırgamadı.**” (s.108)*

*“Koltuğunun altında iki büyük kutu baklava **getirmişti.**” (s.110)*

*“Kocasıyla sayısız çocuklarına yemek yetiştirmek **zorundaydı.**” (s.101)*

Yüklem türüne göre kurallı olan cümlelerin sayısı 132, devrik olan cümlelerin sayısı ise 45’tir.

*“Ev kadını, bebeği kollarından tutarak **kaldırdı.**” (s.105)*

*“Daha bir sürü şey **yazılıydı** annenin yaldızlı anı defterinde.” (s.100)*

*“O yüzden bazen **unutuyordu** bebeği.” (s.101)*

Cümlelerin anlamına göre olumlu olanlarının sayısı 156 iken anlamca olumsuz cümle sayısı da 21’dir. Bu bölümde yer alan cümlelerin 27’si de soru cümlesidir.

“Gözleriyle serçeyi **izledi**.” (s.103)
 “Çevre **değişmiyordu**.” (s.101)
 “Bebek serçenin yaptığına akıl **erdiremedi**.” (s.102)
 “**Nerde** oturuyorsun, evin **nerde** senin?” (s.108)

Cümlelerin yapısına göre basit olanlarının sayısı 112, yapıcı birleşik olan cümlelerin sayısı da 65’dir.

“Bebek ikinci yaşını da **sürdürdü**.” (s.101)
 “Hemen **koşuyor**, anı defterini açıyor günüyle **yazıyordu**.” (s.100)
 “Bebek **yoruldu**, yere **oturdu**.” (s.103)

Eserde yer alan eksilteli cümlelerin sayısı 11’dir.

“**Düşen göbeği, ilk giydiği patik, ilk kirlettiği bez, ilk kesilen tırnağı ve parmak büyüklüğüne anca varan ilk beyaz çorabı...**” (s.100)

İncelememize konu olan bölümdeki toplam cümle sayısı 177’dir. Birleşik ve devrik olan cümlelerin sayısı biraz fazla görülmekle birlikte cümlelerin anlamı açık ve okuyucuyu yormayacak düzeyde olduğu görülmüştür.

Eserde sayfa başına 14 cümle düşmektedir. Bu cümlelerin içinde en kısa olanının tek sözcükten oluştuğu görülmektedir.

“**Arandılar**.” (s.106)
 “**Yanında durdu**.” (s.103)

İncelenen bölümdeki en uzun cümlenin de 19 sözcükten oluştuğu görülmektedir.

“**Sabahları yine uyanılıyor, anne ile baba arkalarından atlı kovalıyormuşçasına kahvaltılarını ediyor, bebeği kucaklayıp Ayşe Teyzesine bırakıyor ve işlerine koşuyorlardı**.” (s.101)

3.İmlâ(Yazım) ve Noktalama

Yazar, okuyucunun çocuk olmasından dolayı daha önce anlattığı bir konuyu hatırlatmak amacıyla cümle içinde parantez arasında cümle kullanmıştır. Ayrıca bazı sözcüklerin söylenildiği gibi yazılması çocukların sözcüğü yanlış öğrenmesine sebep olabilir.

“Bebeklerin eviyle (koca bir apartmandı o, söylemiştim, anımsadınız mı?) Ayşe Teyzelerin evi bir bayırın sırtında kurulmuştu.” (s.102)
“ ‘Nerde oturuyorsun, evin nerde senin?’ ” (s.108)

2.10.GÜLTEN DAYIOĞLU’NUN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.10.1.Fadiş (1971)

2.10.1.1.Özet

Kurtuluş Savaşı yıllarında, dul bir kadın olan Naciye Yunan zulmünden kaçıp köye sığınmıştır.Bir oğlu ve bir kızı vardır.Oğlu da şehit olunca kızı Cemile ile yalnız kalır.Cemile büyür ve Kâmil adında pek de dürüst olmayan biriyle evlenir.Adı Fadime olan ama zamanla herkesin Fadiş dediği bir kızları olur.O doğduktan sonra Kâmil Bey evi terk eder.Fadiş ile yalnız kalan Cemile hayatta çok çile çekerler.Cemile’nin tek isteği kızı Fadiş’in iyi bir yaşam sürmesidir.

İstanbul’a çalışmaya giden Cemile kızını ninesine bırakır.Hizmetçi olarak çalıştığı evlerin sahipleri de kızını yanına almasını istemezler.Kâmil Bey kızını annesine götüreceğini söyleyerek Fadiş’i ninesinden alıp bir akrabalarının yanına kaçırır.Amacı Cemile’yi boşanmaya ikna etmektir.Fadiş babasına en çok annesini sevdiğini söylediğinde Kâmil Bey’den çok dayak yer.Babası Fadiş’i amcasına verir.Yengesi çok hasta olduğundan amcası Fadiş’i dışarıda işe gönderir ve bez yıkatır.Zamanla iyileşen yengesi Fadiş’i sürekli aşağılar.

Fadiş gittiği okulda Hasan ile çok iyi anlaşır.Öğretmenini çok sever.Ramazan ayında Hasan ile birlikte oruç tutarlar.Fadiş sevgiye aç bir çocuk olduğundan bayramlaşmaya gittikleri evlerdeki büyükler tarafından seilmekten çok hoşlanır.

Sonunda Cemile, Fadiş’i yanına almasına izin verilmeyen çalıştığı o evden ayrılır.Kış tatiline girerken Hasan ile Fadiş’in karneleri çok iyi gelir.Evin bahçesine biber, patlıcan, mısır, fasulye ve patates fideleri dikerler.Yeni öğretim yılı için okulun tamirine katılırlar. 29 Ekim günü kaymakamın da gelişiyile çok güzel bir

bayram kutlarlar.Kâmil Bey sonunda boşanmak için mahkemeye başvurur. Cemile'nin yeni çalışmaya başladığı yerin sahibi olan paşanın çocuğu Fadiş için bir yatılı okul bulur.Fadiş komşularla vedalaşır.Yeni okulunda iyi bir meslek sahibi olacaktır. Köyden ayrılır ve yeni hayatına doğru yol alır.

2.10.1.2.Romanda Tema

Sevgi temalı eserde insanlara sevgiyle yaklaşıldığında karşılığının en iyi şekilde alınacağı dostluk ve arkadaşlık ilişkilerinin sevgiyle ilerleyebileceği üzerinde durulur.İnsanlar arasında din, dil ve sınıf ayrımı yapmadan herkese insanca muamele yapılmalıdır.Sevgi ve dostluk her şeyin üstünde tutulmalıdır.

2.10.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda sevgi temi üzerinde durulmuştur.

“Herkes, yaşamını sürdürmek için bir yol seçmiş.Yaşamak güzel.Güçlü bir amaç için çalışmak, yaşamı daha da güzelleştiriyor...”(s.42)
...Babası kendisini hiç öpmemişti.Ona candan sarılmamıştı.Sonra annesi geldi aklına.Bir an, onun sıcak göğsünü, ellerinin okşayışını anımsamaya çalıştı.İçinde dayanılmaz bir özlem duydu... (s.67)
Hasan, okul dönüşünde Fadiş'i kızlarla oynar görünce kıskandı.Onun çabucak arkadaş edinmesi hiç hoşuna gitmemişti...(s.98)
Fadiş, iyimser bir kızdı.Oyunlarda mızıkçılık yapmaz, hep haklıdan yana olurdu.Oyun kurmakta birinciydi.O, birkaç çocukla oyuna başladı mı, öteki çocuklar hemen kendi oyunlarını bırakıp, onlara katılırlardı.Kimseyle kavga etmezdi... (s.99)

Eserde okul ve okumanın önemine de değinilir.

-Elbette, diyordu, hele bir de okula gidersen!İşte o zaman kaç yılın Fadiş'i olman gerekmez.Birkaç yılda öğreniverirsin onu bunu... (s.82)
...Fadiş okulu çok sevmişti.Cumartesi ve pazartesi günleri yapılan bayrak törenlerine bayılıyordu.Bu törenler ona, insan içinde bir yeri olduğunu belirtiyordu.Bunu anlamak için güvenle dolduruyordu. (s.142)

2.10.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 19. F Sözcük Tablosu (s.104-117)

Türkçe sözcükler	Memnun etmek yerine hoşnut etmek (s.104), tekrarlamak yerine yinelemek (s.105), çamaşır dövücü yerine tokaç (s.107), yiyecek yerine çıkın (s.107), cevap yerine yanıt (s.108), sebep yerine neden (s.108), düzen yerine dirlik (s.111), endişe yerine kaygı (s.112), mülklü zengin yerine varlıklı (s.114)
Yabancı sözcükler	Örtü yerine car (s.104), giysi yerine çul (s.105), un yerine ura (s.105), yol yerine şose (s.107), giysi yerine mintan (s.110), tan vakti yerine imsak (s.116)
Yerel / halk ağzında yer alan sözcükler	Henüz yeni yerine yenice (s.106), bez peçete, havlu yerine peşkir (s.107), gitmişim yerine gittimdi (s.111)
Argo sözcükler	Nah! (s.116)

Öğretmen kökenli yazarlarımızdan olan Gülten Dayıoğlu'nun eserinde kullandığı sözcüklerin Türkçe olması konusunda hassas davrandığını söyleyebiliriz.Yer yer yabancı kökenli sözcükler bulunsa da çoğu sözcüğün Türkçe olduğu görülmektedir.

*“Yağmurluk işinin böylece tatlıya bağlanması, Fadiş’i pek **hoşnut** etti.” (s.104)*

*“Bu olay birkaç kez **yinelenince** Topal Ayşe suçluyu aramıştı.” (s.105)*

*“Zehra Kadın, önemli işlere erken döndüğünde, Bakir Ağa ve çocuklar **yenice** uyanmışlardı.” (s.106)*

*“Bunun için Fadiş’e hep baştan savma **yanıtlar** veriyordu.” (s.108)*

*“ ‘Beni bir gün buradan da alıp giderler’ diye **kaygılanıyor...**”(s.112)*

*“Bu sırada kapının önünde, **kentten** gelen bir **araç** geçiyordu.”(s.117)*

Eserde Türkçe sözcüklere göre çok az sayıda yabancı kökenli sözcüğe yer verilmiştir.

“Onun üstüne de **çul** serildi.” (s.105)

“Alacalı **mintanının** esmer yüzünde, ısl ısl kara gözleri vardı.” (s.110)

2.Cümle

Tablo 20. F Cümle Tablosu (s.104-115)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
104	24	4	28	-	26	2	-	22	6	-
105	24	2	26	-	25	1	1	21	5	1
106	22	4	26	-	26	-	-	22	4	1
107	26	2	27	1	28	-	-	22	6	-
108	26	1	27	-	27	-	-	24	3	-
109	24	1	25	-	24	1	2	22	3	-
110	25	4	29	-	25	4	1	28	1	-
111	27	2	29	-	28	1	1	26	3	-
112	26	1	27	-	26	1	-	24	3	-
113	22	2	24	-	22	2	-	19	5	-
114	23	4	25	2	22	5	2	24	3	-
115	24	1	25	-	24	1	1	22	3	-
Top.	293	28	318	3	303	18	8	276	45	2

Eserdeki dille ilgili inceleme 104-115. sayfalar arasında yapılmıştır.Bu bölümde yapılan incelemede; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 293, isim cümlelerinin sayısı ise 28’dir.

“Ev sahibi yandaki evde **oturuyordu**.” (s.104)

“Çamaşır kazanını omzuna geçirip çamaşırılığa **gitti**.” (s.106)

“Evlerinin arkasında koca bir avlu **vardı**.” (s.104)

“Arkadaşlarının çoğu, harmanda, bağda, **bahçedeydi**.” (s.111)

Yüklem yerine göre kurallı olan cümlelerin sayısı 318, devrik olanların sayısı ise 3'tür.

*"Fadiş, isteksiz adımlarla eve **girdi**."* (s.112)

*"Bal gibi **olurum** uçak askeri."* (s.114)

Cümlelerin anlamına göre; olumlu olan cümlelerin sayısı 303, olumsuz olanların sayısı ise 18'dir. Yazarın olumlu cümlelere ağırlık verdiği görülmektedir.

*"Fadiş'in sokağa çıktığını görünce **sevindi**."* (s.113)

*"-Elbette **binemezsin**."* (s.114)

*"Sen, uçağa hiç binmedin, **değil mi**?"* (s.114)

Cümlelerin yapısına göre; basit olan cümlelerin sayısı 276, birleşik olan cümlelerin sayısı da 45'tir.

*"Çocuklar, bu haberden **hoşlanmadılar**."* (s.110)

*"Çok **yoruldu**."* (s.111)

*"Bazen de **kıskanıp terleşir**, durmadan Fadiş'in yanlışını bulmaya **çalışırdı**."* (s.113)

Eserde yer alan eksilteli cümle sayısı 2'dir.

"Hele Hasan..." (s.105)

İncelediğimiz bölümde yer alan toplam cümle sayısı 321'dir. Eserde yazarın olay örgüsünü özellikle kurallı cümlelerle kurduğunu söylemeliyiz. Bunun yanında olumsuz cümleden kaçınıp olumlu cümleye ağırlık verdiği de görülmektedir.

Eserde sayfa başına 27 cümle düştüğü görülmektedir. Romanda en kısa cümle;

*"Çok **yoruldu**."* (s.111)

En uzun cümle de 16 kelimeden oluşmaktadır;

"Susak kabağından yapılmış tasını kazana daldırıp çıkarıyor, sıcak suları taşın üstüne serdiği çarşafalara, yastık kılıflarına döküyordu." (s.107)

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Ayrı yazılması gereken "de" bağlacı bir hal eki gibi değerlendirilerek kullanılmıştır;

*"Hasan'la **Fadiş**'de koşanların arasındaydılar."* (s.108)

Bazı bağlaçlardan önce virgül kullanılmakta ise de bağlaçlardan sonra virgül kullanılmamalıdır;

“Bu köyü ve köylüleri çok sevmiştii ama, içinde bir tedirginlik vardı.” (s.112)

2.10.2.Suna’nın Serçeleri (1974)

2.10.2.1.Özet

Suna beşinci sınıfa geçmiştir.Sokakta oynadığı bir gün kireç kuyusuna düşmesi sonucu yaralanır.Bir yıl evden çıkamaz.Bu süreç içinde en iyi dostları penceresinin önüne konan serçeler olur.Suna bu serçelerle hayali olarak söyleşir.Her birinin ayağına renkli ipler bağlar.Bu serçelerin her biri Suna’ya masal ve hikâyeler anlatır.

Penceresine gelen on beş serçeden ona ilk alışan Kara Kanat’tır.Kara Kanat’ın başlayıp Mavi Kanat’ın sürdürdüğü hikâyede, Ömer ile Ali’nin başlarından geçenler anlatılır.İki kafadarın bir kış donmuş bir göle kayak yapmak için girdiklerini fakat buzun kırılması üzerine küçük bir buz parçasının üzerinde nehir boyunca ilerleyip denize ulaştıklarında bir balıkçı tarafından kurtarılışı ifade edilir.

Beyaz Serçe’nin öyküsünde kendisini beğenmiş bir salyangozun kendi üzerine çok gösterişli bir kabuk alıp diğer sıradan kabuklu arkadaşlarının yanında kendisini üstün görmesini anlatır.Oradan geçen Ayhan adlı çocuk bu gösterişli kabuğa sahip salyangozu kese kağıdına koyar.Mahallenin tüm çocuklarının oyuncağı haline gelen salyangoz kendisine böyle gösterişli bir kabuk bulduğuna pişman olur.O pırıltılı kabuğundan kurtulup arkadaşlarının yanına gider.

Eflatun Serçe’nin hikâyesinde zavallı bir av köpeği anlatılır.Bir çiftlikte yaşayan Orhan sürekli hayvanları kızdırmaktadır.Bir gün boğaları kızdırır ve üzerine kırmızı gömlek giydirdiği çoban köpeğini boğaların üzerine salar.Kızgın boğaların köpeği parçaladığını öğrenen çocuğun babası ona çok kızar.

Alaca Serçe'nin öyküsünde Yeşim adında bir kızın annesi pazara gittiğinde evde yalnızken uzun saçlarına bir aynanın önünde şekil vermeye çalışması ve kestığı saçlarıyla bir erkek çocuğuna benzemesi anlatılır.

Siyah Serçe'nin öyküsünde Ali ve Gül adlı kardeşlerin yağmurlu bir günde evlerinin önünde yavru bir kedi buldukları, anneannelerinin evde kedi istemediğini söylediği halde kediyi eve almaları ile annelerinin kara kedinin uğursuzluk getireceğini söylese de ona acıyıp onu eve almaları anlatılır.

Turuncu Serçe'nin hikâyesinde Maviş adlı bir kızıdan söz edilir. Bu kız bir turist otobüsünden inen özürlü bir kızın taklidini yapar. Turist kız onu çok sever ve kucağına alır. Arkadaşları Maviş'in topallar gibi yürüyüşüne güldüğünde Maviş onlara sinirlenir ve taş atar. Turist kızın kendisine verdiği kolyeye baktıkça da yaptığı kötü davranıştan çok utanır.

Lacivert Serçe'nin hikâyesinde Yaşar adlı çocuktan söz edilir. Yaşar radyoda dinlediği bir oyunu anlattığında arkadaşı Mehmet onu kıskanır ve kavga ederler. Öğretmenleri bu duruma çok kızar. Mehmet de anne ve babasından bir radyo ister. Bir gün radyoyu sakladığı yerde bulamaz. Radyo çalınmıştır.

Sarı Serçe'nin öyküsünde Eliflerin eşeğinin bir kara sıpa doğurduğu ve onunla çok güzel oyunlar oynadıklarından söz edilir. Ancak sıpa büyüüp yük taşıyacak duruma gelir. Sirtında yük taşımak istemez. Ahmet Ağa da onu bütün gün çamurlar içinde koşturunca beterin beteri varmış deyip akıllanır.

Kırmızı Serçe Afrikalı bir gençten söz eder. Beyaz bir öğretmen zencilere okuma öğretir. Zenci kardeşlerden biri okumaya gidince diğer kardeş ağabeyine okumayı öğreten öğretmeni bir yılan vasıtasıyla öldürmeyi planlar. Ancak o yılan gelip çocuğu ısırır.

Gri Serçe üç çobanın bir mağarayı merakla gezmelerinden ve bir gömü aramalarından söz eder. İçlerinden biri altınları tek başına almak ister. Bekir, Durmuş ve Hüseyin'i atlatıp mağaraya girer. İçerde havasız kalınca baygın şekilde arkadaşlarınca çıkarılır.

Mor Serçe de göç eden leylekleri anlatır.Aktak adlı genç leylek Akilopanta ile konuşur.Bir kötü akilopanta yüzünden bütün hayatları kararmış ve soyları tükenmiştir.Şu anda doğadaki canlıların onların soyunun tükenmesi sonucu ortaya çıktığını söyler.

Kahverengi Serçe'nin öyküsünde, yoksul bir yolcunun aç susuz yol aldığı ve fakir bir köye sığındığı, geceyi perili bir evde geçirdiği anlatılır.Gece içeri koca kavuklu bir cüce cin girer.Cinden bu sığındığı evi onarmasını ister.Sonunda bu cini bahçeye açtığı kuyuya gömer.Oradan çıkan ağaç her sabah yeşerip akşamları kurur.

Yeşil Serçe varlıklı bir ailenin oğlu Ümit'i anlatır.Ümit, öğretmenin hiçbir uyarısını dinlemez ve her şeyi isteksiz yapar.Doğruyu bilir ama uygulamak işine gelmez.Kendi halinde bir çoban olmayı düşler.Çünkü ona göre çobanların işleri çok kolaydır.Ancak yanlışını anlayıp annesinin sözünü dinlemeye başlar.

Pembe Serçe de açgözlü bir kadının serçeyi yeme planını anlatır.Bu arada zaman ilerlemiş ve Suna da artık iyileşmeye başlamıştır.Kendisine arkadaşlık eden bu güvercinler sayesinde acısını ve yalnızlığını hafifletmiştir.

2.10.2.2.Romanda Tema

Romanın temelinde arkadaşları sevmek, paylaşımcı olmak, yalan söylememek ve kötü alışkanlıklardan kaçınmak üzerinde durulur.Kendini beğenmişliğin, kıskançlığın, bilgisizliğin kötü olduğu vurgulanır.

2.10.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda doğa ve hayvan sevgisi geniş yer tutar.

*Suna açık pencereden elini uzatıp,serçelerine dokunmak istiyordu. (s.19)
Havalar ısınmış, tüm ağaçlar çiçeklenmişti.Papatyaları ballıbabaları mineler, sümbüller birbirinden güzel çiçekleriyle kırları donatmıştı.Arılar, böcekler, yılan, kirpi, kertenkele ve kaplumbağalar kış uykusundan uyanmışlardı.Sonbaharda sıcak ülkelere giden leylek, kırlangıç, turna gibi göçmen kuşlar geri gelmiş, yuvalarına yerleşmişlerdi. (s.21)*

Eserde arkadaşlık, yardımlaşma ve bilgisizliğin kötülüğü üzerinde durulur.

*“Anneciğim, öğütlerinize uyarak iyi bir çocuk olacağım” (s.107)
...Altınlarıyla köylüye yardım edip, onları da yoksulluktan kurtarmış... (s.101)
...Arkadaşları yetişmeselerdi, o da kendinden önce mağaraya giren adam gibi orada ölüp kalacaktı... (s.88)*

Kara sığa bir yandan yürüyor, bir yandan da beterin beteri varmış, zoru görmeyince kolayını, kötüyü bilmeyince iyinin değerini anlamak zormuş, diye düşünüyordu. O gün ilk kez karnını alınının teriyle doyurdu... (s.74)
“Ne olursa olsun, kara kedi uğursuzluk getirir, derler.Onu hemen evden dışarıya çıkaralım.Hiç, ama hiç sevmem kara kedileri...” dedi. (s.57)

2.10.3.Yurdumu Özledim (1977)

2.10.3.1.Özet

Küçük Atıl, köyünden, kardeşinden ve okulundan alınıp işçi göçünün yaşandığı yıllarda Almanya'ya götürülür.Yolculuğu sırasında ve Almanya'da bulunduğu sürece başından şaşırtıcı olaylar geçer.Atıl'ların oturduğu ev kentin kenar semtlerinden birinde işçilerin kiraladığı tek odalı bir yerdir.Yabancı bir ülkede ve dilini konuşamadığı insanların içinde kalmıştır.Anne ve babası işteyken tek başına kaldığı evde çok sıkılır.

Atıl işçi ailelerinden birinin oğlu olan Yusuf ile arkadaştır.Okul zamanı çocuklar evde ders çalışırlar.Almanya'da okullar ağustos zamanında açıldığından Atıl da bu tarihte okula gider.Almanya'da yaşamın dışlıleri arasında ezilmeye başlar.

Cumartesi günleri gezmeye gider, tramvaya binerler.Çarşıyı gezdikleri bir gün vitrinde görüp istediği oyuncak tabancayı almak için parasının yetmeyeceğini söyleyen babasını duyduğunda Atıl çok üzülür.Alman komşuları onları pek sevmezler.Yaşlı Almanlar daha da tutucudurlar.Atıl bir gün anne ve babasının işte olduğu sabah tramvaya binip alamadıkları oyuncak tabancayı almaya gider. Ancak dönüşte yanlış tramvaya binince evini bulamaz.Babası traktör fabrikasında, annesi ise tekstil fabrikasında işçidir.Eve geldiklerinde oğullarını göremeyince telaşlanırlar.Babası da o gün oğluna oyuncak tabanca almıştır.

Sonunda polis Atıl'ı ailesine teslim eder.Atıl bayan Frida'dan ders alır.Hans ve Adolf adında arkadaşlar edinir.Annesi buna sevinir.İlk kez televizyonla karşılaşır.Arada da olsa Türkçe gazeteler okur.Böylece Türkçesi körelmez.Almanlar hep masada yemek yerken Atıl köydeki yer sofrasını özlemiştir.Almanya'daki yaşamı sevmeyen Atıl okuldaki arkadaşlarınca da hor görülür.

Köylüleri Hasan Emmi kaçaktır ve oturma belgesi olmadığından sınır dışı edilir.Okulda kendisini “istenmeyen insan” olarak gören Atıl yurduna dönmek ister. Gurbette çok sıkıntı çekmiştir.Birinci sınıfın sonunda Atıl sınıfta kalmıştır.Bu arada Kıbrıs Barış Harekâtı’nın haberini alırlar.Aynı sınıfı yeniden okumaya başlar.Annesi işten çıkarılınca banka işlerini bitirip yurda dönmeye karar verirler.Önce İstanbul’a oradan trenle ve ciple köylerine dönerler.Yurt özlemi sona erer.

2.10.3.2.Romanda Tema

Yurt sevgisi temalı eserde insanın gurbette zorluklarla karşılaşmasının, içindeyken fark edemediği yurdunun güzelliklerini ve kıymetini ortaya çıkarttığı vurgulanır.İnsanın kendi yurdu gibi güzel bir yer yoktur.

2.10.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda çocuklara Türklük bilinci kazandırmaya ve yurt sevgisi aşlamak amacıyla eğitsel anlatımlara yer verilmiştir.

...Sen binlerce yıllık şanlı geçmişi olan yüce ve soylu bir ulusun çocuğusun. Türk olmakla övünmeli, onların karşısında ezik durmamalısın!Orada , ülkeni ve ulusunu küçük düşürecek davranışlarda bulunmaktan sakın!Çevrendekiler ne yaparlarsa yapsınlar, ne söylerlerse söylesinler.Türk olduğunu hiçbir zaman unutma! Senin vatanın burası; ergeç döneceksin bu topraklara.Onun için geleneklerimizi, inançlarımızı aklından çıkarma!.. (s.10)

..Şu bayrakla Atatürk resmini sana armağan ediyorum.Bunları başucuna asar, yurdunu anarsın...(s.11)

“Evet, çünkü gazetede yurdumuzda yapılan bayram hazırlıklarından söz ediliyordu.Bugün biz de bir şeyler yapalım.Cumhuriyet Bayramımızı kutlayalım.” Atıl coşkuyla söze karıştı.

“Yaşasın Cumhuriyet Bayramı!”

“Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti!” (s.138)

...Hatice hemen tahtaya kocaman bir Türk Bayrağı çizdi.Çocuklar bayrağı coşkuyla alkışladılar... (s.139)

...Daha ilk gününden yurdumu özledim... (s.164)

...Yurt özlemiyle yanıp tutuşan pek çok Türk işçisi, toprağı öpmek için yerlere kapanmışlardı...(s.167)

...Yurdun dört bir yanından gelen Türk işçilerini birbirine çeken güçlü bağın, “ulusal bağ” olduğunu sezinledi. (s.71)

Romanda barış ve kardeşlikten yana olunması; ayrımcılığın kalkması gerektiği eğitsel olarak ele alınır.

“Ona var, sana yok.Sütü önce Almanlar alacak.Artarsa işçi alıcılara satabilirim!” diye bağırdı... (s.73)

“Elbette,” dedi Bayan Frida.”Dünya büyük, üstelik üzerinde hepimize yer var.Canlılar birbirlerinin yaşam ortamlarına göz dikip savaşmazlarsa, dünyada rahat rahat yaşanabilir...” (s.96)

Ana babası da Atıl'ın Alman çocuklarla arkadaşlık kurmasına çok sevindiler. (s.102)

Eserde okumanın ve çalışarak para kazanmanın önemine de değinilir.

“Bundan sonra Almancayı okulda kurallarıyla öğreneceksin.İyi bir öğrenci olmanı isterim.Terbiyeli, geçimli, uysal, temiz, düzenli, saygılı...” (s.118)
Okulun açılacağı gün erkenden uyandı.Yeni alınan pantolonla gömleğini ve kundurularını giydi.Saçlarını Hans'inkine benzer biçimde taradı.Tırnaklarını kesti.Bir gün önce yıkanmıştı.Boynu, kulaklarının içi, elleri, ayakları tertemizdi. (s.128)
...Gurbette gönlünü eğlendirmeye gitmiyorsun ya! Para kazanarak yoksulluğu yenmeye gidiyorsun... (s.14)
“Okul zamanı çocuklar evlerinde ders çalışıyorlar.Hava açık olursa, cumartesi pazar günleri parka çıkarlar...” (s.65)

Romanda hayvan sevgisinin de dile getirildiği görülür.

...Kuğular, cennet kuşları, telli turnalar, tavus kuşları, pelikanlar, deve kuşları...Hepsi de çok güzel ve göz alıcıydı. (s.95)
...Kucağında bembeyaz, minicik bir kedi yavrusu vardı.Atıl kızın yanına gelip kediyi okşamak için izin istemeyi düşündü...(s.98)

Bazı kötü alışkanlıkların zararları irdelenir.

“Gözü kör olsun bu alışkanlığın.Karnım aç.Ama ekmekten, sudan önce tütünü arıyor bedenim... ‘Alışmak kudurmaktan beterdir,’diyen atalarımız doğru söylemişler. (s.108)

2.10.4.Ben Büyüyünce (1979)

2.10.4.1.Özet

Köyde yaşayan iki ailenin arası bir olay sonucu açılır.Çocuklar da bu olaylardan etkilenir.Nalbant Nuri köyde çocuğunun doğduğu günleri anımsar.Sınıkçı Kadir Ağa'ya getirilen çocuğun bacağı yanlış kaynayınca iki aile arasında kan davası başlar.Artık Ayıngacılar ile Sınıkçılar arasında kan davası vardır.

Erek bebek ailenin neşesidir.Şerife Gelin onun üzerine titrer.Dişinin çıktığı gün çok sevinirler.Diş buğdayı şöleni düzenlenir.Nalbant Nuri artık kan davası gütmeyeceğini söyler.Erek yavaş yavaş yürümeye başlar ve iki yaşını geçtiği bir gün kaybolur.Bulunduktan bir süre sonra kızamık olur.Hastanede kalır.Bu arada İdris ile Ömer uçuruma düşüp ölürler.Kan davasına kurban gitmişlerdir.

Mehmet Almanya'ya gitmek için belgeler doldurur.Erek'in babası Mehmet ve annesi Şerife Almanya'ya giderler.Erek ile ninesi İstanbul'da Şerife'nin dayısının yanına yerleşirler.Ayınacılar izlerini bulmasınlar diye evden dışarı pek çıkmazlar. İsmail'in yok yere Ömer'in ölümüne yol açtığını düşünürler.Erek'in okul çağı gelir. Annesiz ve babasız yaklaşık üç yıl geçirir.Erek, öğretmeninin yakın ilgisiyle okumayı çabuk söker.

Bütün harçlığını sakız almaya harcayan Erek televizyon alabilmek için babasına mektup yazar.Beşinci sınıfı bitirdiğinde Almanya'ya gidecektir.Üçüncü sınıfı bitirdiği gün karnesini Almanya'ya gönderir.Dördüncü sınıfta dersler daha ağırdır.Ertuğ ile iyi arkadaş olurlar.Ertuğ'un evindeki kitaplıktan seçtiği kitapları okur.Beşinci sınıfa geçtiği zaman bir yıl sonra anne ve babasının yanına gideceği günün hayalini kurar.

Erek bir gün marketten dönerken karşıdan karşıya geçtiği sırada kurşunların hedefi olur ve orada ölür.

2.10.4.2.Romandaki Tema

Barış ve dostluk teminin işlendiği romanda her şeye rağmen hayatı sevmek gerektiği anlatılır.Dünyada en değerli şey insan yaşamıdır.Saygı sevgi ve kardeşlik içinde yaşanmalıdır.İnsanlar birbirlerinin yaşamına ve malına göz dikmeden birlik olup dostça dünyayı daha iyi hale getirmek için çalışmalıdır.

2.10.4.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda en kuvvetli eğitsel öğeler, dünyada sevgi,barış, dostluk, kardeşlik ve eşitlik olmasının gerektiğidir.

“Dünyanın ne suçu var ki?Toprağıyla, bitkisiyle, suyuyla, havasıyla, güneşiyle insanoğluna bağrını açmış.Baharıyla, yazıyla, kışıyla, türlü yiyecekleri, doyumsuz güzellikleri seriyor insanoğlunun önüne.Ama insan dünyanın da değerini bilmiyor...” (s.12)

“Sevgi” düşüncesiyle filizlenip gelişen tüm silahları, tüm kötülükleri yok ederek, düşünceye iyi yön verebilecek tek güç. (s.13)

...İnsanlar dünyanın her yerinde birbirlerini öldürmekte.Tarih kitapları da bunu doğruluyor.En eski çağlardan bu yana uygarlık filan gelişmiş.Dünyanın görünümü değişmiş.Ama, insanların birbirlerini öldürme huyları hiç değişmemiş. (s.128)

...Sosyal bilgilerden, “Anayasamıza dayalı hak ve özgürlükler” bölümünü işliyorlardı.İlk tümceyi kavramak için birkaç kez yineleyip kendi kendine anlatmaya girişti: “En temelli hakkımız yaşamak hakkıdır.Herkes dil, din, ırk, cinsiyet, siyasi

düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin yasalar önünde eşittir.” diyordu. (s.129)

Ertuğ’un babası Doktor Binbaşı Bayram Duman, Ayingacılardandı.Yıllar önce, kan davasından tiksinierek köyünden, ailesinden kopmuştu.(s.142)

-Bence de, dedi Ertuğ, babam her zaman. “İnsanlar bölük bölük olup birbirlerinin yaşamına ve malına göz dikeceklerine, birlik olup dünyada ya da uzayda daha elverişli yaşam ortamları geliştirmeye çalışsalar ya!” der. (s.148)

Romanda çocukların oynadığı oyunlara ve bazı kötü alışkanlıklara da değinilir.

...Sabahtan akşama değin, tozun toprağın içinde debeleniyorlardı.Erkekler ayak topu, bilye, kızlar evcilik, dönme top, yakan top, seksek oynayarak gün geçiriyorlardı. (s.94)

-Bacak kadar çocukken kumara kapılırsan bir daha yola giremezsin.Sonunda evsiz, parasız hatta aç sokakta kalakalırsın...(s.98)

-Bir daha kimseden borç para alma.Paran kadar ye, paran kadar eğlen.Borçlu adam eksik adamdır.Eşinin dostunun yanında boynu boyunduruklu öküze benzer.Gerçekten de o borç aldığı adamın boyunduruğuna girmiştir. (s.111)

2.11.HİDAYET KARAKUŞ’UN ÇOCUK ROMANININ İNCELENMESİ

2.11.1.Sıska Balıkçı (1980)

2.11.1.1.Özet

Mavi denizlerin balık dolu olduğu zamanlardır.Ovanın içinden akan ırmak suyunu toprağa sunar böylece de pamuk ve buğday çok olur.Balıkçılar bütün geceyi denizde geçirir sabaha bol balıkla dönerler.Ancak yakaladıkları balıkları kendileri yemeyip kalenin ardında çok zengin bir hayat sürdüren eğlenceye düşkün sınıfa sunmak zorundadırlar.

Kaledekiler o kadar zengin ve rahat hayat sürerlerken kalenin dışındaki köylü halk da o kadar fakirlik içinde bir hayat sürerler.Bir yandan da merakla kale içindeki hayatı izlerler.Kalenin muhafızları balıkçıların tuttuğu balıkları bile kontrol eder ve yılda bir kez balıkçılara ağ verirler.

Bir gün kale kapısını tek başına açabilene kale içindeki güzel ve rahat evlerden birinin verileceği duyurulur.Balıkçılar, oduncular ve çiftçiler buna çok sevinirler.On beş yaşındaki sıska balıkçı çocuk o ağır ve gösterişli kale kapısını tek başına açabileceğini söylediğinde herkes buna şaşırır ve kaledeki beyler de duyunca gülerler.Gökyüzü, deniz tüm varlıklar kaledeki zengin beylerin olduğundan sıska balıkçı bu duruma çok içerler.Bu hayattan kurtulmayı düşler.

Balıkçı olan baba ve oğul, açlıktan iskelete döndükleri bir zaman az balık avladıklarını gören kalenin bekçileri tarafından bir mağarada dövülürler. Tarladaki çiftçiler de ürünlerinin yarısından fazlasını kaledekilere verdiklerinden perişandılar ve borçları vardır.

Kale kapısını açmayı kafasına koyan sıska balıkçı tuttıkları balıkları yemelerinin yasak olmasına rağmen kayığın içinde ocak kurup balıkları pişirir. Babasının hasta olduğu zamanlar tek başına avlanır. Rüyalarında hep o kapıyı açtığını görür. Yarışma günü kale içindeki hanımlar ve beyler en güzel giysileri içindedir. Bir bahar günüdür ve borazanlar öter. Dualar edilip davullar üç kez çalar. Güçlü kuvvetli kişiler kapıya yüklenirler ama açamazlar. Sıska Balıkçı da açamaz.

Sıska balıkçı köydeki örgücü kızlar ve çiftçilerle anlaşarak ürettiklerini kaledeki beylere göndermemeye karar verirler. Her iş kolundakiler kendi yöneticilerini seçerler. Başkaldırdıkları duyulunca beylerin adamları sürekli sıska balıkçıyı döverler. Onları yakalamaya gelen askerlere iyi davranarak askerleri de kendi yanlarına çekerler. Bu arada beylerin giderek yiyecekleri azalır. Kaledekilerin ordusu azalırken köydekilerin çoğalır. Toplanan yönetim kurulu kaleye gitmeye karar verir. Başta da sıska balıkçı vardır. Kapıdan içeri girince zorba beyler cezalandırılır. Çalışanların yasaları geçerli olur. Dostluk kardeşlik türküleri söylenir.

2.11.1.2. Romanda Tema

Yardımlaşma, paylaşım ve dostluk temlerinin işlendiği romanda zor durumda olanlara yardım etmenin önemi ve güçlülerin güçsüzleri koruması gerektiği vurgulanır. Elbirliği edilerek başarıya ulaşmak mümkündür. Paylaşma ve yardımlaşmayla üzüntüler azalırken mutluluk da artar.

2.11.1.3. Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde eğitsel öge olarak yardımlaşma, birlik, beraberlik, çalışkanlık ve cesaretle hareket edildiğinde başarıya ulaşılacağı vurgulanır.

Bir düşünün denizden binbir zahmetle çıkardığımız balıkları, tırnağımızla söktüğümüz demiri, kömürü, ormanlarımızın en güzel ağaçlarını, tarlalarımızın en güzel buğdaylarını kime götürüyoruz? (s.84)
Pamukcuların, madencilerin, örgücülerin, buğdaycılarının çektiklerini anımsıyormuş durmadan. (s.80)

Bunun için de balıkçılar kendi aralarında, pamukçular, buğdaycılar ... ayrı ayrı yönetimler oluşturur. (s.88)

Bir gün de babasına:

-Baba, bugün balıkları kaleye götürmeyelim; ovadakilere, kıyılakilere dağıtalım, diye önerince babasından bir güzel dayak yemiş. (s.19)

Kimileri de acırmış dışarıdakilere:

-Ah kardeş, sormayın, kaleden küflü ekmekler atılırken içim parçalanıyor.Nasıl da yoksullar öyle.Tuttum evdeki birkaç parça giysiyi atıverdim. (s.11)

Birbirlerine karşı da pek bağlanmış.Eli açık davranırlarmış kale içindekilere.Buğdayı, pamuğu, mısırı, balığı paylaşırken de “sen az aldın-çok aldın” demezlermiş. (s.9)

Bu arada bütün yönetimleri toplayıp bir üst yönetim kurmuş.Bir Barış Kurulu’ymuş bu. (s.109)

-Bir yanını kıracak fukara şimdi.Senin neyine be a çocuk kale kapısını açmak!..

-Yine de yiğit çocukmuş.Herkeste böyle yürek yoktur. (s.76)

2.11.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 21. S B Sözcük Tablosu (s.80-98)

Türkçe sözcükler	Hatırlamak yerine anımsamak (s.80), hafızaya almak yerine bellemek (s.82), şüphe yerine kuşku (s.82), hareket yerine devinim (s.84), soğuk rüzgar yerine ayaz (s.87), teklif yerine öneri (s.88), fark etmek yerine ayırımsamak (s.90), şüphelenmek yerine kuşkulananmak (s.93), defa yerine kez (s.94), rağmen yerine karşın (s.94)
Yabancı sözcükler	Sıkıntı, eziyet yerine zahmet (s.84), yabancı yerine elâlem (s.87)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	Bana ne yerine neme gerek (s.85)
Argo sözcükler	Dangalaklık (s.87), hınzır (s.96)

Eserde Türkçe sözcük kullanımı etkili biçimde kendini hissettirmektedir.

*“Pamukçuların, madencilerin, örgücülerin, buğdaycılarının çektiklerini **anımsıyormuş** durmadan.” (s.80)*

*“Sarı Kız, düşünüyor, yıllarca doğru **bellediği** şeylerin tersini söyleyen bu çocuğa kızıyormuş içten içe.” (s.82)*

*“Yine de içine **kuşkular** girmiş.” (s.82)*

“Bir **devinim** başlamış.” (s.84)

“- Çok güzel bir **öneri** bu.” (s.88)

“Beklerken, kulübelerin arkasında sivri burunlu, karanlık gözlü, uzun boylu birisini **ayırmsamış**.” (s.90)

“Beylerin adamları **kuşkulanmamalı**.” (s.93)

Yazar yabancı kökenli sözcüklere mümkün olduğunca az yer vermiştir.

“Bir düşünün denizden binbir **zahmetle** çıkardığımız balıkları, tırnağımızla söktüğümüz demiri, kömürü, ormanlarımızın en güzel ağaçlarını, tarlalarımızın en güzel buğdaylarını kime götürüyoruz?” (s.84)

“**Elâlemi** kurtarmak sana mı kaldı?” (s.87)

2.Cümle

Tablo 22. S B Cümle Tablosu (s.80-93)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
80	8	1	6	3	9	-	1	8	1	1
81	11	2	8	5	10	3	2	9	4	4
82	12	6	16	2	15	3	8	18	-	1
83*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84	14	3	7	10	14	3	2	14	3	1
85	15	1	13	3	11	5	1	11	5	-
86	16	1	10	7	17	-	1	15	2	2
87	12	3	5	10	11	4	6	13	2	2
88	16	4	14	6	18	2	2	19	1	1
89*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90	16	1	11	6	16	1	-	14	3	-
91	15	4	17	2	15	4	4	16	3	5
92	14	3	10	7	15	2	3	15	2	-
93	19	-	14	5	15	4	1	15	4	-
Top.	168	29	131	66	166	31	31	167	30	17

(*)Sayfanın tamamında resim bulunmaktadır.

Romanda dille ilgili araştırmanın yapıldığı 80-93.sayfalarda yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısının 168, isim cümlelerinin sayısının da 29 olduğu görülmektedir.Bu durum çocuk romanlarının harekete önem veren yapısının da tipik bir örneğini oluşturmaktadır.

- “O da sabaha dek onlarla **söyleşirmiş**.” (s.88)
 “Hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi **duruyormuş** adam.” (s.90)
 “Karanlık bir **mağaradaymış** Sıska Balıkçı o sırada.” (s.94)
 “Kaledeyse kızgınlık **varmış**.”(s.100)

Yüklem türüne göre kurallı olan cümlelerin sayısı 131, devrik olan cümlelerin sayısı da 66’dır.Yazarın kurallı cümle kullanımını yeğlemesine karşılık azımsanmayacak kadar devrik cümleye de yer verdiği görülüyor.

- “Bol bol türkü **söyleyin**.”(s.86)
 “Onların kararlarına **uyalım**.”(s.88)
 “Sarı Kız, ne yapacağını **şaşırtıyormuş** Sıska Balıkçı’nın karşısında.” (s.84)
 “Düşünüyorum da **bulamıyorum** bir türlü.” (s.85)
 “Aralarında **tartışıyorlarmış** sık sık.” (s.86)
 “Birkaç gün **geçmiş** aradan.” (s.90)

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 166 iken olumsuz anlamlı cümle sayısı ise 31’dir.Soru cümlelerinin sayısı da 31 tanedir.

- “Babası gerilerden **geliyormuş**.” (s.92)
 “-Şimdilik kimseye **belli etmeyin**.” (s.93)
 “**Neden?**” (s.92)
 “Demirciler **ne oldu?**” (s.93)

Cümlelerin yapısına göre basit olan cümlelerin sayısı 167, birleşik yapı cümle sayısı da 30’dur.

- “O da sabaha dek onlarla **söyleşirmiş**.” (s.88)
 “Verirlerse bir dilim ekmek **yerim**, vermezlerse kimseye vermezler, o zaman da elle gelen düğün bayram, **der otururum**.” (s.85)
 İncelediğimiz bölümde tek kelimedenden oluşan kısa cümlelerin varlığı dikkat çekmektedir.

- “**Küflü**.” (s.82)

Uzun cümle örneği de 17 sözcükten oluşmaktadır.

“Verirlerse bir dilim ekmek yerim, vermezlerse kimseye vermezler, o zaman da elle gelen düşün bayram, der otururum.” (s.85)

Ayrıca bir de uzun bir soru cümlesi bulunmaktadır.Bu soru cümlesinin 21 sözcükten oluştuğunu belirtelim.

“Bir düşünün denizden binbir zahmetle çıkardığımız balıkları, turnağımızla söktüğümüz demiri, kömürü, ormanlarımızın en güzel ağaçlarını, tarlalarımızın en güzel buğdaylarını kime götürüyoruz?” (s.84)

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Yazarın eserinde yazım ve noktalama yanlış yapmamaya titizlik gösterdiği görülmektedir.

2.12.CAHİT UÇUK’UN ÇOCUK ROMANLARININ İNCELENMESİ

2.12.1.Doğanın Armağanı (1980)

2.12.1.1.Özet

Anne işiyle uğraştığından sokaktaki gürültüyü duyamaz.Kulak verdiğinde bağrışlar kendi oturdukları bodrum katının pencerelerinin dışından gelmektedir. Artezyen ustası kocasını taşımaktadırlar.Kocasını daha önce de ölümden dönmüştür. Kapıcılık yaptığı apartmanın hemen her işine koşan adam güçsüz düşmüştür.

Emin hızla iyileşir.Çocukları Erdal yedi yaşına basmıştır ve okula gidecektir. Erdal başına buyruk bir çocuktur.Onlara misafirlige gelen bir kadın bir sepetin içinde köpek yavruları getirir.Birine Kara diğerine de Sarı adını verir.Köpekler sık sık yan bahçeye geçince yan komşu sık sık bağırır.Hatun Ana Erdal’a kızan komşuya çıkışır ve Erdal’ı sürekli korur.Hatun Ana Erdal’ın babası Emin’in iyileşmesi için de vitaminler getirir.Erdal çok iyi okuyup kendisine bağırarak kötü komşular gibi bir insan olmamak ister.

Hatun Ana bahçesindeki her ağaçla tek tek ilgilenir ve rahatsızlanan bitkileri tahlile gönderir.Erdal da gün geçtikçe ağaçların yararlarını, karıncaların işlevlerini, sebzelerin faydalarını, herkesin huyunun farklı olduğunu, canlıların hayatta kalmak için birbirlerine ihtiyaç duyduklarını Hatun Ana'nın onlara sunduğu yazlık evde öğrenir.Ayrıca Erdal buzdolabının, telefonun nasıl araçlar olduğunu, mutlu olmanın planlı çalışmaktan geçtiğini ve türlü bitki çeşitlerinin varlığını da Hatun Ana'yı dinleyerek öğrenir.

Erdal okulda çok güzel bilgiler öğrenir.Erdal artık doğanın inanılmaz bir dengesi ve gücü olduğunu kavrar.Okulundaki sınıfı bile çiçeklendirir.Babası da çok kitap okuyarak seracılığı öğrenir.Erdal doğayla dost ve doğaya saygılı davranır ve doğa da onlara meyveli ağaçlarıyla ve kuş sesleri arasında güzel bir dünya sunar.

2.12.1.2.Romandaki Tema

İnsan, doğa ve hayvan sevgisi temalı bu romanda dünyada her tür insanın bulunduğu ancak yüreklerinde sevgi barındıran kişilerin yaşamda en güçlü ve sağlam kişiler olduğu irdelenir.Paylaşımçı oldukça üzüntülerin azalıp sevinçlerin de çoğalacağı vurgulanır.Haksızlığa uğrayana yardım edilerek gerektiğinde bağışlayıcı olmayı da bilmelidir.

2.12.1.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde üzerinde en çok durulan eğitsel tem doğa sevgisidir.

Erdal, onlara bakarken; büyük bir yaşam sevinci duydu yüreğinde.On beş gün önce açıkly koyulu renkte tohumlar kendilerini toprağın bağrında bulunca, usuldan uyanmışlardı.Şimdi de başlarını topraktan çıkarıyorlardı.Her biri başka renkte, başka biçimde çiçekler, kokular gizliydi bu kara başlıklı tohumların içinde... (s.34)
...Demir parmaklıkların ardından gözlediği bahçede neler neler görmüş, neler öğrenmişti.Çiçekler, çiçekleri yiyen böcekler, tırtıllar, bitler...Daldan dala konan kelebekler.Toprağı eşeleyip solucanları çıkarıp canlı canlı yutan kuşlar.Kuşlara pusu kurup onları yakalayan kediler. (s.28)
Kocaman iki kulak.Sanki siyah ipek kadifeden.Kocaman parıl parıl iki kara göz.Islak pembe bir burun.İncecik kara bir kamçı benzeri kuyruk.
Erdal, avuçlarını uzatırken, açtığı avuçları değil de yüreğiymiş sanki...(s.24)
Artık tüm doğa sevgisiyle birlikte, doğanın bir parçası olan insanı, sevdiklerinin tümünden çok sevdiğini biliyordu.Kendi insanının üstünde yaşadığı yurdunu seviyordu.Bütün insanlar topluluğunu kucağında barındıran yer yüzünü seviyordu.Yaşamı cömertçe kendisine veren DOĞA'ya karşı kendini borçlu hissediyordu...(s.271)

“Şöyle... Doğada tüm canlılar birbirlerini yiyerek yaşarlar.Bu doğanın dengesini korur...”(s.210)

...Ormanların, şehirlerde yaşayanların oksijen fabrikaları olduğunu öğrenmişti çocuklar. (s.251)

...Sonra doğayı seviyordu.Göğü, denizi, dağları, bayırları, çiçekleri, ağaçları, yaprakları, tüm doğayı seviyordu...(s.139)

İnsan sevgisi de en çok vurgulanan temalardandır.

“Ben de seviyorum Erdal... Hem her insanı nasılsa öyle sevmeli... O zaman suçlar bağışlanır, eğrilikleri insanı rahatsız etmez.” (s.52)

“En güzel, en doyurucu, en gerçek yaşatıcı güç sevmeyi bilmektedir...Yüreklerinde sevgiyi konuk edenler, en güçlü, en sağlam kişilerdir yaşamda.” (s.53)

Bizler her iyiyi, her güzeli, bilgiyi, varlığı insanlarla bölüşmek, paylaşmak isteriz.Bende olan yalnızca bende bulunsun diyemeyiz. (s.139)

Çevrede bu kadar gürültüden rahatsız olan büyük ve yaşlı kimselerin bulunduğunu unutmamaları gerek değil miydi? (s.88)

Önemli eğitsel temalardan biri de okul, kitap ve okumaktır.

“Evet yavrum... Büyüdüğünde her istediğini okuyacaksın, anlayacaksın.Bilmediklerini öğrenerek, büyüyeceksin.O zaman gücün çoğalacak artacak.” (s.248)

“İşte sana seçtiğim kitaplar... Okul kitaplarındaki derslerini öğrenerek başını kaldırdığın zamanlar, boş vakitlerinde okuyacaksın bunları...” (s.249)

Erdal, kitap ve müzik konularıyla çok ama pek çok ilgiliydi.Babası, “Okullar birer anahtar verir kişilere.Kitaplıkların kapılarını açar bu anahtarlar!” derdi her zaman...Okumaya öylesine bir açlık duyuyordu ki içinde. (s.247)

Hep beni ben yapacak, yarınki yoluma ışık tutacak kitaplar okudum...Kimi çocuklar bütün günlerini oyunla, oyunun dışında hiç faydası olmayan kitapları okumakla geçirirler.Okul derslerine ise hep boş verirler.Oysa ilkokul, büyük okullarda da rahatça okuyabilmenin ilk temel taşlarını verir insana.Temel sağlam kurulunca, üstüne yapılacak yapı da güçlü olur...Gelecek günlerde iş güç sahibi olabilmek için çok bilgi gerekiyor... (s.229)

Okulda da hep birinci olacaktı. (s.83)

Romanda başarı için çalışkan olmanın önemine değinilir.

Mutlu olabilme hakkını kazanmak, ancak çalışmanın çetin yollarından geçmekle elde edilebilirdi...(s.119)

“Kişi isteyince, taşmış ırmağa benzer.Hızını hiçbir güç kesemez; yürür, varmak istediği yüceliğe ulaşır.” (s.91)

2.12.1.4.Romanda Dilsel Öğeler

1. Sözcük

Tablo 23. DA Sözcük Tablosu (s.80-91)

Türkçe sözcükler	Kalbim yerine yüreğim (s.81), korunma yerine sakinma (s.82), akis yerine yankı (s.85), hüner yerine beceri (s.86), dost, arkadaş yerine tanış (s.87), âlî yerine yüce (s.91), iftihar yerine kıvanç (s.91)
Yabancı sözcükler	Kumsal yerine plaj (s.87), tanıdıklar yerine ahbaplar (s.87), giysi yerine urba (s.88)
Yerel/halk ağzında yer alan sözcükler	-
Argo sözcükler	Asalak (s.89)

Cahit Uçuk'un da eserinde Türkçe sözcük kullanımına öncelik ve önem verdiğini tabloya bakarak görmekteyiz.

*“Bir işler başarabilmenin, bu akşam yemeğine katkıda bulunmanın sevincini de bu acının yanı sıra **yüreğimde** taşıyorum.” (s.81)*

*“Ama **kentteki** komşu beyi hiç mi hiç sevmiyordu.” (s.82)*

*“Küçükük gövdelerinin **yankısı** düşünüyordu parlak kapağa.” (s.85)*

*“Bey, ‘İyi resimler oldu sanıyorum, iyi akıl ettin hanım, martılara balık **şöleni** vermeyi.’” (s.86)*

*“Güzel bir **beceriydi** bu.” (s.86)*

*“ ‘Kişi isteyince, taşmış ırmağa benzer.Hızını hiçbir güç kesemez; yürür, varmak istediği **yüceliğe** ulaşır.’” (s.91)*

Eserde yabancı kökenli sözcüklere çok az da olsa rastlarız.

“Plaja gidemeyenler –para kıtlığından, hem de kalabalıktan sıkılan komşular, ahabplar- doluşurlardı kumlara.” (s.87)

2.Cümle

Tablo 24. DA Cümle Tablosu (s.80-91)

s.no	Fiil cüm.	İsim cüm.	Kurallı cümle	Devrik cümle	Olumlu cümle	Ol.suz cümle	Soru cüm.	Basit cümle	Birleşik cümle	Eksiltili cümle
80	18	5	17	6	23	-	-	21	2	-
81	19	11	24	6	28	2	2	26	4	1
82	16	6	17	5	20	2	-	20	2	3
83	15	2	8	9	15	2	1	16	1	3
84	20	5	19	6	24	1	-	19	6	-
85	22	5	20	7	26	1	-	25	2	1
86	19	2	13	8	21	-	1	21	-	2
87	21	4	21	4	25	-	-	20	5	-
88	18	1	15	4	18	1	2	17	2	-
89	17	6	16	7	19	4	-	18	5	2
90	20	5	17	8	25	-	1	22	3	1
91	6	2	8	-	8	-	-	4	4	-
Top.	211	54	195	70	252	13	7	229	36	13

Eserde dille ilgili bölümler 80-91.sayfalar arasında incelenmiştir.Bu bölümde yaptığımız incelemeye göre; yüklem türüne göre fiil olan cümlelerin sayısı 211 iken isim olan cümlelerin sayısı ise 54’tür.

“Şaşarak düşündü. Hiç de acımamıştı.” (s.84)

*“Hatun ana mavi renkli havludan bir sabah **urbasıyla idi.**” (s.87)*

Yüklem türüne göre kurallı olan cümlelerin sayısı 195; devrik olan cümlelerin sayısı da 70’dir.

*“Bey film makinesinin objektifinin kapağını **kapattı.**” (s.87)*
*“Yine çiçekler **canlandı** gözlerinde.” (s.83)*

Cümlelerin anlamına göre olumlu olan cümlelerin sayısı 252 iken olumsuz anlamlı cümle sayısının 13 olduğu görülmüştür.İncelenen bölümde yer alan soru cümlelerinin sayısı da 7’dir.

*“Onları çiğ çiğ **yiyebilirdi.**” (s.84)*
*“İçi içine **sıgıyordu** Erdal’ın.” (s.83)*
*“**Var mı** başka yolu?” (s.81)*
*“Ben de **yapabilir miyim acaba?**” (s.86)*

Cümlelerin yapısına göre basit olan cümlelerin sayısı 229 olurken birleşik yapı cümle sayısı da 36’dır.

*“Birkaç bal arısı vızır vızır **dolaşıyordu.**” (s.85)*
*“Üstündeki pikeyi **attı** bir kenara, kalktı terliklerini **giydi.**” (s.84)*

Eserde yer alan eksilteli cümle sayısı ise 13’dür.

“Terasta kurulan sofraya Kâmuran Hanımın getirdiği pembe kızarmış balıklar...”(s.84)

Eserin incelenen bölümünde toplam 265 cümle olduğu görülmüştür.Burada olumlu ve basit cümle kullanımına ağırlık verildiği görülmektedir.

Romanda sayfa başına 22 cümle düşüyor.En kısa cümle bir sözcükten oluşmaktadır.

*“**İyi olur.**” (s.80)*
*“**Gülümsedi.**”(s.81)*

Romanda incelediğimiz bölümde rastlanılan en uzun cümle 19 sözcükten oluştuğu görülmektedir.

*“El arabası, mobilet, at arabası ve küçük çiçek bahçesi düzenine sokacağı kamyonetle mahalle mahalle, semt semt dolaşır **gördü kendini.**”(s.89)*

3.İmlâ (Yazım) ve Noktalama

Soru anlamı taşıyan cümlelerin sonunda soru işareti konulmalıdır.Ayrıca biten cümlelerin sonuna nokta işareti konulmalıdır.

“Hem o işleri yapmasa bile öğrenmenin çoğu kötü müydü ki.” (s.86)
*“Elindeki bıçağı balığın karnının parıldayan beyazlığına **sapladı**” (s.82)*

2.12.2.Sumru Kız (1980)

2.12.2.1.Özet

Arada bir anasından kalan sandıktan çıkardığı mavi üstüne sarı çiçekli belden büzgülü basma entarisini ve baktığında kendisini gördüğü parlak derili ayakkabılarını giyen Sumru içinden bahtının ve yüzünün ak olduğunu düşünür.Analığı, kardeşleri ve üç ay önce doğan kardeşiyle yaşamaktadırlar.Çadırlarına komşu olan Gülsüm ile iyi arkadaş olan Sumru analığından yana dertlidir.Kapan kurup kuş avlayarak karınlarını doyururlar.On iki yaşındaki Hasan oğlanların en büyüğü, Sumru da kızların en büyüğüdür.

Sumru'nun ebesi soylarının Orta Asya'dan geldiğini kız çocuklarının ev işleriyle uğraşmaları gerektiğini bu yüzden okumalarının şart olmadığını söyler.Evde on altı yaşında Nazlı adında üvey bir kız vardır ve Hamza Dayı'nın oğlu Recep'i sever.Analığının kötülüğünden usanan Sumru sık sık kötülerini ıslah etmesi için Allah'a dua eder.

Bir gün çadırına döndüğünde bir küçük kuzu görür.Babası Sumru'ya getirmiştir.Kuzuya Melek ismi verilir.Sumru sık sık kasabalı bir kız olan Didem ile dertleşir.Recep ile Didem'i evlendirmek isterler.Ancak Didem babasının düşmanı olan birinin oğlunu sevmektedir.Bu konu Sumru, Didem ve Nazlı'yı aralarından su sızmaz arkadaş haline getirir.Sumru Recep'e Didem'in kentte bir sözlüsü olduğunu söyler.Böylece birbirlerini sevmeden evlendirilecek olanları bu durumdan kurtarır.Recep ile Nazlı nişanlanırlar.

Sumru ilkokul, ortaokul, lise ve üniversiteyi okumak ister.Atatürk'ün de kızların okumaları gerektiğine ilişkin sözlerini hatırlar.

Bulundukları yaylaya bir gün bir turist otobüsü gelir.Turistler Sumru'yu çok severler.Analığı ondan habersiz kuzusunu keser.Sumru çok fenalaşır ve onu Manavgat'a doktora götürürler.Manavgat'ta Sumru, Nazlı ve Didem bir araya gelirler.Recep de yanında Sumru'ya vermek üzere bir kuzu getirir.Sumru şoför

Yusuf Efendi'den trafik kurallarını öğrenir.Nazlı ve Recep evlenirler.Yanında kaldığı Naşide Hanım'ı annesiymiş gibi sever.Naşide Hanım da yanına almak isteyecek kadar sevmiştir Sumru'yu.

2.12.2.2.Romanda Tema

Sabır ve alçakgönüllülük teminin işlendiği romanda sevgi ve sabırla mutluluğa ulaşılabileceği vurgulanır.Acımasız kişiler dünyayı bozmaktadır.Koşullar ne kadar zor olursa olsun çalışan ve sabreden herkes başarı ile mutluluğa ulaşabilir.Çocuğu, genci yaşlısı hep bir olur çalışırsa ülke kalkınır.Yükselmenin ve ilerlemenin yolu da budur.Ayrıca yüreği insan sevgisi ve hayvan sevgisiyle dolu insanların mutlu olacaklarına değinilir.

2.12.2.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Romanda sıkça vurgulanan eğitsel öğelerden biri hayvan ve insan sevgisidir.

“Bir kuzu! Kuzu değil melek melek!”Kendini yatağına kuzunun yanına attı... (s.25)
Kuzusunu obanın arka sırtındaki çayırılığa firdöndü ile çakmıştı. Firdöndü olunca kuzunun ipi boğazına dolanmazdı. (s.86)
Kuzucuk da karşılık veriyordu. (s.86)
Yüreği sevgiyle doldu.Sanki melek bir kuzucuk değil de öz yavrusuydu.Nasıl bir kocaman sevgiydi bu.Nasıl yüreğini şişirip taşıran sıcaklıktı bu. (s.94)
“Gördün mü bak! Ben bir arıcığın bile ölmesine göz yumamam... (s.136)
“Onun en büyük zevkidir bu... İnsanları seviyor, sevdiklerini sevindirmek en büyük sevinci.” (s.173)

Romanda çalışanın başarıya ulaşacağı; okumanın ve kitap sevgisinin vurgulandığı görülür.

“Çalıştıktan sonra koşullar ne kadar zor olsa bile, insan isteklerine kavuşur.Hem sizleri bu konularda aydınlatmaya, desteklemeye de hazırım,” demişti Nâşide Teyze! (s.149)
...Uyanmak istemediği, özlemini çektiği bir yaşamın, her an beyninde, yüreğinde tazelediği düşüydü: Okullar okullar, kitaplar kitaplar... (s.216)
...Ödevlerini eksiksiz yapardı her zaman...(s.53)
Aklının bir ucunda bir özlem tutuşmuştu birden.Okumak; bilemediği, çözemediği için yüreği daralan konuları öğrenmek istiyordu... (s.63)
...Okuluma gitmek, okumak, hem de tâ orta okullar, liseler, üniversiteler okumak istiyorum.İstiyorum Allahım, istiyorum!” (s.64)
...Okumayı seviyor.Okuyanlara saygısı büyük...(s.75)
...Beni okuluma gönderirsin değil mi? Kitaplarımı, defterlerimi, kalemlerimi alırsın değil mi?” (s.78)

Eserde arkadaşlık ve çevre bilinci de irdelenmektedir.

...Didem'in Sumru'ya dertlerini döktüğünden beri üçü bir saçayağıydılar sanki.Ateşlere dayanan, bükülmez, kopmaz demirden bir saçayağı... (s.55)

...Denize giriyoruz ama, denizlerimiz çok kirli, mikroplu.Hiç kimse bu güzelim kıyıları temiz tutmaya çalışmıyor.Hele lodoslu havalarda plâja gittiğimizde denize giremiyoruz.Çöp içinde deniz banyosu olur mu? (s.85)

2.12.3.Gümüş Kanat (1968)

2.12.3.1.Özet

Kemal bir cumartesi günü evinin penceresinden dışarıya bakmaktadır.Sınıf arkadaşları sinemaya gitmiştir.Kemal'in babası matbaacıdır ve bir kaza sonucu sol elinin baş parmağı haricindeki dört parmağını kaybetmiştir.Güzel günler geride kalmıştır.Babası işsiz kalır.Anne de kocasının işten çıkmasına çok üzülür.Annenin tek başına çalışması ailenin geçinmesine pek yetmemektedir.

Kemal bir gün pencerenin dışından bir kuşun seslerini duyar.Gümüş kanatlı bir kuş ayağından dallara asılı kalmıştır.babası onu kurtarır.Kemal bu kuşa “Gümüş Kanat” adını verir.Geceleri rüyasında bu kuşu gören Kemal’e kuş, matbaaya gidip babası yerine kendisine iş vermelerini söylemesini ister.Matbaaya gittiğinde işi ona verirler.Buradan iyi bir haftalık kazanır.

Bir gün iş çıkışı kitap sergisi sahibi Kemal Bey’e gider.Kemal, Nevzat Bey’den “Kamerde İlk İnsanlar” kitabını alacaktır.Bir kaç gün sonra Nevzat Bey kitabı Kemal’e hediye eder.Okulun olmadığı bir gün Sultanahmet’te yürürken bir kalabalığın bir deliğe baktığını görür.Annesi ertesi gün Kemal’in Sultanahmet’te çekilmiş bir fotoğrafını gazetede görür.Evde gazeteciler ona bir Bizans Kongresi Heyeti’nin madalyasını verirler.Madalyanın bir tarafında gümüş kanatlı kuş resmi diğer tarafında gümüş saçlı kadın resmi vardır.

Kemal kendisine verilen eski ciltli kitabı karıştırırken içinden bir pul çıkar. Bu pulu Nevzat Amca’ya götürdüğümde o pulu bilerek oraya koyduğunu söyler.O pul ona Erzincan depreminde ölen babasından kalmıştır.Pulu kemal’e bıraktığını söyler ve ertesi gün de ölür.Pul koleksiyoneri Mikoş pulun nadide ve kayıp olan çok değerli bir pul olduğunu söyler.Pulun seksen bin lira etmesi aileyi çok sevindirir. Kemal, Nevzat Amca’nın kitap sergisi açtığı yerdeki kuşlara yem atar.Onlar artık Kemal’in gümüş kanatlarıdır.

2.12.3.2.Romanda Tema

Yazar bu romanıyla aile içindeki sevgi, saygı, hoşgörü ve dayanışmanın önemi üzerinde durur.Özellikle zor durumdaki çocukların da azmettikleri takdirde çok büyük işler başarabilecekleri vurgulanır.Çocuğun eğitimi, sevgi, saygı ve dayanışmaya önem veren, dostluğun anlamını bilen; insan ve doğa sevgisiyle donanımlı bir birey olması önemlidir.

2.12.3.3.Romandaki Eğitsel Öğeler

Eserde en çok işlenen temler sevgi, saygı, hoşgörü ve yardımlaşmadır.

Fakat başının sisler içinde saklı bir noktası vardı ki, oradan şiiirler, renkli rüyalar, sıcak alevler, parlak ışıklar, senfoniler, türküler, bir pınar suyu duruluğu ile yüreğini dolduran sevgiler taşardı. (s.87)

-Anneme yardım edeyim, babacığım. (s.25)

Birçok kimseleri peşinde koşturan, genç insanlara yollarını şaşırtan parayı ancak yeteri kadar istiyordu.Çoğu lâzım değildi... (s.28)

...Babama, size, yardım etmek istiyorum.Anne, ne olur bana izin veriniz, çalışayım...(s.41)

...Fakat Atamız gönüllerimizde yaşıyor...

-İşte yavrum, bizden ayrılıp sonsuz aleme giden sevgililerimiz daima içimizde yaşar. (s.135)

-Ya...evlât! Senin ailenin temeli güzel ve tertemiz bir sevgi ile atılmıştır.Sevginin yaşaması için, eşsiz bir çiçeğe gösterilen bakım gibi özeniş lâzımdır. (s.159)

Hele, sevgili Atatürk'ün büstü... Hepsine onun karşısında imişler gibi heyecan veriyordu.Onu öğretmenlerinin kürsüsü üzerine, iki büyük bayrağın arasına koymuşlardı... (s.196)

-Haklısın Kemal! Anaların, babaların, öğretmenlerin hakları ödenmeyecek kadar büyüktür. (s.201)

Romanda okumak, okul ve kitap sevgisi ile çalışkanlık da eğitim ögesi olarak öne çıkmaktadır.

...Tebeşir, toz, mürekkep, ıslak elbiselerden çıkarak birbirine karışan mektep kokusu ne kadar güzeldi.Derin derin soluklarla bu havayı içine çekti...(s.44)

...Sonra anladım ki dünyada hazine çalışmak, saadet sağlıkmış. (s.73)

-Öyleyse mesele yok.Sobada kestane pişecek, nar soyulacak.Bir taraftan da kitap okunacak.Bu, benim sana yadigârım olsun Kemal... (s.91)

Öğretmeninin hastalığına üzülmüştü.Derslerini daha sıkı çalışmalı, haftaya, öğretmenini karşısına eksiksiz, kusursuz bilgiyle çıkmalı idi. (s.96)

Kemal'in okuması lâzımdı.Muhakkak okumalı...Hem de en iyi mekteplerde. (s.141)

...Felâketlerden korkmamak, cesaretle göğüs germek lâzımdı.Zorluklarla döğüş edenler, ancak onlar, güçlükleri yenebiliyor, savaşı kazanabiliyorlardı.Ve gene biliyordu ki, hayatta acılara sabırla, ağır başlılıkla dayanıp mücadele edenlerin yüzüne talih gülüyordu. (s.199)

Romanda hayvan sevgisine ve ölüm gerçekliğine de vurgu yapılmaktadır.

...Kedilere bayılırdı.Köpek de severdi, ama annesi ancak bahçeli bir evleri olursa bir köpek alabileceklerini söylemişti. (s.97)

...Babası ile annesinin yaşamadıkları bir dünya ne kadar karanlık olurdu.Bunu aklından geçirmek bile bütün vücudunu titretiyordu. (s.123)

“Ölüm, ölüm... Ya ölüm!...” dedi.Sonsuz bir susuş demektir.Kıpırdamayan dudaklar, açılmayan gözler, hareketsiz kalan vücut, okşamayan eller... (s.132)

3. ÇOCUK ROMANLARINDA(1960-1980)EN ÇOK GÖRÜLEN SEVGİ TEMASININ SINIFLANDIRILMASI

İncelediğimiz on iki yazara ait eserlerin genelinde işlenen ana düşüncenin “sevgi” olduğu görülmektedir.Çocukların içinde yaşadıkları çevreyle uyumlu bir hayat sürmek ve mutlu olabilmek için sevgiyle hareket etmelerinin önemi üzerinde durulmuştur.

Araştırmamızda sevgi temasının kendi içinde alt dallarının da özellikle; Atatürk sevgisi, insan sevgisi, hayvan sevgisi, yurt sevgisi, anne sevgisi, doğa sevgisi gibi başlıklarda irdelendiği görülmektedir.

Çocuk romanları, çocukların iç dünyalarını zenginleştirip duygusal gelişimlerini sürdürmelerinde katkıda bulunur.Eserlerde anlatılan olaylar vasıtasıyla çocuklara iyi insan ilişkileri kurabilme becerisi yanında sevgi ve acıma gibi duygular da kazandırılır.Ayrıca bu romanlarda çocukların ulus ve yurt sevgisi kazanmalarına yönelik temalar işlenir.

Çocuk romanları yazarlarının dikkat ederek bu eserlerde yer verdikleri temalar içinde en sık işledikleri arasında; aile, doğa, hayvan sevgisi, insan ve yaşama sevgisi de vardır. İyi bir çocuk kitabının taşıması gereken özellikler arasında insana, doğaya, ulusa ve yaşama karşı sevgi bağı oluşturması bulunur.İnsanlar arasındaki iletişimsizliğin de en büyük sebeplerinden biri sevgi yoksunluğudur.Sevgi duygusu dünyayı güzel görmeyi sağlayan bir çember gibi düşünülerek insanın bu çemberi daraltmak yerine genişletmesi gereği vurgulanır.

Çocukların ruhsal gelişimlerini sağlıklı biçimde sürdürebilmeleri için güven, sevgi, sevilme ve sevme gibi duygularının da doyurulması gerektiği unutulmamalıdır.Çünkü küçükken sevgi ve mutluluktan yoksun yetişenler geleceğin mutsuz, olumsuz ve sevgisiz kişileri olurlar.Sevgi, yetişmenin de temelidir.Sevgisiz yetişmiş bir çocuk ileride doyumsuz bir ruha ve uyumsuz davranışlara sahip olur.Bu nedenle çocuk kitaplarında en çok işlenen temalardan biri de sevgidir.

Gülten Dayıoğlu, yapıtlarının çoğunda her sorunun “sevgi” ile aşılabileceğini, “sevgi” ile çözülebileceğini işler. Dayıoğlu’nun “Fadiş” adlı romanında;

“Herkes, yaşamını sürdürmek için bir yol seçmiş. Yaşamak güzel. Güçlü bir amaç için çalışmak, yaşamı daha da güzelleştiriyor...” (s.42)
...Babası kendisini hiç öpmemişti. Ona candan sarılmamıştı. Sonra annesi geldi aklına. Bir an, onun sıcak göğsünü, ellerinin okşayışını anımsamaya çalıştı. İçinde dayanılmaz bir özlem duydu... (s.67)

Yine **Gülten Dayıoğlu**’nun “Ben Büyüyünce” adlı eserinde;

“Sevgi” düşüncesiyle filizlenip gelişen tüm silahları, tüm kötülükleri yok ederek, düşünceye iyi yön verebilecek tek güç. (s.13)
...İnsanlar dünyanın her yerinde birbirlerini öldürmekte. Tarih kitapları da bunu doğruluyor. En eski çağlardan bu yana uygarlık filan gelişmiş. Dünyanın görünümü değişmiş. Ama, insanların birbirlerini öldürme huyları hiç değişmemiş. (s.128)

Cahit Uçuk’un “Gümüş Kanat” adlı romanında insan yüreğinin sevgiyle dolu olması;

Fakat başının sisler içinde saklı bir noktası vardı ki, oradan şiirler, renkli rüyalar, sıcak alevler, parlak ışıklar, senfoniler, türküler, bir pınar suyu duruluğu ile yüreğini dolduran sevgiler taşardı. (s.87)
-Anneme yardım edeyim, babacığım. (s.25)

cümleleriyle dile getirilir.

3.1. Atatürk Sevgisi

Çocuk romanlarında işlenen sevgi temasının önemli bir bölümünü Atatürk sevgisi oluşturur. Tarık Dursun K.’nın “Hoşça Kal Küçük” eserinde küçük çocuğun ilk yazdığı sözcük Atatürk’tür. Cahit Uçuk’un “Sumru Kız” adlı eserinde Sumru, Atatürk’ün kızların okumaları gerektiğine ilişkin sözlerini hatırlar. Atatürk’ün ilke inkılapları hatırlatılıp Atamızın saygıyla anıldığı eserler arasındaki **Cahit Uçuk**’un “Gümüş Kanat”ında;

...Fakat Atamız gönüllerimizde yaşıyor...
-İşte yavrum, bizden ayrılıp sonsuz aleme giden sevgililerimiz daima içimizde yaşar. (s.135)
-Ya...evlât! Senin ailenin temeli güzel ve tertemiz bir sevgi ile atılmıştır. Sevginin yaşaması için, eşsiz bir çiçeğe gösterilen bakım gibi özeniş lâzımdır. (s.159)
Hele, sevgili Atatürk’ün büstü... Hepsine onun karşısında imişler gibi heyecan veriyordu. Onu öğretmenlerinin kürsüsü üzerine, iki büyük bayrağın arasında koymuşlardı... (s.196)

Yine **Gülten Dayıoğlu**'nun "Yurdumu Özledim" adlı eserinde;

..Şu bayrakla Atatürk resmini sana armağan ediyorum.Bunları başucuna asar, yurdunu anarsın...(s.11)
"Evet, çünkü gazetede yurdumuzda yapılan bayram hazırlıklarından söz ediliyordu.Bugün biz de bir şeyler yapalım.Cumhuriyet Bayramımızı kutlayalım."
Atıl coşkuyla söze karıştı.
"Yaşasın Cumhuriyet Bayramı!"
"Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti!" (s.138)

cümlelerinde görülmektedir.

3.2.İnsan Sevgisi

İnsanın içinde taşıması gerekli sevgilerden biri de hiçbir ayırım yapmadan tüm insanlığa duyulan sevgidir.Diğer varlıkları sevmenin öncelikle insan sevgisi taşımakla mümkün olacağı incelenen bir çok romanda üzerinde durulan ve önemsenen konulardandır.

İnsan sevgisinin işlendiği romanlar arasında **Abbas Cılga**'nın "Şaşar Ali";

Bir insan, ha bugün büyük olmuş, ha yarın büyük olmuş.Karşısındaki insandı ya. (s.113)
Bizim köyden bazılarının yaptığı gibi, kadına kötü davranmayı, kadını dövmeyi bir yiğitlik saymayın. (s.116)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali";

-Sana zararı dokunmayanlara ilişmek, onları öldürmek büyük günahdır.Tanrı, öbür dünyada sana bunun hesabını sorar.Onun canını veren benim.Sen kim oluyorsun da alıyorsun? der. (s.30)

adlı eserleri gelmektedir.

3.3.Hayvan Sevgisi

Çocuk romanlarında hayvan sevgisi verilirken insan-hayvan iletişimi ile hayvanların da hislerinin ve kendilerine ait bir dünyaları olduğu; çocukla duygusal bağlar kurularak aktarılır.Bu kitaplar çocuğu eğlendirirken hayvanlarla dostluklar kurmasının önemini de iletirler.Hayvan sevgisi vasıtasıyla çocukta acıma, şefkat ve merhamet duyguları da gelişir.

Hayvan sevgisi konusu en çok **Fakir Baykurt**'un "Yandım Ali";

"Bir dana ver, büyüüp tosun olsun, sonra boğa olsun; köyün ekinlerinde köy boğası gibi gezzin, özgürce!" dedim. (s. 103)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv";

Tavşanlar çok sevimli, sevimli oldukları kadar da çok tuhaf yaratıklardı. Ön ayakları kısa, arka ayakları uzundu. Yokuş yukarı koştular mı arkalarından hiçbir köpek yetişemezdi bu yüzden ... (s.93)
...Ne güzel de bir horoz oluyordu. Kıpkırmızı bir ibiği vardı. Kırmızı siyahlı kanatları...Pırıl pırıl renkli tüyleri.sarı çizmeleri andıran uzun iki de ayağı vardı ki, bu karası bol tüylerin arasından çıkış ayrı bir güzellik veriyordu ona. (s.113)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır";

Benekli'yi bir duvar dibinde, sırlıklam buldu Atay. O zaman adı Benekli değildi.Zaten adının olup olmaması da hayvancığın umurunda değildi. Üşümüştü.Acıkmıştı.Korkuyordu. (s.70)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız";

"İstersek, sevip okşamaya bi tavşan vermez mi bize Beşir Bey, he Kocanine?" dedi, Yonca Kız. (s.95)
Yonca Kız, sıçrayıp sevinç sesleri çıkaran Kara'nın tasmaını zincirinden çözdü.Arkadaşlarına köpeği tanıttı.Hepsi de Kara'yı okşayıp sevdiler.Merak ettikleri tavukları, tavusları gördüler.Onlara avuç avuç yem serptiler.Tavşanlara marul yaprağı yedirdikten sonra Beşir'in yanına çıktılar.Cıvıl cıvıl şakıyıp gülüşerek maymunu findık, fıstıkla beslediler. (s.105)
"Tavukları, tavşanları kesmediğine pek sevindim." Dedi.Keseydi, ben o Beşir Beyamca'yı hiç sevmeyecektim.Aileevindeki Hesna'nın babası her hafta ava gider, tavşan vurur gelirdi.Zavallicıkları boğazlarından kan damlayarak avlunun direğine asardı.derisini yüzerdi.Hiç sevmezdim ben Hesna'nın babasını, tavşanları öldürüyor diye." (s.96)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" ;

Bebek, bayırın taze otları üstünde otururken yanı başına bir küçük serçecik kondu, cik cik etti ona. (s.102)

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" ;

...Kedilere bayılırdı.Köpek de severdi, ama annesi ancak bahçeli bir evleri olursa bir köpek alabileceklerini söylemişti. (s.97)

Gülten Dayıoğlu'nun "Yurdumu Özledim" ;

...Kuğular, cennet kuşları, telli turnalar, tavus kuşları, pelikanlar, deve kuşları...Hepsi de çok güzel ve göz alıcıydı. (s.95)
...Kucağında bembeyaz, minicik bir kedi yavrusu vardı.Atıl kızın yanına gelip kediyi okşamak için izin istemeyi düşündü...(s.98)

Muzaffer İzgü'nün "Bülbül Düdük" adlı romanında;

...Derviş iki keçiyi, bir yavru keçiyi, ben de kara Erik'le yavrusunu alıyor, öteki çocuklarla birlikte dağa otlatmaya gidiyorduk...(s.83)

cümleleriyle ifade edilir.Görüldüğü gibi incelenen romanlarda en çok evcil hayvanlar olmak üzere doğada bulunan birçok hayvandan da bahsedilmektedir. İnsanların hayvanlara duyduğu sevgi ve şefkate dikkat çekilmektedir.Hayvanların da kendilerine sevgi ve şefkatle yaklaşanlara kayıtsız kalmayarak en güzel şekilde karşılık verdiklerine değinilir.Ayrıca insanların günlük hayatta en önemli yoldaşlarının da yine hayvanlar olduğuna vurgu yapılır.Hayvanlara kötü davrananlar yerilerek eleştirilmektedir.

3.4.Yurt Sevgisi

Çocuklar sırasıyla kendi aile çevresini, kendi mahallesini ve kendi ulusunun değer yargılarını tanır.Çocuğun ilk kültürel birikimleri içinde okudukları bu kitaplar belki de ilk kaynak konumundadırlar.Kitaplar vasıtasıyla ülkesinin tarihî ve coğrafi özelliklerini kavramış bir çocukta yurt sevgisi de iyi gelişecektir.

Özellikle erkek çocuklar tarihî bir konuyu işleyen eserleri severek okurlar.Bu eserler ile çocuklara millî şuur, vatan ve millet sevgisi kazandırılır.Çocuklar, büyüdükları toprakları canları pahasına korumuş kahramanların işlendiği eserlere ilgi duyarlar.Kendilerini o kahramanların yerine koyarlar.Bu duyguların gelişimi onların içinde yurt sevgisi ve memleket aşkı oluşmasını sağlar.

Rıfat Ilgaz'ın “Bacaksız Kamyon Sürücüsü” adlı romanında İstanbul Boğazı'nın dünyada eşsiz bir güzelliği olduğu; **Abbas Cılga**'nın “Yaramazlar Kuyusu”nda memleket sevgisinin insanların yüreğinde önemli bir yer tuttuğu ve vatan sevgisinin insanları büyük cesaretlere ve büyük kahramanlıklara sürükleyeceği;

Memleket sevgisi insanların yüreğinde önemli bir yer tutar! (s.85)

Vatan sevgisi, insanları büyük cesaretlere, büyük kahramanlıklara sürükler.(s.85)

cümleleriyle belirtilirken yurt sevgisini ağırlıklı olarak işleyen bir roman da adının içinde yurt sözcüğü barındıran **Gülten Dayıoğlu**'nun “Yurdumu Özledim” adlı eseridir:

...Sen binlerce yıllık şanlı geçmişi olan yüce ve soylu bir ulusun çocuğusun. Türk olmakla övünmeli, onların karşısında ezik durmamalısın!Orada , ülkeni ve ulusunu küçük düşürecek davranışlarda bulunmaktan sakın!Çevrendekiler ne yaparlarsa yapsınlar, ne söylerlerse söylesinler.Türk olduğunu hiçbir zaman unutma! Senin

vatanın burası; ergeç döneceksin bu topraklara.Onun için geleneklerimizi, inançlarımızı aklından çıkarma!.. (s.10)
...Hatice hemen tahtaya kocaman bir Türk Bayrağı çizdi.Çocuklar bayrağı coşkuyla alkışladılar... (s.139)
...Daha ilk gününden yurdumu özledim... (s.164)
...Yurt özlemiyle yanıp tutuşan pek çok Türk işçisi, toprağı öpmek için yerlere kapanmışlardı...(s.167)
...Yurdun dört bir yanından gelen Türk işçilerini birbirine çeken güçlü bağın, “ulusal bağ” olduğunu sezinledi. (s.71)

3.5.Anne Sevgisi

Sevgilerin en kutsal ve değerlilerinden biri olan anne sevgisi de çocuk romanlarında üzerinde sıklıkla durulan konulardandır.Muzaffer İzgü’nün “Uçtu Uçtu Ali Uçtu” romanında Ali’nin çalışmak için Almanya’ya giden anne ve babasını çok özlemesi üzerine onlara olan sevgisini yüreğinde hissedışı şöyle ifade edilir:

...Parka çocuklarıyla birlikte gelen annelerin oturdukları kanepelerin yakınına oturuyor, oradan anneleri izliyordum.Almanya’da da park vardır...Kimbilir, belki de annem de benim gibi böyle bir parka gidiyor, anneleri değil, çocukları izliyordu.Ben işte bu kadına “Annem” diyordum.Kimbilir, belki annem de oradaki bir çocuğa “Ali” diyordur.
Ah nasıl özledim annemi. (s.54)
Ah o sabahları...Annemin özlemi daha çok doluyordu içime.Kocaman bir gün annesiz geçmiyordum... (s.56)

Fakir Baykurt’un “Yandım Ali” ;

Ana dediğin, anasından kocasından geçer de; oğlundan kızından geçemez! (s.103)
Anamın sesi dokundu bana. (s.110)

Tarık Dursun K.’nın “Hoşça Kal Küçük” adlı eserlerinde;

Anne yemeğini gaz lambasının ışığında yer, sofrayı kaldırıp bulaşıklarını yıkar, ertesi günün derslerini hazırlayıp yatağına girerek eline bir kitap alır, uykusu gelene dek okurdu.(s.21)
...Daha doğrusu, anne, kadın olmasının verdiği doğal davranışla özveride bulundu.Gecelerini bebeğin başında yarı uykulu, yarı uyanık geçirmeye başladı.Giderek zayıfladı, eridi...(s.53)

cümleleriyle anne sevgisi dile getirilir.

3.6.Doğa Sevgisi

Genellikle hayvan sevgisiyle birlikte verilmeye çalışılan doğa sevgisi teması da incelediğimiz çocuk romanlarında üzerinde önemle durulan konulardandır.Bu konuyu en çok işleyen eserler, adının içinde de “doğa” sözcüğünü barındıran **Cahit Uçuk**’un “Doğanın Armağanı” ve **Talip Apaydın**’ın “Dağdaki Kaynak” adlı eserleridir.İlk olarak “Doğanın Armağanı” adlı eserde;

Erdal, onlara bakarken; büyük bir yaşam sevinci duydu yüreğinde.On beş gün önce açıklı koyulu renkte tohumlar kendilerini toprağın bağrında bulunca, usuldan uyanmışlardı.Şimdi de başlarını topraktan çıkarıyorlardı.Her biri başka renkte, başka biçimde çiçekler, kokular gizliydi bu kara başlıklı tohumların içinde... (s.34)
Artık tüm doğa sevgisiyle birlikte, doğanın bir parçası olan insanı, sevdiklerinin tümünden çok sevdiğini biliyordu.Kendi insanının üstünde yaşadığı yurdunu seviyordu.Bütün insanlar topluluğunu kucağında barındıran yer yüzünü seviyordu.Yaşamı cömertçe kendisine veren DOĞA'ya karşı kendini borçlu hissediyordu...(s.271)
“Şöyle... Doğada tüm canlılar birbirlerini yiyerek yaşarlar.Bu doğanın dengesini korur...”(s.210)
...Ormanların, şehirlerde yaşayanların oksijen fabrikaları olduğunu öğrenmişti çocuklar. (s.251)
...Sonra doğayı seviyordu.Göğü, denizi, dağları, bayırları, çiçekleri, ağaçları, yaprakları, tüm doğayı seviyordu...(s.139)

ve ikinci olarak “Dağdaki Kaynak” adlı eserde;

“-Havası, suyu, ormanı, her şeyi güzel buranın.” (s.42)
“Kayalardan atlayarak, tırmanarak biraz daha yürüdüler.Doğa gittikçe vahşileşti.Başka bir dünyada gibiydiler.Sanki ayda, bilinmedik bir dereye inmişlerdi.” (s.60)

Ayrıca **Gülten Dayıoğlu**’nun “Suna’nın Serçeleri” adlı eserinde de doğa sevgisine yer verildiği görülür:

Havalar ısınmış, tüm ağaçlar çiçeklenmişti.Papatyaları balıbabaları mineler, sümbüller birbirinden güzel çiçekleriyle kırları donatmıştı.Arılar, böcekler, yılan, kirpi, kertenkele ve kaplumbağalar kış uykusundan uyanmışlardı.Sonbaharda sıcak ülkelere giden leylek, kırlangıç, turna gibi göçmen kuşlar geri gelmiş, yuvalarına yerleşmişlerdi. (s.21)

4.ÇOCUK ROMANLARINDAKİ(1960-1980) EĞİTSEL ÖĞELERİN SINIFLANDIRILMASI

4.1.EĞİTİM-ÖĞRETİM YÖNELİK ÖĞELER

4.1.1.Okuma-Yazma

1.Okuma

İncelememize konu olan döneme ait olan çocuk romanlarında okuma konusu, temel anlamda kitap, dergi gibi yazılı eserlerin okunmasının yanında okuyup iyi yerlere gelme anlamıyla karşımıza çıkmaktadır.Okuma bireyi ve onunla birlikte toplumu uygarlaştırır.Okumak ilerlemenin de gereğidir. Türk Millî Eğitimi'nin amaçları arasında “Yetiyecek bireyler, Türkçeyi doğru olarak okur, yazar, konuşur.” ibaresi yer almıştır.

Kitap okumanın önemi ve yararları eserlerde üzerinde en çok durulan, önemsenen konulardandır.**Abbas Cılga'nın** “Yaramazlar Kuyusu”, **Rıfat Ilgaz'ın** “Öksüz Cıvcıv”, “Bacaksız Kamyon Sürücüsü”, **Talip Apaydın'ın** “Dağdaki Kaynak”, **Cahit Uçuk'un** “Gümüş Kanat”, “Doğanın Armağanı”, **Gülten Dayıoğlu'nun** “Sumru Kız”, “Ben Büyüyünce” adlı romanlarında da bilgiye ulaşmanın en sağlıklı yolunun kitaplar olduğuna, okulda okutulan ders kitaplarının dışında okunacak kitapların insanı geliştireceğine değinilir.Ayrıca çocuğun çevresinde kitap, dergi, gazete okuyan büyüklerinin olması çocuğu kitap okumaya teşvik edici bir davranış olarak da övülür.Romanlarda kitap okuyarak bilgi sahibi olan çocuklara yer verilmesi kitap okuma alışkanlığı kazandırmaya istek uyandıran bir yaklaşımdır.

Okula gidip okuyarak iyi bir meslek sahibi olmanın ve hayatta istenilen yerlere gelmenin mümkün olduğu **Mehmet Seyda'nın** “Deli Ali”, **Rıfat Ilgaz'ın** “Bacaksız Sigara Kaçakçısı”, “Öksüz Cıvcıv”, **Talip Apaydın'ın** “Doğadaki Kaynak” adlı romanlarında üzerinde durulan konulardandır.Anne ve babaların

çocuklarının iyi yerlere gelmesini istemesi, okuyup iyi insan olmalarını istemelerine ve bu uğurda da birçok özveride bulunduklarına değinilir. Yazarların istekleri, romanları okuyan çocukların bilinçli ve bilgili olup onlar için her türlü fedakarlığa katlanan büyüklerini mahcup etmeyerek okumalarıdır.

İncelememize konu olan romanlarda özellikle baş karakterlerin edebî ürünlerimizi istekle okumaları dikkat çekicidir. Özellikle Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" ve Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserlerinde dile getirilen önemli kitap ve bu kitaplardaki kahramanlar okuyucuyu kitap okumaya teşvik etmektedir.

2.Yazma

Yazma ile ilgili olarak "Uçtu Uçtu Ali Uçtu", "Öksüz Cıvıv", "Ben Büyüyünce", "Sumru Kız" romanlarında mektup yazımına değinilerek yazı ile insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmesinin önemi vurgulanır. Ayrıca bu eserlerin bazılarında kahramanların/figürlerin okuduklarına ilişkin not tuttukları hatta kitap yazdıkları da görülmekte, böylece okuyucunun da yazma alışkanlığı kazanması teşvik edilmektedir.

4.1.2.Çalışma

İncelediğimiz romanlarda çalışmanın ve çalışkan olmanın önemsendiği görülür. Okuyucu grubunu oluşturan çocukları, okulda çalışkan ve iyi bir öğrenci olmanın yanında namusuyla çalışıp para kazanmanın önemi konusunda bilinçlendirme çabası sezilir. Eserlerde çalışkanlık soyut kavramı, iyilik, doğruluk ve verimlilik gibi diğer soyut kavramlarla birlikte çeşitli örneklerle somutlaştırılarak verilir.

Çalışma konusu "Hoşça Kal Küçük" (**Tarık Dursun K.**); "Yandım Ali" (**Fakir Baykurt**); "Şaşar Ali" (**Abbas Cılga**); "Yeşil Bayır" (**Sulhi Dölek**); "Gümüş Kanat", "Doğanın Armağanı" (**Cahit Uçuk**); "Sıska Balıkçı" (**Hidayet Karakuş**), "Bülbül Düdük" (**Muzaffer İzgü**) adlı romanlarda işlenmektedir.

Ders çalışmanın da öğrencinin sorumluluğu olduğu bazen sıkıcı da olsa çalışmayı alışkanlık haline getirenlerin zamanla her türlü zorluğun üstesinden gelerek başarıya ve mutluluğa ulaşabilecekleri vurgulanmaktadır. Çalışarak başarmanın ve kazanmanın önce insanın kendisini sonra da çevresini mutlu edeceği belirtilerek çocuklar çalışmaya teşvik edilmektedir.

4.1.3.Bilgi

Çocuk romanlarında amaç doğrudan bilgi vermek olmadığından onların sezgi ve düşünme yetilerini geliştirerek onlara duyarlılık kazandırmaktır. Bir yandan estetik haz ve güzellik duygusu uyandırırken diğer yandan da kuru bilgiyle değil çocuğa hissettirmeden olayların içine serpiştirilerek bilgilendirmek amaçlanır. Bu nedenle bilgi ve bilgili olmak bu eserlerde çok önemsenmektedir.

“Kara Pamuk” (**Muzaffer İzgü**), “Öksüz Cıvcıv” (**Rıfat Ilgaz**), “Yaramazlar Kuyusu” (**Abbas Cılga**), “Deli Ali” (**Mehmet Seyda**), “Dağdaki Kaynak” (**Talip Apaydın**), “Hoşça Kal Küçük” (**Tarık Dursun K.**), “Gümüş Kanat”, “Doğanın Armağanı” (**Cahit Uçuk**) adlı romanlarda bilginin önemi vurgulanır.

Meraklı olmanın bilgiye ulaşmakta çok önemli bir başlangıç noktası olduğuna “Doğanın Armağanı”(**Cahit Uçuk**), “Dağdaki Kaynak”(Talip Apaydın); kitap okunarak bilgiye kolaylıkla ulaşılacağına “Yaramazlar Kuyusu”(Abbas Cılga), “Doğanın Armağanı”(Cahit Uçuk); sosyal bilgilere “Ben Büyüyünce” (**Gülten Dayıoğlu**); doğaya ilişkin bilgilere “Kara Pamuk” (**Muzaffer İzgü**), “Doğanın Armağanı”, “Gümüş Kanat”(Cahit Uçuk), “Dağdaki Kaynak” (**Talip Apaydın**), “Suna’nın Serçeleri” (**Gülten Dayıoğlu**); Atatürk ile ilgili bilgilere “Dağdaki Kaynak” (**Talip Apaydın**), “Yaramazlar Kuyusu” (**Abbas Cılga**), “Hoşça Kal Küçük” (**Tarık Dursun K.**), “Gümüş Kanat”, “Sumru Kız”(Cahit Uçuk), “Yurdumu Özledim” (**Gülten Dayıoğlu**) adlı romanlarda değinilmektedir.

Çocuk romanlarında çocukları günlük yaşantının gerçekleri konusunda bilgilendirmek için günlük hayattan örnekler sunularak insanın doğasında var olan merak unsuruyla birlikte onların dikkatleri çekilmektedir.

4.1.4.Kültür ve Edebiyat

İncelememize konu olan çocuk romanlarında kültür ve edebiyattan önemli kişi ve olaylarına da yer verildiği görülür. Türk ve dünya edebiyatının önemli eserlerine değinilerek okuyucuda bu eser ve yazarlara olan ilgi artırılmak istenmiştir. Okul yıllarında klâsik eserlerin okutulması, çocukların önemli romancıların eserleriyle karşılaşmalarının sağlanması gerekir. Destan, halk hikâyeleri ve mitolojik unsurlar romanlar için önemli birer kaynak konumundadırlar.

Belirttiğimiz niteliklere uygun olarak içerik, kurgu ve biçimindeki farklılığıyla bir “çerçeve anlatı” örneği olan “Suna’nın Serçeleri” (**Gülten Dayıoğlu**); yine Türk ve Dünya Klâsikleri arasında bulunan Nasrettin Hoca’yı, Keloğlan’ı, Dirse Han Oğlu Boğaç Han’ı, Sinbad’ı, Gülliver’i, Kelile ve Dimme’yi, Ali Baba ve Kırk Haramiler’i, Pinokyo’yu, Don Kişot’u tanımlarını ve bu eserlere ilgi duymalarını amaçlayan “Yaramazlar Kuyusu” (**Abbas Cılga**); bilmece ve destanlara yer veren “Şaşar Ali” (**Abbas Cılga**) ve masallara değinen “Deli Ali” (**Mehmet Seyda**)” adlı romanları sayabiliriz.

Bu eserlerde özellikle bizi biz yapan kültürel değerlerimize önem atfederek çocukların bunlara ilgi duymaları amaçlanmaktadır.

4.1.5.Eğitim Sorunları

Çocuk romanlarında yer alan “eğitim” değerleri arasında kitap okumak, okula gitmek, anne ve babanın ailedeki önemi gibi unsurlar bulunur. Ancak çeşitli çevresel faktörler ve imkânsızlıklar karşımıza birer eğitim sorunu olarak çıkar.

Özellikle bilinçsiz anne ve babaların çocuklarının eğitimlerini olumsuz etkilemesi “Deli Ali” (**Mehmet Seyda**), köy okullarının bakımsız ve tamire ihtiyaç duyuyor olması “Fadiş” (**Gülten Dayıoğlu**), maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailede bulunan çocuklardan sadece birinin okula gönderilebilmesi “Bülbül Düdük” (**Muzaffer İzgü**), anne ve babası iş için gittiği Almanya’da farklı bir kültür içinde okula gitmenin sıkıntısı “Yurdumu Özledim” (**Gülten Dayıoğlu**) adlı romanlarda eğitimle ilgili değinilen belli başlı sorunlar olarak dikkat çekmektedir.

4.2.KİŞİLİĞE YÖNELİK ÖĞELER

4.2.1. Karakter

Kahraman(karakter) olayı yaşayan kişiye denir. “Roman, öykü, tiyatro ve benzeri edebiyat türlerinde, başından olaylar geçen kişiye kahraman denir.” (Türkçe Sözlük, 1974) Çocuklar, büyüdükleri toprakları canları pahasına korumuş kahramanların işlendiği eserlere ilgi duyarlar.Kendilerini o kahramanların yerine koyarlar.

Romanlarda kahramanlar aracılığıyla hayatın güzel yönleri işlenmekte; zor durumda kalan kahraman iyiye, güzele ve doğruya ulaşmak için mücadele etmektedir.

4.2.1.1.Okuyucuya Yönelik Olumlu Karakter Sunumları

İncelediğimiz çocuk romanlarında en çok bilgili olmak, okumak, iyi davranışlar sergilemek gerektiği üzerinde durulduğundan kahramanların iyi davranışlar kazanmaları vurgulanır.

Doğaya karşı bilinçli yaklaşmak ve doğayı korumak uğrunda uğraşmanın önemini aktarmak için Talip Apaydın “Dağdaki Kaynak” adlı eserinde kitap okumayı alışkanlık haline getirmiş ve bilinçli davranışlar geliştirmiş Aydın, Erkmen ve Hüsam’ın doğayı korumak konusunda yaptıkları olumlu işleri ele alır.

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” eserinde hayatta bir çok güçlüklerle karşılaşan Yonca’nın ümidini hiç yitirmeden ve kalbindeki iyi niyetten ödün vermeden bütün güçlüklerin nasıl yenilebileceğini göstermesi olumlu bir karakter sunumudur.Buna benzer bir durum Cahit Uçuk’un “Sumru Kız” adlı eserinde de irdelenir.Sumru’nun üvey anasından çektiği eziyetlere rağmen hayatını olumlu şekilde yönlendirme çabası takdir uyandırır.

Okullarda okuyup bilgili olmak da Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv"inde olduğu gibi övülür.Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı eserinde kahramanımız Sakarca adlı horoz aracılığıyla haksızlık yapanların peşinin bırakılmaması gerektiği vurgulanır. Tarık Dursun K.'nın "Hoşça Kal Küçük" adlı romanındaki babanın bütün çalışan insanların bir araya gelip çok güzel işler başarabileceğini söylemesi gibi Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" eserinde kahramanımız olan balıkçının birlik ve beraberlikle her türlü güçlüğü üstesinden gelinebileceğini kanıtlaması gibi olumlu karakter sunumları görmekteyiz.

4.2.1.2.Okuyucuya Yönelik Olumsuz Karakter Sunumları

İncelenen eserlerde yazarlarımızın bazı kahramanların kötü huylarından zamanla uzaklaşmalarını sağlayarak veya olumlu kahramanların çevresindeki kötü arkadaşlarının başlarına gelenleri göstermek suretiyle okuyucuda olumsuzluklar konusunda farkındalık yaratmayı amaçladıkları görülür.

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı eserinde kahramanımız Osman'ın düşüncesizce yere atılmış bir sigara izmaritine basması ile kötü alışkanlık sahibi kişilerin çevreye verdiği zarara dikkat çekilir.Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde kahramanımız Bacaksız Bahri'nin mahallenin kötü çocuklarına özenerek sigara kaçakçısından aldığı sigaraları satmaya çalışması sonucu başının derde girmesi ile bu durumdan ders alması işlenmektedir.Aynı şekilde yine Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Şoförü" adlı eserinde Bacaksız'ın babasının sözünü dinlememesi ve küçük yaşta ve izinsiz olarak kamyonu kullanmasıyla başına açtığı dertlerin işlendiği romanlarda olumsuz davranışa sahip kahramanların davranışlarından ders alınması amaçlanmaktadır.

5.ÇOCUK ROMANLARINDAKİ(1960-1980) DİL ÖĞELERİNİN SINIFLANDIRILMASI

5.1. DİL ÖĞELERİ

Çocuğun dili özellikle okul hayatına başladıktan sonra gramer yapısına uygun olarak da biçimlenmeye başlar.Çocukların pek çoğu üç yaşından itibaren dilin temel yapılarını(özne, yüklem ve nesne) öğrenmelerine rağmen ancak okul sıralarında cümleyi tüm unsurlarıyla kurabilirler.

Anlamına göre olumlu-olumsuz ve soru cümlelerinin yanı sıra isim ve fiil cümleleri ile yapıcı devrik ve kurallı cümle kullanımları kazanmalarında okudukları çocuk romanlarının büyük bir rolü bulunmaktadır.Ayrıca bir dilin zenginliğinin göstergelerinden biri olan deyim ve atasözü gibi kalıplaşmış söz grupları ile benzetmelerin öğrenilmesi ve çocuğun günlük hayatında bunlardan yararlanarak cümleler kurmasında da çocuk romanlarının büyük yeri ve önemi vardır.

Dilin gelişiminin en önemli ölçütlerinden birisi kelime dağarcığıdır.Çocuğun kelime dağarcığının zengin oluşu onun toplumsallaşmasında ve düşüncelerini etkili biçimde aktarmasında çok önemli rol oynamaktadır.Bu nedenle çocuk romanları, çocuğa dilini doğru biçimde kullanma becerisi kazandırır.Çocuğun kelimeleri doğru anlamlandırıp doğru yerde ve anlamda kullanmasında çocuk romanlarının göz ardı edilemez bir önemi vardır.

N. Özkan'ın Çocuk Kitaplarında Dil Sorunu adlı yüksek lisans tezinde alıntılanarak belirttiği “İyi bir çocuk kitabının içerik bakımından üstünlüğünü sağlayan temel etmenlerin başında dil ve anlatıma gösterilen özen gelmektedir.Dolayısıyla dil, kitabın değerini ortaya koyan en önemli iç yapı özelliklerinden birisidir.”(a.g.e.s.32).

Araştırmamıza konu olan romanlarda seçilen yirmişer sayfalık bölümlerde yukarıda belirttiğimiz dil öğeleri tarafımızdan şöyle saptanmıştır:

5.1.1.Soru Cümlesi

İncelediğimiz eserlerde soru cümleleri okuyucuda merak uyandırmak ve dikkat çekmek amaçlı kullanılmaktadır.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Usta barba, "Bana da pay düşer" dememiş miydi? (s.80)
Yoksa bütün hayat rüya mı idi? (s.84)
Acaba dünyada her şey bu rüyaların içinde mi idi? (s.84)
Ne var yavrum? (s.85)
Yoksa bahar mı geliyordu? (s.86)
Her zaman rüyalarına girmesinin manası ne idi? (s.87)
Ne idi bu? (s.87)
Niçin evladım? (s.90)
Senin annen yok mu zümrüt göz? (s.97)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Var mı başka yolu? (s.81)
Öğle değil mi Kâmuran Hanım? (s.81)
Ben de yapabilir miyim acaba? (s.86)
Çevrede bu kadar gürültüden rahatsız olan büyük ve yaşlı kimselerin bulunduğunu unutmamaları gerek değil miydi? (s.88)
Neden ekilmiyormuş? (s.93)
Merak ettin değil mi? (s.99)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Çöp içinde deniz banyosu olur mu? (s.85)
İçerisi düzenli, derli toplu mu ebeciğim? (s.97)
Nedir bu tencere içindeki? (s.99)
Nasıl şeymiş senin gizli cennetin Sumru? (s.100)
Ha ne dersiniz, böyle daha tatlı olmaz mı? (s.100)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında soru cümlesi neredeyse hiç kullanılmamıştır.

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Nerden geliyordu bu sigaralar? (s.50)
Amca sinema nerde? Biliyor musun? (s.52)
Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı romanında;
Nere ki ağanın evi? (s.51)
Niye çıkmaz? (s.58)
Nedir ki bu para? (s.60)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Öbür taraf ne olacak? (s.51)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

-A körolası, ya başım dönüp de yuvarlansaydım merdivenlerden? (s.50)
Topumu niye kestin? (s.50)
Çok mu uzakta? (s.68)
Nasıl düştün? (s.70)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

O gelmeyecek mi ana? (s.52)
Bu ne ki Halil? (s.63)
Boş mu kalacak sofrada yeri? (s.70)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Onların arasına ne güzel de yakışır değil mi? (s.83)
Olsun o da bir cıvcıv değil mi? (s.83)
Olamaz mı? (s.84)
Bu zavallı yaşamam mı? (s.85)
Neden unutmuştu acaba? (s.88)
Kapı açık kalmıştı da dışarı mı çıkmıştı? (s.88)
Sakin çiçeklerin arasına girip eşelenmesin? (s.94)
Acaba bir şeyden mi korkmuştu? (s.96)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Ne yaptın da düştün buraya? Bir cam mı kırdın? Saksı mı devirdin? Birine kötü bir söz mü söyledin? (s.54)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Örencikli mi, Ulupınarlı mı acaba nereli? (s.101)
Saç mı kestireceksin?(s.105)
Turşusunu mu kuracağız av etinin? (s.108)
Fırlamayıp ne yapayım? (s.109)
Acaba orda mı? (s.115)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Nerdeler? Uyuyorlar mı? (s.102)
Sen miydin Beyimizin horozlarını yere seren? (s.105)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Bebek ilk dişini ne zaman çıkarmıştı?
İlk söylediği neydi ve ne zaman söylemişti? (s.100)
Nereye gelmişti? Buraları neresiydi? (s.103)
Serçe nerdeydi? (s.103)
Olmuyor mu? (s.105)
Saat kaç olmuş? (s.112)
Ne pişirmiştin? (s.112)
Nasıl bir iş buldun? (s.113)
Hepimiz mi? (s.114)
Nereye? (s.114)
Babam hiç mi gelmeyecek? (s.119)
Ne zaman? (s.119)

Sulhi Dölek’in “Yeşil Bayır” adlı yapıtında;

Ercan nerede? (s.101)
Kızacak ne var bunda? (s.102)
Ne var bunda? (s.107)
Ne soruyordunuz? (s.112)
Çay içer misiniz çocuklar? (s.117)

Hidayet Karakuş’un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Hiç bize benziyorlar mıydı? (s.80)
Haklı mı? (s.82)
Bilmem bizim gibi midirler?(s.82)
Niye çoraplarını bize ördürüyorlar? (s.82)
Sahi neden yok? (s.82)
Neden zor olsun? (s.91)
Neden? (s.92)
Demirciler ne oldu? (s.93)
Nasıl yapalım?(s.98)

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Şimdi gel de kardeşlerinle birlikte salıncaklarda sallan, bakalım beğenecek misin?
(s.111)
Düşman olmasa Şehvar’ı koskoca bir mirastan yoksun eder miydi? (s.112)

Abbas Cılga’nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

Nereye götürülüyoruz?(s.81)
Onlara yardım edemeyiz mi? Şu pis adamdan kurtaramaz mıyız?(s.81)
Orada cüceler mi yaşar devler mi?(s.82)

Abbas Cılga’nın “Şaşar Ali” adlı yapıtında;

Bu adam cinlerle mi arkadaşlık yapıyor, şeytanlarla mı? (s.100)
Ağaç kendisi için meyve verip de ne yapacak? (s.102)
Tümünüz yasa adamı değil misiniz? (s.103)
Mustafa, ne duruyorsun? (s.113)

5.1.2.Olumlu Cümle

İncelenen eserlerde olumlu cümleye bütün yazarların benzer şekilde önem verdikleri görülür.

Cahit Uçuk’un “Gümüş Kanat” adlı romanında;

İçeri girdi. (s.82)
Kapı açılıverdi.(s.95)

Cahit Uçuk’un “Doğanın Armağanı” adlı romanında;

Onları çiğ çiğ yiyebilirdi. (s.84)
Aşağı indi. (s. 85)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Gerçekten de tez canlıydı. (s.89)
Başı yastığa düştü. (s.93)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında

Kapıyı açıp işine gitti. (s.51)
Sağ eliyle zincirini tutmuş usul usul sallıyordu. (s.54)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Babası da öyleydi. (s.60)
İki elini de bırakmıştı. (s.62)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Avuç avuç toplayıp yediler. (s.63)
Küfeyi yavaş yavaş yaklaştırdı. (s.54)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Adamın biri çıktı. (s.51)
Sonra bir kamyon durdu. (s.53)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Okul tatil oldu. (s.52)
Gözleri yumuk yumuk olmuştu. (s.63)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

Atlıkarıncaya binen çocuklara baktılar. (s.57)
Çinko dam tın tın ötmeye başladı. (s.60)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Gagasını kapıya tık tık vuruyordu. (s.89)
Artık sularını içebilirlerdi. (s.84)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Her iki yanında sıra sıra ışıklar yanıyordu. (s.63)
Külüstür bir arabaydı. (s.57)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Yörenin altını üstüne getirdim. (s.114)
Oturanlar fırlayıp kalktı. (s.101)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Vezirler geri geri çekildi. (s.103)
Atlar kışnemeye başladı. (s.105)

Tarık Dursun K.'nin “Hoşça Kal Küçük” adlı romanında;

Baba girer girmez bebeği gördü ve atıldı. (s.109)
Gözleriyle serçeyi izledi. (s.103)

Sulhi Dölek'in “Yeşil Bayır” adlı yapıtında;

Avucunda bozuk paralar vardı. (s.109)
Babam bulaşık yıkıyor. (s.116)

Hidayet Karakuş'un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Bol bol türkü söyleyin. (s.86)
Kaledeyse kızgınlık varmış. (s.100)

Kemal Bilbaşar'ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Çocuklar da tatlı tatlı güldüler. (s.104)
Araçların deneylerini yaptırdı. (s.108)

Abbas Cılga'nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

Çenesinin üstüne dek çıkma yiğitliği gösteren bir cüceyle göz göze geldiler.(s.84)
Çocuklarla birlikte önünde durduğu o güzelim saray uçuyordu. (s.81)

Abbas Cılga'nın “Şaşar Ali” adlı yapıtında;

Konuşacak, sorusunu soracak kimseler bulabilirdi. (s.100)
Yazması başından uçmuştu. (s.109)

5.1.3.Olumsuz Cümle

İncelediğimiz çocuk romanlarında olumsuz cümlelere mümkün olduğunca az yer verilmiş; olumlu cümle kullanımı ağırlık kazanmıştır.Olumsuz cümle kullanımının en çok görüldüğü yazarımız **Sulhi Dölek** ve **Tarık Dursun K.**'dir.

Cahit Uçuk'un “Gümüş Kanat” adlı eserinde;

Bu da geldiği yol değildi. (s.81)
Evleri yoktu. (s.96)

Cahit Uçuk'un “Doğanın Armağanı” adlı romanında;

İçi içine sığmıyordu Erdal'ın. (s.83)

Mehmet Seyda'nın “Deli Ali” adlı romanında;

İkircimliydi, kesin yargılı değildi. (s.61)

Talip Apaydın'ın “Dağdaki Kaynak” adlı yapıtında;

Yol iz yoktu. (s.64)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde

Git git gelmez asfalt. (s.53)

Ay ışığı yoktu. (s.57)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Ah keşke "Olur" demeseymişim... (s.52)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Tavuk bu eksikliğin hiç ayrıcalığında değildi. (s.80)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Bu işin yalanı olmazdı artık. (s.67)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Gözüme sabun kaçmadı. (s.106)

Bostanı bırakıp gelemmez. (s.111)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Fakat bakmadı, dinlemedi Kurt. (s.106)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

İçlerinde para göndereni de yoktu. (s.113)

Çevre değişmiyordu. (s.101)

Bebek serçenin yaptığına akıl erdiremedi. (s.102)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

İnsanların çöpleri yere atmaları hiç hoş değildi. (s.103)

Daha fazla beklememiz doğru değil. (s.110)

Ama çocuklar onu dinlemiyorlardı. (s.104)

Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" adlı eserinde;

Anlayamadım. (s.85)

Bayılsın, dilim dilim kesilsin her yeri, ama almasın... (s.96)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Ortalık temizliğinden başka işe karıştırmıyordu onu. (s.101)

Kale'de doğanlar kayda geçirilirdi ama, gerekmedikçe kafakağıdı çıkarılmazdı. (s.112)

Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" adlı eserinde;

Hiç kıpırdamıyordu. (s.83)

Doğrulamadı. (s.84)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Askerlikte jandarma olarak görev yaparken suçlu suçlu yere bakıyor yanıt vermiyorlardı. (s.112)

Taze taze kavrulmuş buğday kokusu, daha doğrusu kavurga kokusu tümünün burnuna dolunca ağızları sulanmadan duramadı. (s.115)

5.1.4.Devrik Cümle

Çocuk Edebiyatı üzerinde fikir beyan eden hemen bütün yazar ve araştırmacıların ortak görüşü iyi bir çocuk romanında devrik cümlelere fazla yer verilmemesi gerektiğidir.İncelediğimiz çocuk romanlarında yazarların buna elden geldiğince dikkat ettiklerini ancak zaman zaman da kullandıklarını gördük.

İncelenen eserler içinde devrik cümleyi en çok kullanan yazarlarımızın **Muzaffer İzgü, Rıfat Ilgaz ve Fakir Baykurt** olduğu görülmektedir.

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Yine çiçekler canlandı gözlerinde. (s.83)

Buradaki beraberliğimizden faydalanalım tümüyle. (s.98)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Usulca kalktı yerinden (s.80)

İçerisi ilkten çok karanlık göründü bakanlara. (s.98)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Ev sahibi kadın, yere saçılmış üç beş şekeri toplamaya girişmişti o sıra. (s.62)

Demir halkanın, zincirin, kara gömleğin ürkütücü görüntülerinden kurtulunca "herhangi bir çocuğa" benzemişti Ali de. (s.65)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Olur bir gün. (s.57)

Hadi git sen yoluna. (s.57)

Görmüş müydü kendisini. (s.58)

Sen söyle ona. (s.63)

Dolapdere'de dolaşmak çok zararlı olurdu kendisi için. (s.67)

Arkasına bakmadan koşuyordu Bacaksız. (s.67)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Anam çaput gibi sürükleniyor ardımız sıra, babamı çıkırıyor, onun adını sesleniyor arasına. (s.50)

Ağladı anam. (s.50)

Biri indi aşağı. (s.51)

Bir adam açtı kapıyı gençten. (s.52)

Durdurun bir kamyonu, atlayın içine. (s.53)
Git git gelmez asfalt. (s.53)
Korktum dışarıda. (s.54)
Sindim duvarın yanına. (s.54)
Anam eritmedi sabunu. (s.57)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Çık şimdi. (s.50)
Hiç girmemişlerdi böyle bir yere. (s.61)
Güzel yerlerdi doğrusu. (s.62)
Belli ki kimse gelmiyordu buralara. (s.64)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Oh öleyim de kal böyle açıkta. (s.50)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

Hamza yattığı köşeden bakmadı bile ona. (s.53)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Kabuk atılınca, içinden patik ponponu gibi top olmuş bir cıvcıv çıkıvermişti ortaya. (s.80)
Suyun nasıl içileceğini öğretmek istiyordu onlara. (s.81-82)
Elini sokup çıkardı cıvcıvi kutudan. (s.83)
Erdemin de hoşuna gitmemişti bu anne olacak tavuğun yaptıkları... (s.83)
Kendini kurtaracak kadar yüzme biliyordu Güliz artık. (s.87)
Başladı aramaya. (s.94)
Komşunun bahçesine geçmişti tellerin altından. (s.95)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Çocuklardan duyduğu kamyon olayı her şeyi unutturmuştu ona. (s.50)
İn çabuk arabadan! (s.50)
Çocuklar da toplanmışlardı kapının önüne. (s.51)
Yatıştırır onu. (s.52)
İyi bir düşünceydi bu. (s.52)
Bir denemeliydi hiç olmazsa! (s.54)
Beğenmedi bu girişi. (s.54)
Güzel bir başlangıçtı bu. (s.55)
Nerden de tutturmuştu bu konuşmayı. (s.56)
Üzerlerine sürdüm arabayı. (s.56)
Bu işi de karıştırmıştı Bacaksız en sonunda. (s.58)
Alıştı bir kere kaçmaya. (s.59)
Bu işin yalanı olmazdı artık. (s.67)
Araba durur durmaz toz olmuştu ortadan. (s.70)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Uzunca bir ayrılıktan sonra iniyorum köye. (s.101)
Elimi alnına götürdüm, at üstünde köye giren Karakol Çavuşu gibi selam ala ala geçtim önlerinden. (s.101-103)

Evimize sürdüm eşeği. (s.103)
 Koştum çaresiz. (s.104)
 Astı merdivenin ayağına. (s.104)
 Önlük doladı boynuma. (s.105)
 Yumdum gözlerimi. (s.106)
 Sarıp kucakladı beni. (s.106)
 Toprağa yağmur yağıyor gibi kabar kabar oluyor ateşin üstünde bulgur. (s.109)
 Yürüdü benden yana. (s.113)
 Uçuyorum mutluluktan. (s.113)
 Çok sıcak buluyorum onu. (s.115)
 Bal yedirecek sürekli. (s.115)
 Sarılsın sımsıkı. (s.115)
 Bağırdım bütün sesimle. (s.116)
 Sonra kalktım ayağa. Çektim kolundan. (s.118)
 İnip çıkıyorum pire gibi. (s.120)
 Sokul yanıma. (s.117)
 Tut elimden. (s.117)
 Yemeğe başladık birlikte. (s.118)
 Döndü döndü baktı giderken. (s.120)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Hepsi bir yokluğa karışmış, yatıyor yerde. (s.100)
 Oldukça sevinçliydi bu işten. (s.100)
 Gözleri büyüdü birden. (s.101)
 Bir anda toplandı vezirler. (s.102)
 Bir anda verdi kararını. (s.106)
 Fakat bakmadı, dinlemedi Kurt. (s.106)
 Yoktu olanlardan haberi. (s.109)
 Çok sevmişti Sakarca'yı. (s.110)
 Böyle diyor bir yanı. (s.116)
 Sonra indiler yere. (s.118)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Daha bir sürü şey yazılıydı annenin yaldızlı anı defterinde. (s.100)
 O yüzden bazen unuttuyordu bebeği. (s.101)
 Belki annesi babası terk etti onu. (s.105)
 Sık sık çişinin gelip gelmediğini sordular bebeğe. (s.109)
 Yapımcıymış bu. (s.114)
 Anne bütün gece bunları kurdu kafasında. (s.118)
 Anne yalnız ve üzgündü çok. (s.119)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Yeşil Bayır'a doğru hızlı adımlarla yürüdü Atay. (s.100)
 Benekli sevinçle karşıladı onu. (s.100)
 Karnı da biraz acıkmıştı zaten. (s.101)
 İkisi de bayıldılar çöreğe. (s.102)
 Umduklarından daha çabuk bitmişti çörekler. (s.103)
 İyi iş becermişsiniz doğrusu. (s.104)
 İnan buna. (s.107)
 Hüseyin kapıyı açtı onlara. (s.115)
 Şaşırdığı belli oluyordu yüzünden. (s.115)
 Uzanıp mendili aldı sonunda. (s.117)
 Tüm neşesi siliniverdi yüzünden. (s.118)

Hidayet Karakuş’un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Pamukçuların, madencilerin, örgücülerin, buğdaycıların çektiklerini anımsıyormuş durmadan. (s.80)
Kimse o günden sonra görmemiş onları. (s.80)
Bakma sen onlara. (s.84)
Sarı Kız, ne yapacağını şaşırtıyormuş Sıska Balıkçı’nın karşısında (s.84)
Düşünüyorum da bulamıyorum bir türlü. (s.85)
Aralarında tartışıyorlarmış sık sık. (s.86)
Birkaç gün geçmiş aradan. (s.90)
Karanlık bir mağaradaymış Sıska Balıkçı o sırada. (s.94)

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Ortalık temizliğinden başka işe karıştırmıyordu onu. (s.101)
Bazen korulukta Kara’yla birlikte kelebek kovalıyordu Yonca Kız. (s.101)

Abbas Cılga’nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

Kavuştum sana.(s.80)
Birdenbire nereden çıktığı anlaşılamayan iri vücutlu, kapkara bir adam beliriverdi lambacının karşısında. (s.80)
Uçan saray çoktan gözden yitmişti onlar böyle konuşurken. (s.82)
Uykudaydı besbelli.(s.83)
Biraz öteye bakınca bu böcek sanılacak küçüklükteki adamlardan pek çok olduğunu gördü Noyan. (s.83)
Vücudunda gezinen cüceler öyle korktular, öyle korktular ki, apar topar aşağı attılar kendilerini.(s.84)
Torbasından avuç avuç mısır serpti ağın üstüne. (s.87)
Aşağıdaki avcı aptal aptal baktı onların uçup uzaklaşmalarına.(s.87)

Abbas Cılga’nın “Şaşar Ali” adlı yapıtında;

Yahu şu Şaşar Ali de bazen delilik belirtileri görüyor insan. (s.100)
Çok cahilsin Ali. (s.102)
Tarlalarım gitti elimden. (s.103)
Sen git şimdi.(s.104)
İyi bakardı onlara. (s.104)
Sakine öfkeli öfkeli bakıyordu onbaşıya. (s.104)
Bağışla Sakine’yi. (s.110)
Götürme karakola. (s.110)
Yer gösterin çavuşa. (s.113)
Hem de süt dökmüş kediler gibi suçlu suçlu baktılar birbirlerinin yüzlerine. (s.120)

5.1.5.İsim Cümlesi

İncelediğimiz eserler içinde isim cümlesine en çok başvuranlar arasında **Rıfat Ilgaz** ve **Sulhi Dölek**’in olduğu görülmektedir.

Cahit Uçuk’un “Gümüş Kanat” adlı eserinde;

Yolun sonu kapalı idi. (s.81)
Yerler çamurlu idi.(s.81)
Bu da geldiği yol değildi. (s.81)
Bu serin hava kurtuluş müjdecisi idi. (s.83)
Bu eve yeni zaman hiç uğramamış gibi idi. (s.95)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Hatun ana mavi renkli havludan bir sabah urbasıyla idi. (s.87)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

İstanbul, hele bizim buralar oldukça sıcak. (s.85)
Gerçekten de tez canlıydı.(s.89)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Gölge gibiydi, çırpı gibiydi, varla yok arasındaydı. (s.56)
Yabancı değiliz. (s.58)
Üstelik kurnaz. (s.59)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Babası da öyleydi. (s.60)
Kardeşim var. (s.57)
Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;
İtler kızgın. (s.51)
Ağanın evinde bol ışıktı. (s.51)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Tepenin tam üstünde kayalar vardı. (s.61)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Ben hiç iyi değilim. (s.65)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Ne çatlamış yumurta vardı ortada, ne de cıvcıv! (s.80)
Tavuk bu eksikliğin hiç ayrıcalığında değildi. (s.80)
Oysa Kezban ninenin ne çomarı vardı, ne tazısı. (s.98)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Bir saat sonra evdedir. (s.51)
Bu evde, boğuşmanın bir anlamı yoktu. (s.53)
Eğer Bacaksız, mahallede olay çıkarmamış olsaydı, doğrusu bu dört çocuğun nazını dinleyeceklerden değildi. (s.53)
Külüstür bir arabaydı. (s.57)
Çengel Recep en öndeydi. (s.59)
Kendi yaşında oğlanlardan daha güçlüydü. (s.60)
Bunu mahallede bilmeyen yoktu. (s.61)
Ne kazanırsa hepsi kendisinin. (s.62)
Hiç ayakları yoktur. (s.63)
Baban evde yok. (s.67)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Bizim Akçaköy'ün insanı gibi yoktur. (s.101)
Sizin babanız.(s.109)
Bir damla suyu yok. (s.110)
Doru tayım yok. (s.116)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Uzun yollarda on saat koşmuş kadar terliydiler. (s.107)

Tarik Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Bebekle oluşan her şeyi anne için olağanüstüydü. (s.100)
Bir yaz sırasıydı, ortalık günlük güneşlikti. (s.101)
İçlerinde para göndereni de yoktu. (s.113)
Yapmamış bu. (s.114)
Güvenç yoktu. (s.116)
Süt pahalanmıştı, yoğurt ateş pahasıydı. (s.116)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Gelen Ercan'dı. (s.102)
Serin havaya karşı, yeşillikten yararlanmak için parka gelenler hiç de az değildi. (s.103)
İnsanların çöpleri yere atmaları hiç hoş değildi.(s.103)
Mesleklerin tümü güzel. (s.105)
Avni de arkasındaydı. (s.107)
Avucunda bozuk paralar vardı. (s.109)
Daha fazla beklememiz doğru değil. (s.110)
Önünde mutfak önlüğü vardı. (s.116)
Hiç de boş yere değil. (s.120)

Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" adlı eserinde;

Herkes durumundan memnun. (s.84)
Karanlık bir mağaradaymış Sıska Balıkçı o sırada. (s.94)
Kaledeyse kızgınlık varmış. (s.100)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Onun Arap'ı, Sultan Bacı gibi iyi yürekliydi.(s.115)

Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" adlı eserinde;

Lamba değiştirici biraz ötedeydi. (s.80)
Çok küçüktür.(s.82)
Birilerine baktığı belliydi. (s.86)
Ama çok sevimliydi.(s.94)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Köyün en dik sokağıydı burası. (s.100)
Derdi büyük. (s.110)
Senin de anan var. (s.110)
Tüm gözler kendisindeydi. (s.119)

5.1.6. Fiil Cümlesi

İncelediğimiz romanlarda hareketi ön planda tutan ve eylem bildiren cümleler isim cümlelerinden biraz daha ön plandadır. Fiil cümlelerini daha çok tercih eden yazarlarımız arasında **Hidayet Karakuş, Fakir Baykurt, Tarık Dursun K. ve Abbas Cılga** bulunmaktadır.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Rüyasını unutmuştu. (s.100)
İleri doğru fırladı.(s.83)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Şaşarak düşündü. Hiç de acımamıştı. (s.84)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Çılgık çılgılla yüzdüler, koşuştular. (s.90)
Birlikte koşa oynaya obaya döndüler. (s.95)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

İki elini de bırakmıştı. (s.62)
Garajdan çıkmıştı. (s.65)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Masal bittiğinde Ali gülüverdi, "Dede..." deyiverdi. (s.66)
Ev sahibi kadın gelmişti. Masalı dinlemiş, durumu görmüştü. (s.68)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde

Koskoca ovanın ortasında dört can, yol bilmez, yolak bilmez. (s.50)
Geç akşam çerçiyle birlikte geldi. (s.66)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Kurbağalar, böcekler kaçıyorlardı.(s.51)
Acıkmışlardı. (s.51)
Avuç avuç toplayıp yediler. (s.63)
Aydın acı acı başını salladı. (s.61)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Ninem hemen devrisi günü beni berber İhsan Abiye götürdü. (s.52)
Salt Aysel hemşireye söyledim. (s.70)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

Sanki yağmur bu sözleri duymuş gibi hızını birdenbire artırırverdi. (s.60)
Çinko dam tın tın ötmeye başladı. (s.60)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Civev" adlı yapıtında;

Öksüzlükten de kurtuldum. (s.83)
Çocuklar bu dinlenme aylarında bile okuyorlardı. (s.87-88)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

İçerden ne kadar çocuk varsa, dökülüvermişti kapının önüne! (s.52)
Kapının koluna yapıştı. (s.50)
Babama kahve pişirir. Soğuk su verir. (s.52)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Yörenin altını üstüne getirdim. (s.114)
Yukarı Mahalle'den girdim. (s.101)
Oturanlar fırlayıp kalktı. (s.101)
Yukarı çıkacaktım. (s.108)
Evlerinde yoğurt yoktur, çocuklar yeyiversin! demiş. (s.110)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Onu gözüünüzde büyütüyorsunuz. (s.112)
Usulca bozkırın derinliğine aktı. (s.110)
Atların semizliğini görünce sevinci de arttı. (s.106)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Bebek, bekçiyi yadırgamadı. (s.108)
Koltuğunun altında iki büyük kutu baklava getirmişti. (s.110)
Hemen koşuyor, anı defterini açıyor günüyle yazıyordu. (s.100)
Anne bunu kabul etmiyordu. (s.100)
Bebek başı havada kalakaldı. (s.103)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Yürüye yürüye Hüseyinlerin oturduğu sokağa geldiler. (s.115)
Murat'la Atay sevindiler. (s.102)
Düşmeye başladı. (s.105)
Yerde yatıyordu. (s.105)

Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" adlı eserinde;

Kale kapısını açmanın yollarını durmadan düşünüyormuş. (s.80)
Sıska'nın babası da korkuyormuş. (s.86)
O da sabaha dek onlarla söyleşirmiş. (s.88)
Hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi duruyormuş adam. (s.90)
Babası gerilerden geliyormuş. (s.92)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Yonca Kız'ın alçakgönüllülüğü de onlara kendisini sevdireliyordu. (s.103)
Dağa gidecek olanlar, yeni kıyafetleriyle merdivenin sahanlığında toplandılar. (s.117)

Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" adlı eserinde;

Noyan resme bakıp bakıp güldü. (s.94)
İkisi de ortadan kayboldu. (s.81)
Çocuklarla birlikte önünde durduğu o güzelim saray uçuyordu. (s.81)
Öfkelenmişti.(s.96)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Muhtar ağır ağır ilerledi. (s.108)
Onu çeke çeke Kara Ahmet'in evine soktular.(s.110)
Evini boşaltacaksın. (s.102)
Konuşacak, sorusunu soracak kimseler bulabilirdi. (s.100)
Ya da fıkralar söyledirirsin. (s.116)

5.1.7. Eksiltili Cümle

İncelediğimiz eserlerde yer yer anlamın tamamlanmadığı veya okuyucuya bırakıldığı eksiltili cümlelerin kullanıldığı görülür.Eksiltili cümleye en çok başvuran yazarlar; **Rıfat Ilgaz** ve **Muzaffer İzgü** olurken hiç kullanmayan yazarlarsa **Abbas Cılga** ve **Fakir Baykurt**'tur.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Fenerinin gittikçe azalan sönük aydınlığında önüne dikilmiş beş korkunç geçit ... (s.81)
Kısa bir koşu ... (s.89)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Terasta kurulan sofraya Kâmuran Hanımın getirdiği pembe kızarmış balıklar...(s.84)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Yarın gölde yüzmeliydi, işti... (s.91)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Doğrusunu ararsan hepsi zor... (s.58)
Bırakıp gitmiyordu da... (s.62)
Yolun sonundaki kalabalığın içine bir dalabilse... (s.68)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Ya gündüzleri... (s.58)
Çıkmaz ki... (s.58)
Çocuk gibi... (s.65)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Güvercinler, yarasalar... (s.60)

Derelerde akar sular... (s.62)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

İşte oğulları, işte kendileri ... (s. 50)

Uyumuşum... (s.51)

Almanlara üç gol atarım ki, eh... (s.51)

Ah keşke "Olur" demeseymişim... (s.52)

Sevmedim ki berberliği... (s.55)

Ah o sabahları (s.58)

Ağlıyordum... (s.60)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

Bilmem ki... (s.50)

Küçücük, ak badanalı, tek pencereci. (s.51)

Kocaman bir alan, salıncaklar, dönmedolaplar, atlıkarıncalar, bağırır , çağırır bir yığın insan... (s.55)

Baktılar... (s.57)

Kocaman konakta yaşayacak, oyuncakları olacak, et yiyecek, süt içecek, arabayla gezecek, yüksekokullarda okuyacak... (s.68)

Demek... (s.69)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Gut, gut, gut!... (s.82)

"İlerde... Hele büyüsünler... Göreceksiniz." (s.85)

Geçti yatak odasına ... (s.88)

Şişince de ... (s.91)

Aptal köpek akıllılık eder de ya kovalamaktan cayarsaaa (s.93)

Sizin cıvcıvler var ya ... (s.99)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Bacaksız kurtulmuştu... (s.51)

Zeynep güçlü bir kızdı, güreşçi yapılı... (s.53)

Evet, haklıydı bu gözler... (s.54)

Ben korktuğum için kaçmam ki... (s.55)

Kendisiyse lafebesi, haylaz, yaramaz... (s.56)

Doldurduk bizim Külüstür'e karpuzları... (s.58)

O eskidenmiş, krallar, padişahlar zamanında... (s.59)

Elif, Kerem'le ev sahibi olacak... (s.64)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Düşen göbeği, ilk giydiği patik, ilk kirlettiği bez, ilk kesilen turnağı ve parmak büyüklüğüne anca varan ilk beyaz çorabı... (s.100)

Allah koruya, karşıdan karşıya geçmeye kalkıverir de ezilir mezilir sonra... (s.105)

Erken gelseydin... (s.112)

İstanbul'a gideceğiz... (s.114)

Yakında... (s.119)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Gittikçe büyüyen bir yığın ... (s.104)
Arkadaşlarımı, Hüseyin'in annesini, kendi annemi, dedemi... (s.112)
Eskiden sanıyorduk ki... (s.112)

Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" adlı eserinde;

Göreceksin bir gün açacağım o kapıyı ... (s.80)
Sıkıntılarını, yoksunluklarını, açlıklarını... (s.80)
Olmaz ki... (s.81)
Ne pamuktan, ne madenlerden... (s.81)
Korkularından ... (s.84)
Pamukçular, çiftçiler, ipek böceği yetiştirenler... (s.86)
Oğlum, bu denizler, bu dağlar, bu topraklar... (s.87)
Elimden geldikten sonra. (s.91)
Bu dayak da seni akıllandırmazsa... (s.94)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

"Arkadaşlarım, Beşir'i, tavukları, tavusları merak ettiler de ... (s.104)
Yonca kardeşinizin büyükannesi... (s.110)

5.1.8.Kısa Cümle

İncelediğimiz çocuk romanlarının tamamında yazarların çocuğun anlama düzeyine uygun ve mümkün olduğunca kısa olan hatta sadece özne ve yüklemden oluşan cümlelere ağırlık verdikleri görülüyor.En çok 3-4 sözcük içeren cümleleri kısa cümle kabul ederek incelediğimiz eserlerde bu tür cümlelerin sayıca fazla oldukları görülmektedir.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

İleri doğru fırladı.(s.83)
Kemal soluk soluğa durdu.(s.83)
Alnı ışıyımıştı. (s.84)
Üşüyordu. (s.85)
Kemal yorgundu. (s.85)
İçeri girdi. (s.82)
Kapı açılıverdi.(s.95)
Evleri yoktu. (s.96)
Rüyasını unutmuştu. (s.100)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Şaşarak düşündü. Hiç de acımamıştı. (s.84)
Vakit kahvaltıdan sonraydı. (s.92)
Koşmuş ustasına. (s.100)
Suçumu bağışla. (s.100)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Obalarına doğru yürüdü. (s.80)
Gerçekten de tez canlıydı.(s.89)
İkiye bölünmüşlerdi. (s.90)
Döndü. (s.92)
Başı yastığa düştü. (s.93)
Kapıları açıldı.(s.96)
Turistler şaşkındılar. (s.99)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Anlat. (s.51)
Ben öndeydim. (s.52)
Tombulcaydı. (s.52)
Burnu basıktı. (s.52)
Zincirler şangırdadı. (s.53)
Zinciri bıraktı. (s.54)
Yabancı değiliz. (s.58)
Doktor çağırmışlar. (s.59)
Üstelik kurnaz. (s.59)
Onu bekliyorduk. (s.64)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

"Doğru git! Caddeye çık! Karşıya geç!" (s.51)
İnanıyor. (s.57)
Kardeşim var. (s.57)
Babası da öyleydi. (s.60)
Garajdan çıkmıştı. (s.65)
Yorulmuştu. (s.67)
Görsün (s.70)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Ağladı anam. (s.50)
Bacım şimdi sırtımda. (s.51)
İtler kızgın. (s.51)
Adamın biri çıktı. (s.51)
Ölmez gitmez. (s.52)
Işığını yaktı. (s.52)
Sonra bir kamyon durdu. (s.53)
Dışarı çıkardı. (s.54)
Ay ışığı yoktu. (s.57)
Hep titredik, hep korktuk. (s.64)
Suskun kaldık. (s.65)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Oldu. (s.50)
Gölete girdi. (s.50)
Acıkmışlardı. (s.51)
Tamam. (s.50)
Hava kararmıştı. (s.54)
Öyle yaptı. (s.55)

Hüsam çok rahattı. (s.61)
Gülüp eğleniyordu. (s.61)
Üzülmüştü. (s.61)
Yol iz yoktu. (s.64)
Aramızda kalsın. (s.67)
Dede güldü. (s.69)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Yatağıma girdim. (s.50)
Ninem ağladı. (s.51)
Okul tatil oldu. (s.52)
Bildim (s.63)
Ninem gitti. (s.68)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvcıv" adlı yapıtında;

Şaşılabacak şeydi! (s.80)
Baştan sayayım!.. (s.81)
Saldırıdan çok korkmuştu. (s.83)
Artık sularını içebilirlerdi. (s.84)
Böyle gidelim. (s.86)
Yoktu. (s.88)
Susamıştı. (s.91)
Haydi hoşça kalın. (s.100)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Kapının koluna yapıştı. (s.50)
Getirirken elimden kaçtı. (s.58)
Kocaman karpuz. (s.58)
Amerikan arabası. (s.61)
Koştı pencereye. (s.65)
Gene de üzgündü. (s.66)
Takılıp kaldı. (s.69)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Yukarı Mahalle'den girdim. (s.101)
Oturanlar fırlayıp kalktı. (s.101)
Evimize sürdüm eşeği. (s.103)
Kucakladı, bağına bastı, öptü. (s.103)
Koştum çaresiz. (s.104)
Elini öptüm, keleşini verdim. (s.105)
Başım yıkandı bitti. (s.106)
Gözüme sabun kaçmadı. (s.106)
Yukarı çıkacaktım. (s.108)
Koşup gittim. (s.108)
Sizin babanız. (s.109)
Öpüşüp kucaklaştık. (s.111)
Heybeyi birlikte indirdik. (s.113)
Sokul yanıma. (s.117)
Tut elimden. (s.117)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Şafak söküyor. (s.100)
Susun! Laf istemiyorum! (s.102)
Adamla bakıcı gittiler. (s.103)
Atlar kışnemeye başladı. (s.105)
Canı çok yandı. (s.106)
Kışneyemediler. (s.106)
Ötekiler ayrıldı. (s.107)
Çok sevmiştii Sakarca 'yı. (s.110)
Sakarca büzülmüş bekliyor. (s.111)
Salona geçti. (s.111)
Getirdiler. (s.117)

Tarık Dursun K. 'nın "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Tarihiyle yazılıydı. (s.100)
Çevre değişmiyordu. (s.101)
Gözleriyle serçeyi izledi. (s.103)
Yanında durdu. (s.103)
Arandılar. (s.106)
Bebek hayatından hoşnuttu.(s.109)
Vakit geçiremedi. (s.111)
Anne yatmadı. (s.111)
Bugün ona rastlamış. (s.114)
Baba başını salladı. (s.115)
Baba şaşırdı. (s.115)
Güvence yoktu. (s.116)
Evlerine girdiler.(s.118)
Bilemiyordu. (s.119)
Sustular. (s.119)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Bu iyi olur. (s.100)
Atay'ın yüzüne baktı. (s.101)
Yalnızdı. (s.101)
Murat'la Atay sevindiler. (s.102)
Düşmeye başladı. (s.105)
Yerde yatıyordu. (s.105)
Burası da güzel. (s.105)
Avni de arkadaşıydı. (s.107)
Getiriyorlar. (s.107)
İnan buna. (s.107)
Artık biliyor. (s.112)
Ona örnek oldun. (s.112)
Babam bulaşık yıkıyor. (s.116)
Buyurun içeri. (s.116)
Ellerini yüzüne kapatmıştı. (s.118)
Biz artık gidelim.(s.118)
Sonra sustular.(s.120)

Hidayet Karakuş’un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Benim de aklımı koru. (s.80)
Onu söyle. (s.82)
İyi düşün. (s.82)
Küflü. (s.82)
Öyle deme. (s.85)
Anlayamadım. (s.85)
Ona soracağız. (s.98)
Kalabalık kaynaşmış. (s.100)

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Kapıcı Ethem Ağa’yı düşündü. (s.104)
Ethem Ağa kulübesine girdi. (s.104)
Arkadaşlarına köpeği tanıttı. (s.105)
Çocuklar el çırpıtlar. (s.106)
Burada göz önünde oynardı. (s.107)
Araçların deneylerini yaptırdı. (s.108)
Alan alkıştan yıkılıyordu. (s.110)
Geçit yarışmasını kazandık. (s.110)
Ama iyi olmuş söylediğin. (s.115)
Yonca Kızım. (s.114)
Nineler şimdi ikileşmişti. (s.114)
Gölde sandalla dolaştılar. (s.116)
Otomobil hareket etti. (s.117)

Abbas Cılga’nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

Çok neşeliydi. (s.80)
Kahkahayla gülüyordu. (s.81)
Cüceler yaşar. (s.82)
Gidelim de gör. (s.82)
Hemen gidelim. (s.82)
Hiç kıpırdamıyordu. (s.83)
Buna epeyce şaştı. (s.83)
Hemen kapattı. (s.84)
Doğrulamadı. (s.84)
Başını geri çekti. (s.86)
İşini bitirdi. (s.87)
Uçamadı. (s.87)
Sessizdi. (s.88)
Kapandı. (s.90)
Yere yuvarlandı. (s.91)
Anladım. (s.95)
Karşılaştılar. (s.96)
Öfkelenmişti. (s.96)

Abbas Cılga’nın “Şaşar Ali” adlı yapıtında;

Evini boşaltacaksın. (s.102)
Git hakkını ara. (s.103)
Evi sattı. (s.103)
Ben bilmem. (s.104)
Çok ağladı. (s.105)
Eğildi. (s.108)
Dışarı fırladı. (s.108)

Tekmeledi. (s.108)
Onbaşıyı kucakladı. (s.108)
Biliyorum. (s.111)
Avluyu geçti. (s.114)
Ocağı yaktı. (s.114)
Fıkralar bilirsin. Fıkralar söylersin. (s.116)
Çocuklar susmuşlardı. (s.118)

5.1.9. Uzun Cümle

İncelememize konu olan çocuk romanlarında yazarların anlatımlarında uzun cümle kullanmaktan mümkün olduğunca kaçındıkları ancak zaman zaman olaya bağlı olarak uzun cümlelere başvurulduğu görülmektedir. Özellikle **Sulhi Dölek**, **Mehmet Seyda** ve **Talip Apaydın**'ın eserlerinde uzun cümle kullanımından kaçındıklarını söylemeliyiz.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Sokağın deniz tarafından esen serin rüzgar, her zamanki mangal kömürü, linyit kömürü kokularını sürüp götürmüş olmalıydı ki Kemal temiz hava ile ciğerlerini doldurdu. (s.86)
Fakat başının sisler içinde saklı bir noktası vardı ki, oradan şiirler, renkli rüyalar, sıcak alevler, parlak ışıklar, senfoniler, türküler, bir pınar suyu duruluğu ile yüreğini dolduran sevgiler taşardı. (s.87)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Çevrede bu kadar gürültüden rahatsız olan büyük ve yaşlı kimselerin bulunduğunu unutmamaları gerek değil miydi? (s.88)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

İçleri ballı, yağlı tandır börekleri; taze peynirli naneli, maydanozlu, tereyağlı dürmeçler; soğuk ayrılar; içleri çökelekli yufka ekmekleri; taze kuruyemişler, neler neler. (s.91)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Bastonuna dayanarak ayağa kalkarken Ali'nin babasına, anasına, Gülsüm ablaya ayrı ayrı baktı. (s.61)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Babasının koyduğu ad kimsenin aklına gelmiyordu da, mahalle çocuklarının uyurduğunu hemen herkes yüzüne karşı söyleyiveriyordu. (s.53)
Köşeyi dönüp de Rasim Abilerin sokağına gireceği sırada, önünden, arka arkaya üç arabanın ilerlediğini görünce biraz durakladı. (s.58)
Birinin kendinden yana koştuğunu anlayınca vazgeçip daha da hızlandı, gene de gerisinden ayak seslerini duyuyordu. (s.67)

Muzaffer İzgü'nün “Kara Pamuk” adlı eserinde;

Anam çaput gibi sürükleniyor ardımız sıra, babamı çağırıyor, onun adını sesleniyor arasına. (s.50)

Talip Apaydın'ın “Dağdaki Kaynak” adlı yapıtında;

Biraz sonra kurtuluş umudu kalmadı herhalde, hayvancık ince ince bağırmaya başladı. (s.55)

Muzaffer İzgü'nün “Uçtu Uçtu Ali Uçtu” adlı eserinde;

Uykusunu alır, sabaha karşı uyanır, ondan sonra konuşmaya başladı. (s.50)
Biz birbirimize destek olalım ki, ben hasta olsam sen bakacaksın, sen olsan ben bakacağım. (s.51)
Sabah evden berbere gidiyorum diye çıkıyordum, akşama dek sokaklarda oynuyor, parkları geziyor, garajın orada otobüsleri izliyor, ondan sonra eve gidiyordum. (s.54)
Bahri, onların su şişelerini dolduruyor, yanlarına bırakıyor, isteyen bardağına su koyarak içiriyordu. (s.69)

Muzaffer İzgü'nün “Çizmeli Osman” adlı romanında;

Osman ikinci bardak çayını içip iki dilim ekmek yedikten sonra kapıyı açtı, avluya çıktı, avludan sokağa fırladı. (s.50)
O sıra burnum bir taşla çarptı ama, zararı yok, çünkü Osman çok coşkulu, çok sevinçliydi, az sonra salıncağı binecekti. (s.53)

Rıfat Ilgaz'ın “Öksüz Cıvcıv” adlı yapıtında;

Niyazi dede, hemen çömelmiş, onbirinci cıvcıvı kabuğunun içinden çıkarmak için tavukla işbirliğine geçmişti. (s.80)
Tüm cıvcıvler bu çağrıya uymuşlar, yongaların arasından, odunların, kütüklerin altından çıkıp çıkıp koşuşmaya başlamışlardı!(s.80)
Avucunun içinde kıpırdamadan duruyor, bakışlarıyla kendisini bu kabarık tüylü tavuktan kurtarması için sanki yalvarıyordu. (s.83)
Kimbilir, okullara gidip eğitilmeseydik, güzel güzel kitaplar okuyup birbirimizi sevmeyi, barış içinde yaşamayı öğrenmeseydik, belki biz de bu kadar bilinçsiz, acımasız, bencil olurduk! (s.85)

Rıfat Ilgaz'ın “Bacaksız Kamyon Sürücüsü” adlı romanında;

Ben olsam beş lira verir, al bu parayla kendine kocaman bir karpuz al da, afiyetle ye, derdim! (s.50)
Şoför Salih yalancıkdan kapıyı açmak için elini uzatırken ayağıyla da marşa bastı. (s.51)
Beş yaşındaki Defne bile, “Ben küçücük çocukken sütümü dökmüşüm, diye anılarından söz ettiğine göre, kendisini kocaman bir kız sayıyor demekti. (s.54)
Bu arabaları satanlar, onlara da satanlar, her şeyi öyle kurnazca hesaplamışlardı ki, arabayı kullanan sürücülerin eline hiçbir şey geçmez, ancak çolukları çocukları çalıştıkları sürece aç kalmazlar, açık kalmazlardı. (s.62)

Fakir Baykurt'un “Yandım Ali” adlı eserinde;

Babamın köylülerimize kanıtlaması için daha bir sürü kavun karpuzumuz olduğunu göstereceğim. (s.116)
O güne kadar bilmediğim, tatmadığım ılık bir cennetin içinde şıpır şıpır yüzüyorum. (s.119)

Fakir Baykurt'un “Sakarca” adlı yapıtında;

Alt kattaki görevlileri nasıl atlattı yukarı salona nasıl çıktı, salondan balkona nasıl geçti, şaştı herkes. (s.101)
Kabza Bey, bir elinde çubuk, bir elinde kahve fincanı, ayaklarını yün döşegin üstüne uzatmış, dinleniyor. (s.102)
Hepsinin güzel gözleri, ceren boyları, savrulan yeleleri var, ama Beyin atı olmaktan başka bir şey bilmiyorlar. (s.106)
Durgun bir denize ufacak bir taş atarsın, taş denizin yüzünde ufaktan büyüğe sonsuz halkalar oluşturur ya, horozun yaptıkları da Başkentte, kentlerde, köylerde öyle dalgalanmaya başladı. (s.113)
Böyle haberler dilden dile, kulaktan kulağa bir anda yayılıyor, yurdun en uzak köşesinde ıssız köyünde duyuluyordu. (s.113)
Daha o saat öküz arabaları, at arabaları, kağnılar, eşekler, yüklendiği odunu, adamlar da kucakladığı çıralları alanın ortasına getirmeye, getirip yığmaya başladılar. (s.115)

Tarık Dursun K.'nın “Hoşça Kal Küçük” adlı romanında;

Sabahları yine uyanılıyor, anne ile baba arkalarından atlı kovalıyormuşçasına kahvaltılarını ediyor, bebeği kucaklayıp Ayşe Teyzesine bırakıyor ve işlerine koşuyorlardı. (s.101)
Baba, bir gün çok çalışkan insanların bir araya toplanıp bütün güçlerini birleştirerek gelecekte çok güzel olguların yaratılacağına inanıyordu. (s.101)
Çevresinde iki koca adam ne yapacaklarını bilmeden dört dönüyor, masal anlatıyor, sırtlarına bindiriyor, ağlamaması için ellerinden geleni esirgemiyorlardı. (s.109)
Baba, geceleri yemek masasının üstüne kapanıp durmadan yazılar yazıyor; bunları umutla dergilere ve gazetelere yolluyor, bazıları basılıyor, bazıları geri geliyordu. (s.113)
İki azman köpek sürüden ayrılmak isteyenleri kovalar; sürü başı, tok sesli çingırağını sallaya sallaya ağır ağır yürür, sürüyü çobanla birlikte getirirdi. (s.120)
Şimdi bu kentte ve bu bodrum katında, yalnızca aşağı asfalttan kentin evlerine doğru aç bir kurt gibi saldıran taşıtların gürültüleri vardı. (s.120)

Hidayet Karakuş'un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Bir düşünün denizden binbir zahmetle çıkardığımız balıkları, tırnağımızla söktüğümüz demiri, kömürü, ormanlarımızın en güzel ağaçlarını, tarlalarımızın en güzel buğdaylarını kime götürüyoruz? (s.84)

Kemal Bilbaşar'ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Hatice hanım uyuyan bebeğiyle yanak yanağa yatan bu sevimli çocuğun yaşayışına yepyeni bir anlam kattığını anlıyor, yüreğinin sıcak duygularla tatlı tatlı çarptığını duyuyordu. (s.100)
Yonca Kız sabahları Kara'yı yanına alarak, arka bahçedeki kümesleri dolaşıp tavukların, tavşanların yemlerini veriyor, Beşir'le yarenlik ediyor, onun her hareketine gülüyordu. (s.101)

Terbiyeli bir hanımın sabahları kalktığı zaman nasıl yıkanacağı, dişlerini nasıl fırçalayacağını, aşağıya indiği zaman büyüklerini nasıl selamlayacağını, nasıl yürüyeceğini, koltuklara bacaklarını açmadan nasıl oturacağını, gelen konukları nasıl karşılayacağını, sofrada çatalı, kaşığı, bıçağı nasıl kullanacağını öğretiyordu. (s.102-103)

Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" adlı eserinde;

Birdenbire nereden çıktığı anlaşılamayan iri vücutlu, kapkara bir adam beliriverdi lambacının karşısında. (s.80)
Vücudunda gezinen cüceler öyle korktular, öyle korktular ki, apar topar aşağı attılar kendilerini. (s.84)
Kıpırdamadan duruyor, geçip giden, gökte görünmez olan güvercinleri görüyormuş gibi gökyüzüne bakmayı sürdürüyordu. (s.87)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Yıllardır içinde oturduğu, temiz temiz bakıp badanaladığı evinin ahır ya da ağıl olarak kullanılışı onu çok üzüyordu, çok... (s.105)
Taze taze kavrulmuş buğday kokusu, daha doğrusu kavurga kokusu tümünün burnuna dolunca ağızları sulanmadan duramadı. (s.115)

5.1.10. İkilemeler

Çocukların okurken ilgi gösterdikleri bir söyleyiş şekli olan ikilemelere çocuk romanlarının genelinde yer verilmektedir. İncelenen romanlarda da yazarların ikileme kullanımına bolca yer verdikleri görülür. Özellikle **Kemal Bilbaşar**'ın "Yonca Kız"; **Fakir Baykurt**'un "Yandım Ali", "Sakarca" ve **Talip Apaydın**'ın "Dağdaki Kaynak" adlı eserlerinde ikilemelere sıkça başvurulmuştur.

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Kemal soluk soluğa durdu. (s.83)
Sultanahmet Camisi'ne, kalem kalem göğe uzanan narin minarelere baktı. (s.84)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

Akşam güneşi yaldız yaldız denizin yüzünde. (s.80)
Onlar çinko tasın içinde arada bir sıçrayan, ıslıl ıslıl parlayan balıkların başındaydılar. (s.81)
Gözleri buğulu buğuluydu. (s.81)
Uzun dalları üstünde salkım salkım, küçücük küçücük gül benzeri kokulu çiçekler. (s.83)
Onları çiğ çiğ yiyebilirdi. (s.84)
Martılar birer birer ama çemberler çizmeden havalanıyorlardı. (s.87)
Renk renk güller. (s.92)
Ama dur, dur. (s.95)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Mektuplar geldi gitti, gitti geldi. (s.85)
Çılgık çılgıya yüzdüler, koşuştular. (s.90)
Sumru'nun bal rengi gözleri ıslı ıslıdı yanık yüzünde. (s.90)
Kuzu kuzu bir kokuydu bu. (s.94)
Birlikte koşu oynaya obaya döndüler. (s.95)
İçinde renk renk giyimli ... (s.96)
Düzenli düzenli üzülme sen, bacın her yeri süpürdü bile. (s.98)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Usul usul indik merdivenleri. (s.51)
Sabah sabah gelişimiz onu şaşırtmışa benziyordu. (s.52)
Başı dalga dalga traşlıydı, ... (s.52)
Sağ eliyle zincirini tutmuş usul usul sallıyordu. (s.54)
Ölmüş ölmüş dirilmiş. (s.59)
Kırıp döküyor, evdekileri uğraştırıyor... dedi. (s.61)
El ele geliyorlardı. (s.64)
Burnundan soluyarak hızlı hızlı güldü. (s.65)
Ağır ağır ta bostanlara yürüdük. (s.70)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Ben si... si... sinemanın önünde satıyorum, demişti tekleye tekleye. (s.50)
Hem de çoluklu çocuklu, başlı başlı iççiler otururdu burada. (s.60)
Sıcak sıcak! (s.57)
Arif uzaktan olanı biteni izliyordu. (s.65)
Yavaşlar yavaşlamaz ayak sesleri de yaklaşıyordu. (s.67)
Biraz daha koşsa boylu boyunca uzanacaktı. (s.68)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Tez tez yürüyoruz. (s.50)
Ayakları sünmüş, tapır tapır ardıma vuruyor. (s.51)
Kesik kesik soluyor. (s.51)
Git git gelmez asfalt. (s.53)
Anam, işliğimle donumu, suya vura vura yıkadı, tarlanın kıyısındaki çalılara astı. (s.56)
Güneş çok sıcak, güneş yalım yalım. (s.57)
Çağalar, analar doluştular, bağırtı gürültü sessiz tarlaları seslendirdi. (s.61)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Çamuru kürekle alıp alıp dışarı atıyordu. (s.50)
Küreği doldurup doldurup attı dışarı. (s.50)
Uğul uğul bir rüzgar esiyordu. (s.52)
Cevizin yaprakları kımıl kımıldı. (s.52)
Hüsam'la uzun uzun tartıştılar. (s.54)
Küfeyi yavaş yavaş yaklaştırdı. (s.54)
Sonra yavaş yavaş unuttu. (s.55)
Fino arkadan tin tin geliyordu. (s.57)
Olsa olsa kuşlar vardır. (s.60)
Koca mağara oyula oyula içerilere gidiyordu. (s.60)
Top patlamış gibi sesler yankılana yankılana uzaklaştı. (s.60)

Sopalara kovalara vura vura yürüdüler. (s.61)
Aydın acı acı başını salladı. (s.61)
Yer yer meyveleri olmuştu. (s.63)
Avuç avuç toplayıp yediler. (s.63)
Acı su kendi kendine kaynayıp, kendi kendine akıp gidiyordu. (s.64)
Benim babam sık sık maden suyu içer, dedi. (s.64)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Ninemi şapur şapur öptüm. (s.52)
Akşama dek ustanın yanında dikileceksin, hep enseye bakacaksın, makasa bakacaksın, çıt çıt çıt diye öten makineye bakacaksın... (s.53)
Hay gözü kör olası gavurun ülkeleri, yiyor yiyor da doymuyorlar. (s.53)
Onun için sokaklarda rahat rah dolaşıyordum. (s.56)
Sürüne sürüne kayanın ardını döndüm. (s.60)
Gözleri yumuk yumuk olmuştu. (s.63)
Pantolonumun parça parça olan sol bacağını onarıyordu. (s.63)
Ninem söylene söylene çıktı gitti. (s.64)
Bahri, elmayı kütürdete kütürdete yemeğe başladı. (s.69)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

"Bakın" dedi Osman, nasıl pırıl pırıl değil mi? Emine'yle Osman el ele tutuştular, koşa koşa yokuştan aşağı indiler. (s.53)
"Of" dedi ana, bitmez tükenmez bu yağmur, tam on beş gündür deli deli yağıyor. (s.60)
Çinko dam tın tın ötmeye başladı. (s.60)
Evet evet, galiba yağmurun hiç dinmediği, şırl şırl yağdığı yirminci gündü... (s.62)
Karşı dağın ardından kara kara bulutlar kentin üzerine yağmuru boşaltabilmek için art arda sıralanmış geliyordu. (s.64)
Kadının gözleri iri iri açıldı, "Eeee?" dedi. Ana da tıslıyordu, kızgın kızgın tıslıyordu... (s.69)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvciv" adlı yapıtında;

Tüm cıvcivler bu çağrıya uymuşlar, yongaların arasından, odunların, kütüklerin altından çıkıp çıkıp koşuşmaya başlamışlardı!(s.80)
Haydi bakalım, şimdiden tanışıp kardeş kardeş oynayın. (s.85)
Kiminiz kırmızı ibikli horoz olacaksınız, kiminiz tombul tombul birer tavuk. (s.85)
Gagasını kapıya tık tık vuruyordu. (s.89)
Bilmiyordu ki suyu da içti mi küçücük kursağı tıklım tıklım dolduğu için bu pirinçler ıslanacak sonra da şişecekti. (s.91)
Aptal taşının görevi ne yapıp yapıp tavşanı, avcının önünden geçirmek. (s.93)
Avcıyı önceden gören kurnaz tavşan başlıyor yokuşa doğru yavaş yavaş yürümeğe. (s.93)
Cıvcivin sığındığı yeri görünce de sinsi sinsi telin altına gelip bekliyor. (s.96)
Tıpış tıpış almış başını gidiyordu. (s.97)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Kerem'le Elif'le uslu uslu oynarım ben!
Bacaksız koşa gitti, kapının ziline dokundu. (s.52)
Babam birer birer saydı da koydu kamyonu. (s.58)
Manava da birer birer sayıp da teslim edecek onları. (s.58)
"Bütün arabalar kullana kullana bir gün eskiyecek, bizim kamyon gibi külüstür olacak!" dedi.(s.61)
Her iki yanında sıra sıra ışıklar yanıyordu. (s.63)
Uzun işti dört kişinin elini teker teker sıkmak... (s.66)

Güle güle git. (s.66)
Dura kalka geliyordu. (s.69)
Araba durur durmaz toz olmuştu ortadan. (s.70)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Haydi aslan oğlusu; git güle güle! (s.100)
Hay! Hay! (s.105)
Keleği kesip yarısını eline vermiş, o da hart hurt yeyip duruyor. (s.106)
Bir yandan da pişiriyor fokur fokur. (s.109)
Toprağa yağmur yağıyor gibi kabar kabar oluyor ateşin üstünde bulgur. (s.109)
Çok açtık, parmaklarımızı yalaya yalaya yedik önümüzdekileri. (s.109)
Öyle de bir hoş kokusu var, insanın diline yanık yanık geliyor. (s.110)
Bunu düşününce onu derinden derinden bir daha sevdim. (s.111)
Yörenin altını üstüne getirdim. (s.114)
Böyle böyle vakti geçiriyorum. (s.114)
Tatlı tatlı mayışşıyordum. (s.117)
Mızık mızık diliyor. (s.119)
O güne kadar bilmediğim, tatmadığım ılık bir cennetin içinde şıpır şıpır yüzüyorum. (s.119)
Döndü döndü baktı giderken. (s.120)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Tüyleri kanatları darma duman olmuştu hepsinin. (s.100)
Sakarca'yla Tilki, burun buruna konuşuyor.(s.100)
Vezirler geri geri çekildi. (s.103)
Korka korka götürdüler. (s.104)
Ben şu başkente geldim geleli çok büyük hayretlerin içindeyim. (s.105)
Sakarca'nın karnında kapana kapana kurdun açlığı iyice artmıştı. (s.106)
Bir anda atların hepsi suspus oldu.(s.106)
Çalgı çengi getireceksin! (s.108)
Bulup buluşturup getirmek onun işi. (s.108)
Arada bir, dizinin dibine oturttuğu gül tenli kızı usul usul okşuyor. (s.109)
Sarılıp sarmaşıp ayrıldılar. (s.110)
Bakalım tavlanın halini görür görmez ne yapacaklar? (s.111)
Eğilip selam vere vere çıktılar huzurdan. (s.113)
Böyle haberler dilden dile, kulaktan kulağa bir anda yayılıyor, yurdun en uzak köşesinde ıssız köyünde duyuluyordu. (s.113)
Dik dik konuştu Beyin karşısında! (s.114)
Yığının önüne gelince Sakarca başını ardına devirip uzun uzun öttü.(s.117)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Bebek oyalansın, avunsun diye önüne kırık dökük oyuncaklarını yığıyordu. (s.101)
Bayırın üstü tümseklerek gidiyor; otomobillerin, çeşitli taşıt araçlarının vızır vızır gelip gittiği kara bir asfaltta son buluyordu. (s.102)
Hem de seve seve.(s.102)
Allah koruya, karşıdan karşıya geçmeye kalkıverir de ezilir mezilir sonra... (s.105)
Sık sık çişinin gelip gelmediğini sordular bebeğe.(s.109)
Baba girer girmez bebeği gördü ve atıldı. (s.109)
Babanın çatık kaşlarını görünce suskunlukla boyun eğdi, bu ayrılışa zor zoruna razı oldu.(s.110)
Bir süre şunun bununla oyalandı. (s.111)
Babanın bu öneri hoşuna gitmiş, için için sevinmiş. (s.115)
Yürüye yürüye evlerine geldiler. (s.118)

İki azman köpek sürüden ayrılmak isteyenleri kovalar; sürü başı, tok sesli çingırağını sallaya sallaya ağır ağır yürür, sürüyü çobanla birlikte getirirdi. (s.120)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Ağır ağır tadını çıkararak yedi. (s.100)
Benekli kesik kesik havladı. (s.101)
"Belki kalmaz diyerek herkes kapış kapış çörek alıyor." (s.103)
Sonra getirip döküyorlardı paraları torba torba. (s.104)
Hem eğer bana bir iş gösterirseniz, onu da yaparım seve seve. (s.109)
Yürüye yürüye Hüseyinlerin oturduğu sokağa geldiler. (s.115)
İleride bir zil çingır çingır çaldı. (s.115)

Hidayet Karakuş'un "Sıksa Balıkçı" adlı eserinde;

Balıklarımızla kutu kutu konserve yapıyorlar, denizde balık kalmayınca yiyorlarmış. (s.85)
Gizliden gizliye izlemeye başlamışlar. (s.85)
Bol bol türkü söyleyin. (s.86)
Durup durup çıkışıyormuş oğluna. (s.86)
Aralarında tartışıyorlarmış sık sık. (s.86)
Bunun için de balıkçılar kendi aralarında, pamukçular, buğdaycılar ... ayrı ayrı yönetimler oluşturur. (s.88)
Adem, Sıksa'yı sürükleye sürükleye almış gitmiş. (s.93)
Bayılsın, dilim dilim kesilsin her yeri, ama almasın... (s.96)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Hatice hanım uyuyan bebeğiyle yanak yanağa yatan bu sevimli çocuğun yaşayışına yepyeni bir anlam kattığını anlıyor, yüreğinin sıcak duygularla tatlı tatlı çarptığını duyuyordu.(s.100)
O zaman eve yanakları al al dönüyordu. (s.101)
Çocuklar da tatlı tatlı güldüler. (s.104)
"Fındık fıstık da götürürüz ona" dedi. (s.104)
Onlara avuç avuç yem serptiler. (s.105)
Civil civil şakıyıp gülüşerek maymunu fındık fıstıkla beslediler. (s.105)
Çocukları sık sık buraya çağırmalıydı. (s.105)
Yonca Kız'ın sık sık arkadaşlarıyla parka gidip salıncağa binmesinin tahterevallı oynamasının da bu kararda etkisi oldu kuşkusuz. (s.107)
Bununla beraber hiçbir noksan istemem diye sert sert bağırırdı. (s.109)
Her okulun öğrencileri, öğrenci velileri ve öğretmenleriyle gizli gizli hazırladıkları sırları bir bir ortaya döküldü. (s.109)
Yuvanın dört bir yanından, renkli tüyleri göz kamaştıran kuşlar biçimine girmiş çocuklar, seyircilere avuç avuç çiçek serpiyorlardı. (s.109)
Çocuklar kazandıkları büyük kupaya bakarak arka avluda hazırlanan masalarda bol bol pasta yediler, şerbet içtiler. (s.110)
Neye bahçenin boydan boya branda beziyle bölündüğü tek anlayamadıkları şeydi. (s.110)
Herkes oradan oraya koşuyordu. (s.117)
Her şey yerli yerindeydi, tertemizdi. (s.119)

Abbas Cılga'nın "Yaramazlar Kuyusu" adlı eserinde;

Kocaman dişlerini göstere göstere gülümsüyordu.(s.80)
Heybeden lambaları birer birer çıkarıyordu.(s.80)
Çenesinin üstüne dek çıkma yiğitliği gösteren bir cüceyle göz göze geldiler.(s.84)
Torbasından avuç avuç mısır serpti ağın üstüne. (s.87)

Aşağıdaki avcı aptal aptal baktı onların uçup uzaklaşmalarına.(s.87)
Ağaçların gölgelediği yollardan, güneşin ışıklandırdığı tepelerden suların şırıl şırıl aktığı derelerden geçtiler.(s.88)
O girdikten sonra karşı duvar yavaş yavaş içeriye doğru geldi.(s.90)
Yığın yığınsınız.(s.91)
Sandık sandıksınız.(s.91)
Çil, çil, şıkır şıkır altınlarla dolduracağım seni. (s.92)
Noyan resme bakıp bakıp güldü. (s.94)
Yürürken takır tukur sesler çıkarıyordu. (s.94)
Soğuktan tiril tiril titriyordu. (s.98)
Bu konuşmaları gözleri kapalı olarak dinleyen kedi sinsi sinsi gülümsedi. (s.98)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Sakine öfkeli öfkeli bakıyordu onbaşıya. (s.104)
Yıllardır içinde oturduğu, temiz temiz bakıp badanaladığı evinin ahır ya da ağıl olarak kullanılışı onu çok üzüyordu, çok... (s.105)
Muhtar ağır ağır ilerledi. (s.108)
Onu çeke çeke Kara Ahmet'in evine soktular.(s.110)
Askerlikte jandarma olarak görev yaparken suçlu suçlu yere bakıyor yanıt vermiyorlardı. (s.112)
Taze taze kavrulmuş buğday kokusu, daha doğrusu kavurga kokusu tümünün burnuna dolunca ağızları sulanmadan duramadı. (s.115)
Masal anlatıcı nineleri dedeleri anımsadı bir bir. (s.118)
Hem de süt dökmüş kediler gibi suçlu suçlu baktılar birbirlerinin yüzlerine. (s.120)

5.1.11.Benzetmeler

Çocuk romanlarında yazarlar çocuklara anlattıkları olayları onların daha iyi anlayıp kavraması için çeşitli benzetmelerle sunmaktadırlar.Çocuk kendi hayatında yabancı olmadığı varlıklarla yapılan benzetmeleri daha kolay algılar.Bu nedenle bilinmeyen biline benzeterek çocuğun gözünde canlandırması sağlanır.

Romanlarda benzetmelerin temel unsurları olan benzeyen ve kendisine benzetilen yanında gibi benzetme edatının da kullanıldığı görülür.İncelediğimiz eserler içinde en çok benzetmeyi **Fakir Baykurt**'un "Yandım Ali" ve "Sakarca" adlı eserlerinde görmekteyiz.

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

Kuş gibi uçuyordu. (s.54)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Türlü ağaçlar birbirleriyle yarış eder gibi göğe doğru yükseliyordu. (s.51)
Sonra duvar gibi kayalar vardı. (s.59)
Top patlamış gibi sesler yankılana yankılana uzaklaştı. (s.60)

Muzaffer İzgü'nün “Kara Pamuk” adlı eserinde;

Tozlu yol un gibi ayağımızın altında. (s.50)
Kuş gibi bacım. (s.51)
Ağıt gibi. (s.60)
Çocuk gibi. (s.65)

Muzaffer İzgü'nün “Çizmeli Osman” adlı romanında;

Sanki çocukların ortasına bir avuç eşekarısı düşmüş gibi dağıldılar. (s.52)
İki balon gibi oldular, bir al balon, Osman'ın getirdiği, öteki sarı balon, Hamza'nın kafası. (s.58)
Ama az sonra bu gülen yüz, acı çekiormuş gibi buruşuyor, morarıyor, baş yana düşüyordu. (s.61)

Rıfat Ilgaz'ın “Bacaksız Kamyon Sürücüsü” adlı romanında;

Babası ensesinden yakalayınca bacakları havada kırık masa gibi sallansın mıydı? (s.50)

Fakir Baykurt'un “Yandım Ali” adlı eserinde;

Elimi alnına götürdüm, at üstünde köye giren Karakol Çavuşu gibi selam ala ala geçtim önlerinden. (s.101-103)
Ana oğul birbirine sanki tutkalla yapıştı, koparabilirsen kopar! (s.103)
Konu komşuya gösteriş yapar gibi durmadan öptü. (s.104)
Gözlerinin kökü kurumuş ama çenen çıkık gibi! (s.104)
Otur da güvey tıraşı gibi bir tıraş çıkarayım sana! (s.105)
Ak pamuk gibi oldun bak! (s.106)
Toprağa yağmur yağıyor gibi kabar kabar oluyor ateşin üstünde bulgur. (s.109)
Taş gibi. (s.110)
Yahu sen ne şeker olmuşsun. (s.113)
Cennet gibi korunaklı, hem de ılık dizinin dibi. (s.115)
İnip çıkıyorum pire gibi. (s.120)

Fakir Baykurt'un “Sakarca” adlı yapıtında;

Kümes bakıcısı, yayından fırlamış ince bir ok gibi gidiyor. (s.101)
Pire gibiydi atların sırtında. (s.107)
Uzun yollarda on saat koşmuş kadar terliydiler. (s.107)
Tavlanın tabanına şıp şıp akıyordu terleri, kanları.
Birinin gözü kirpi gözü kadardı, ayna gibi açıldı. (s.111)
Yapı yapar gibi ustaca yığdılar odunları, çiraları.(s.115)
Kayış gibi göklere çıkıyor, göklerden kıvrılıp iniyor, kayış gibi sarp sarp vuruyor alevlerin üstüne. (s.120)

Tarık Dursun K.'nin “Hoşça Kal Küçük” adlı romanında;

Sıradanmış gibi gelen yılların birinde işte sıradanmış gibi gelen fakat sıradan olmayan bir hikâye size! (s.111)
Gökyüzü bulutsuz ve mavi, evlerin damları süt gibi bembeyazdı. (s.116)
Şimdi bu kentte ve bu bodrum katında, yalnızca aşağı asfalttan kentin evlerine doğru aç bir kurt gibi saldıran taşıtların gürültüleri vardı.(s.120)

Sulhi Dölek’in “Yeşil Bayır” adlı yapıtında;

Benekli sanki bir şey söylemeye çalışır gibi bakıyordu Atay’ın yüzüne. (s.101)
Parktaki insanlar, evde yapılmış bu güzel çörekleri kapışır gibi alıyorlardı. (s.102)
Karıncalar gibi durmadan bir şeyler taşıyorlardı. (s.104)
O cumartesi sabahı, bir bayram sabahından farksızdı. (s.113)
“Üçünüz de melek gibisiniz” dedi. (s.119)

Hidayet Karakuş’un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

Deli gibi de olmadık sözler ediyorlar, diyormuş kimileri. (s.84)
Hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi duruyormuş adam. (s.90)
Hiçbir iz bırakmadan uçmuşlar sanki. (s.96)

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” adlı romanında;

Her okul geçit törenine ne biçim bir gösteriyle katılacağını sır tutar gibi gizlerdi. (s.107)
Sanki yuva, kurdelelerle kırmızı külahlı cüceler tarafından çekiliyordu. (s.109)
Onun Arap’ı, Sultan Bacı gibi iyi yürekliydi. (s.115)

Abbas Cılga’nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

Biraz öteye bakınca bu böcek sanılacak küçüklükteki adamlardan pek çok olduğunu gördü Noyan. (s.83)
Bunlar ev değil! Kibrit kutusundan biraz büyüğü. (s.84)
Fareler çoban köpeği kadardır. Fındıklar karpuz kadardır. (s.86)

5.1.12. Bağlaçlar

İncelenen eserlerde az da olsa bağlaçlara yer verilmiştir. En çok bağlaç kullanan da yazarlardan Cahit Uçuk’tur.

Cahit Uçuk’un “Gümüş Kanat” adlı eserinde;

Henüz birkaç adım atmıştı ki, başına topraklar döküldü. (s.81)
Sokağın deniz tarafından esen serin rüzgar, her zamanki mangal kömürü, linyit kömürü kokularını sürüp götürmüş olmalıydı ki Kemal temiz hava ile ciğerlerini doldurdu. (s.86)
Bu da geldiği yol değildi. (s.81)

Cahit Uçuk’un “Doğanın Armağanı” adlı romanında;

Okulda da hep birinci olacaktı. (s.83)
Yanık yüzü güleç, hem de ne kadar gençti. (s.87)

Cahit Uçuk’un “Sumru Kız” adlı yapıtında;

Kuzucuk da karşılık veriyordu. (s.86)
Bu kızın bir canı tez ki sorma. (s.89)
Öylesine coşkundu ki Sumru, sözleri sırasız çıkıyordu ağzından. (s.97)

Hidayet Karakuş'un "Siska Balıkçı" adlı eserinde;

Siska'nın babası da korkuyormuş. (s.86)

5.1.13.Argo Sözcükler

Eğitimcilerin görüşüne göre çocuklarla konuşmalarda ve onlara okumak için alınacak kitaplarda dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri de zorunlu olmadıkça argo sözcük kullanmamak gerektiğidir. Çocuğun dil sevgisini geliştirecek, söz dağarcığını zenginleştirebilecek bir dil yeğlenmelidir.Yapmacıklıktan, abartıdan, yabancı özel adlardan, süslü söyleme özentisinden, karmaşıklıktan ve argodan uzak durulmalıdır.Ancak bazı romanlarda anlatılan konu gereği sokak ağzı ile konuşan kahramanlara da yer verilmektedir.İncelediğimiz eserlerde yazarların Türkçemizin en güzel örneklerini sunmak konusunda hassas davrandıkları söylenebilir.Ama eğitim düzeyi düştükçe argo sözcük kullanımının artması ve bunun da kötü davranışlara sahip karakterlerde görülmesi söz konusudur.Bulduğumuz argo sözcükleri bağlam içinde kazandıkları anlama göre değerlendirdiğimizi hatırlatalım.

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

"Araklamak" diyordu, "toz ol" diyordu, "al voltanı" diyordu. (s.50)
Hele dur bakayım, yemeğe ne diyordu? Ha? ... "Kayıntı" gibi bir şey. (s.50)
Bacak kadar adamı sömürmesin köpoğlusu! (s.52)
Yooo... Sepetlemeye kalkma. Bozuşuruz sonra. (s.63)

Muzaffer İzgü'nün "Kara Pamuk" adlı eserinde;

Altın dişli bir horozlandı, bir çalımlandı. (s.59)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Konuşsana körolası! (s.50)
Batsın parası, batsın markı, batsın Almanya'sı...(s.59)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Bacaksız o kadar aptal değildi. (s.50)
Ne halt etmişti de kaçırmıştı elinden karpuzu. (s.53)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Haydi, vur sırtına şurdan iki horoz, sıvış git sabah olmadan. (s.110)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

O mutfaktayken usulca sıvıştım. (s.102)
Enayiliği bırak!dedi Avni. (s.107)

5.1.14.Yeni sözcük kullanımı

Okuyucu olan çocuğun anadili ile ilgili kuralları öğrenmesinde ve dil becerilerinin gelişiminde romanın yeri büyüktür.Bu eserlerle dilin zenginliği sunulurken aynı zamanda kelime dağarcığını zenginleştirmek için çocukların yeni kelimelerle de tanışmaları sağlanır.Çocuk bu yeni kelimeleri kitapta anlatılan olayın içinde belki de kendisini özdeşleştireceği kahramanın ağzından duyarak daha çabuk benimser.Bu durum da çocuk romanlarının çocuğun dilini geliştirici etkisinin olmasını sağlar.Burada çocukların yeni yeni duymaya başladıklarını düşündüğümüz sözcükleri örnekledirdiğimizi belirtelim.

Cahit Uçuk’un “Sumru Kız” adlı yapıtında;

*Kuzusunu obanın arka sırtındaki çayırılığa **fırdöndü** ile çakmıştı. Fırdöndü olunca kuzunun ipi boğazına dolanmazdı. (s.86)*
*Gidip onu getirmedi, **sularıp** (sulayıp) obanın önüne salıvermeliydi. (s.86)*

Mehmet Seyda’nın “Deli Ali” adlı romanında;

*... derken önce gülümsemiş, sonra **çatınmıştı** babam. (s.51)*
*Haşlak çamaşırları kazandan bir değnekle alır, kandaki eğimli mermer üzerinde **tokaçlardı**. (s.52)*
***İkircim**liydi, kesin yargılı değildi. (s.61)*

Talip Apaydın’ın “Dağdaki Kaynak” adlı yapıtında;

*Köyün köpekleri de **ürmeye** başladı. (s.51)*
***Ham**lamışlardı. (s.52)*
*Şurada boş **küfe** var, al getir. (s.54)*
*Bunlar **kuzukulağı**. Yenir. (s.58)*
*Gerçekten güir böğürtlen **gürüz**leri büyümüştü. 8s.63)*
***Maden suyu** ne? İyi su, insana yararlı. (s.66)*
*Kimin olacak, köyün hayvanları yayılır; köyün **orta malı**. (s.68)*

Muzaffer İzgü’nün “Kara Pamuk” adlı eserinde;

Koskoca ovanın ortasında dört can, yol bilmez, yolak bilmez. (s.50)
*Bir ışık çok ötelerde, havaya **şavkı** vurmuş kim bilir belki Adana. (s.50)*
*Anam bulgur çorbası kaynattı, içine nane koydu, **reyhan** koydu. (s.56)*
*Geç akşam **cerçi**yle birlikte geldi. (s.66)*

Muzaffer İzgü’nün “Uçtu Uçtu Ali Uçtu” adlı eserinde;

*Ninem hemen **devrisi** günü beni berber İhsan Abiye götürdü. (s.52)*
*Elimi **üveyiğe** kaldırıyordum: (s.60)*
***Salt** Aysel hemşireye söyledim. (s.70)*

Muzaffer İzgü’nün “Çizmeli Osman” adlı romanında;

Koncunun içine minicik yumruğunu soktu. (s.50)
Dönmedolaba binen çocuklara baktılar. (s.57)
Atlıkarıncaya binen çocuklara baktılar. (s.57)
Haydi, sokaktaki eymenin altında durun biraz. (s.63)
“Açlık kolay” dedi “Çıkarım ötelere ebegümeci toplar gelirim, kaynatırım yerler, ama şu çocuğum bir iyi olsaydı bir Hamzam iyi olsaydı. (s.66)

Rıfat Ilgaz’ın “Öksüz Cıvciv” adlı yapıtında;

“Demek onikinci cıvciv bu alaca cıvcivmiş!dedi Bayan Şenay, “Yongaların arasına karışmış, alacalığından ötürü görememişiz! “ (s. 81)
Öksüzlükten de kurtuldum. (s.83)
Sen kim, bizim pirinçleri aşurmak kim! (s.89)

Rıfat Ilgaz’ın “Bacaksız Kamyon Sürücüsü” adlı romanında;

İyi ama, bu iri kıyım kız, hiç itişip kakışmadan duramazdı ki!
Hadi ordan palavracı. (s.57)
Zindanlara bile atılır. (s.57)
Külüştür bir arabaydı. (s.57)
Bak benim tulumum var. (s.59)

Fakir Baykurt’un “Yandım Ali” adlı eserinde;

Komşumuz Koca İsmail kalktı dibeğin başından. (s.101)
“Eee; ne istersin bakalım görümlük? Bir dana mı bir düve mi? (s.103)
“Bir dana ver, büyüüp tosun olsun, sonra boğa olsun; köyün ekinlerinde köy boğası gibi gezsin, özgürce!” dedim. (s. 103)
Heybeyi indirdi sonra. (s.104)
Gözlerinin kökü kurumuş ama çenen çıkırık gibi! (s.104)
İyice kocamıştı Hasan Berber: (s.104)
Karatepe’de tavşanlara fiyaka yaparsın! (s.105)
İstersen geviş yapıp vereyim ağzına! (s.105)
Otur da güvey tıraşı gibi bir tıraş çıkarayım sana! (s.105)
Çok kısaltma, önde perçem bırak! (s.105)
Sıdırılmış yumurta, bitik pekmez ve çökelekle hemen bir sofracık yapındırıp sürdü önüme. (s.109)
Kayıran, esirgeyen, koruyan. (s.109)
Bizde sağım olmadığına göre kim yolladı acaba? (s.110)
Bostanı bırakıp gelemmez. (s.111)
Bana çok cömert davrandı. (s.112)
Anamın dediği gibi, babamın son derece iyilikçi bir insan olduğunu düşünüp mutlandım. (s.113)
Hemen azıkları boşalttık. (s.114)
Tarladaki ahlaltlar, aşılı güzel armutlarını vermiş. (s.114)
Birlikte tavlara çikalım, yan yana uzanalık. (s.115)
Doru tayım yok. (s.116)
Tatlı tatlı mayıştıyordun. (s.117)
Aziğumdan çıkardım. (s.120)

Fakir Baykurt’un “Sakarca” adlı yapıtında;

Mermer merdiveni nasıl çıktı, kemerli kapıları nasıl geçti, kimse ayırtına varmadı. (s.101)
Horoz görünüşünde bir hikmet o !(s.102)
Bakıcının dediğine göre horozlarımın hepsini kırmış! (s.102)
Gelsene, ne korkuyorsun bre bastıbacak !.. (s.105)

Atların semizliğini görünce sevinci de arttı. (s.106)

*İnsandaki “**şahdamarı**” gibiydi tam! (s.107)*

*Gece yarıyı geçti, **tan yeri** kızarmaya başladı. (s.110)*

Tarık Dursun K.’nin “Hoşça Kal Küçük” adlı romanında;

***Bayırın** üstü tümseklenerek gidiyor; otomobillerin, çeşitli taşıt araçlarının vızır vızır gelip gittiği kara bir asfaltta son buluyordu. (s.102)*

*Kadın kendilerine korkusuz ve **kaygısızca** bakan bebeği gösterdi. (s.104)*

*Karakolda bir tek memur vardı, sıcağtan uykusu gelmişti, **şekerleme** yapıyordu. (s.106)*

*Karakolda bir **bekçi** vardı.(s.107)*

*Bebek, bekçiye **yadırgamadı**. (s.108)*

Koltuğunun altında iki büyük kutu baklava getirmişti. (s.110)

*Fakat bir **önsezi**yle birden uyandı. (s.112)*

Hidayet Karakuş’un “Sıska Balıkçı” adlı eserinde;

*Üstelik, neden denizin kıyısında biz balığa **hasret** yaşıyoruz? (s.82)*

*Bir **devinim** başlamış. (s.84)*

*Böyle şeyleri **uluorta** konuşmayın kardeşler. (s.85)*

***Elalemi** kurtarmak sana mı kaldı?(s.87)*

*Çevreyi, kimseye belli etmeden **kolaçan** ediyor, geleni gideni gözliymiş. (s.90)*

*Her **kezinde** değişik insanlar geliyormuş dövmeyle. (s.94)*

*Nasıl da **hınzırca** konuşuyor! (s.96)*

*Kale **burç**larına yerleştirmişler çoğunu. (s.100)*

Kemal Bilbaşar’ın “Yonca Kız” adlı romanında;

*Kafesin içine elini sokup kendisini okşamasına hele **gerdanını**, başını kaşımaya bayılıyordu. (s.101)*

*Yonca Kız’ın **alçakgönüllülüğü** de onlara kendisini sevdirdiyordu. (s.103)*

*Kale’de doğanlar kayda geçirilirdi ama, gerekmedikçe **kafakağıdı** çıkarılmazdı. (s.112)*

*Dağa gidecek olanlar, yeni kıyafetleriyle merdivenin **sahanlığında** toplandılar. (s.117)*

***Salta** duran hayvanın ön ayaklarından birini tutup sallayarak tokalaştı, başını okşadı. (s.119)*

Abbas Cılga’nın “Yaramazlar Kuyusu” adlı eserinde;

*Hırsızlık, zorbalık yaparak başkalarının malını alanlara “**harami**” denir.Soyguncu, hırsız takımıdır haramiler. (s.89)*

*Bu gümüşler, bu pırlantalar, bu kumaşlar bu halılar!İşte gerçek **varsıllık** diye buna derler! (s.90)*

Tahtadan yapılmış çocuk Pi-nok-yo! (s.95)

Abbas Cılga’nın “Şaşar Ali” adlı yapıtında;

*Ben, başımda iki çocuğuyla **dul** bir kadını. (s.103)*

***Yazması** başından uçmuştu. (s.109)*

*Başından aşağı **boca etti**.(s.109)*

5.1.15.Kalıplaşmış sözler (atasözü-deyim)

Çocuk romanlarında dilimizin zenginliğinin bir göstergesi olan atasözü ve deyim kullanımlarına önem verilmektedir.Bu şekilde okuyucunun sözcük dağarcığına da katkı sağlanmaktadır.

1.Atasözleri

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

Davul dengi dengine vurdu, iki sevdalı elele verdi. (s.82)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Ama çok gülen çok ağlar derler. (s.58)

Hidayet Karakuş'un "Sıska Balıkçı" adlı eserinde;

Verirlerse bir dilim ekmek yerim, vermezlerse kimseye vermezler, o zaman da elle gelen düğün bayram, der otururum. (s.85)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Gelgelelim gelini açtı ağzını, yumdu gözünü. (s.112)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Hem de varsın baksın, yiğidin malı meydanda! (s.106)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

*Görünen dağın uzaklığı olmaz. (s.116)
Davul bile dengi dengine! Dengi dengine! Diyerek öter demişler. (s.118)*

2.Deyimler

Cahit Uçuk'un "Gümüş Kanat" adlı eserinde;

Tuttuğun taş altın olsun yavrum... (s.90)

Cahit Uçuk'un "Doğanın Armağanı" adlı romanında;

İçi içine sığmıyordu Erdal'ın. (s.83)

Cahit Uçuk'un "Sumru Kız" adlı yapıtında;

"Yorulcular, kan ter içinde kaldılar" dedi Sumru'nun ebesi. (s.90)

Mehmet Seyda'nın "Deli Ali" adlı romanında;

Her daima başımızın üstünde yeriniz var. (s.58)
Hayvansı bağırtılar ki nasıl, dünyayı ayağa kaldırıyor. (s.59)
Hepsi kaçacak delik aramış, çil yavrusu gibi dağılmışlar. (s.60)
Tanrı sana uzun ömürler versin, tuttuğunu altın etsin. (s.70)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Sigara Kaçakçısı" adlı eserinde;

"Söyle o Rasim abiye, akıntıya kürek çektirmesin sana." (s.53)

Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı yapıtında;

Varlık içinde yokluk. (s.61)

Muzaffer İzgü'nün "Uçtu Uçtu Ali Uçtu" adlı eserinde;

Göz göze geldik. (s.68)
Felçli ayağıyla koğuştaki çocukların hepsinin yardımına koşuyordu. (s.69)

Muzaffer İzgü'nün "Çizmeli Osman" adlı romanında;

Ama onun da burnunun ucu ha bugün, ha yarın delinecekti. (s.60)

Rıfat Ilgaz'ın "Öksüz Cıvciv" adlı yapıtında;

Kendi cıvcivlerinden başkasını gözü görmüyor! (s.83)
Gözü kendi cıvcivlerinden başkasını görmüyor. (s.85)
Yazdığı çocuk romanları çok tutulmuştu. (s.87)
Hiç oralı olduğu yoktu bacaksızın! (s.89)
Ben yemekleri hazırlayana kadar, göz kulak oluver, buna sen Güliz'ciğim! (s.92)

Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız Kamyon Sürücüsü" adlı romanında;

Ah bu tuttuğunu büken (koparan) Zeynep olmasa!.. (s.54)
Öyle, korkak değilim, demekle insan yürekli olmaz. (s.56)
Araba durur durmaz toz olmuştu ortadan. (s.70)

Fakir Baykurt'un "Yandım Ali" adlı eserinde;

Karatepe'de tavşanlara fiyaka yaparsın! (s.105)
Turşusunu mu kuracağız av etinin? (s.108)
Fırsat bu fırsat deyip fırladım. (s.109)
Eli açık, gözü gönlü tok. (s.109)

Fakir Baykurt'un "Sakarca" adlı yapıtında;

Kabza Bey benimle paylaşsın kozunu. (s.101)
Elinden geleni yapmış, aklının yettiği, dilinin döndüğü kadar uyarmıştı Beyini. (s.103)
Ama Beyin, bir değirmen uğruna gözleri dünyayı görmez olmuştu. (s.103)
Beyliğin tadını adamakıllı çıkaracağım! diyor.(s.108)
Onu gözünüzde büyütüyorsunuz. (s.112)

Böyle haberler dilden dile, kulaktan kulağa bir anda yayılıyor. (s.113)
Bey adam tükürdüğünü yalamaz! (s.114)
Kimi nalına, kimi mihına vuruyor. (s.115)
Kabza Bey neye uğradığını şaşırdı. (s.120)
Seyredenlerin gözleri yuvasından uğramış. (s.120)

Tarık Dursun K.'nin "Hoşça Kal Küçük" adlı romanında;

Bir keresinde bebek aldı başını, çıktı evden. (s.101)
Bir yaz sırasıydı, ortalık günlük güneşlikti. (s.101)
Bebek serçenin yaptığına akıl erdiremedi. (s.102)
Bebek, memur ve bekçi baş başa kaldılar. (s.108)
Çevresinde iki koca adam ne yapacaklarını bilmeden dört dönüyor, masal anlatıyor, sırtlarına bindiriyor, ağlamaması için ellerinden geleni esirgemiyorlardı. (s.109)
Umudu kesti, kendi yemeğini yedi. (s.111)
Yapayalnız kalır, bir ellerinden tutanı çıkmazdı. (s.116)
Süt pahalanmıştı, yoğurt ateş pahasıydı. (s.116)

Sulhi Dölek'in "Yeşil Bayır" adlı yapıtında;

Gerçekte Atay çörek için can atıyordu. (s.101)
Hele herkes elele verirse, çok daha güzel bir yer olur. (s.105)
Biraz daha sık dişini. (s.108)
Eziliş büzülişiyordu. (s.109)
"Bütün çabalarımız boşa gitti" dedi yola koyulduğumuzda. (s.119)

Hidayet Karakuş'un "Sıksa Balıkçı" adlı eserinde;

Onun akli başka yerdeymiş. (s.81)
Bu ikisi sevdalılar herhalde, akılları bir karış havada. (s.84)
Herkes ağzını sıkı tutsun. (s.86)
Kimsenin gözüne uyku girmiyor artık. (s.87)
Doğrusu gözümüzü açtı senin bu oğlan. (s.87)
Onun da bu işe akli yatmış. (s.90)
Pazarlık edelim, onları yola getiririz o zaman. (s.100)

Kemal Bilbaşar'ın "Yonca Kız" adlı romanında;

Kızının mutlu bir yaşam içinde gittikçe serpildiğini, güçlendiğini gören Gonca Ana yatıp kalkıyor Hatice Hanım'a, Ayşe Teyze'ye dua ediyordu. (s.101)
"Öğretmeniniz de, öteki arkadaşlarınız da gelsinler, başımla beraber." Dedi, Hatice Hanım. (s.106)
Doyamadılar mala bir türlü, gözleri kara toprak dolasıcılar. (s.113)
O zaman Cadı Kadın, bulsa bi' kaşık suda boğacak olurmuş Nar Hatice'yi. (s.114)
Cadı kadınsa, kırk katırın kuyruğunda can veriyordu. (s.114)

Abbas Cılga'nın "Şaşar Ali" adlı yapıtında;

Ne var ki Sakine oralı olmadı. (s.105)
Hem de süt dökmüş kediler gibi suçlu suçlu baktılar birbirlerinin yüzlerine. (s.120)

5.1.16.Yerel Söyleyişler

Çocuk romanlarında bazı kahramanların konuşmaları bulundukları yörenin ağızıyla verilmekte bu durum okuyucuda merak ve ilgi uyandırmaktadır.Aynı zamanda bazı sözcüklerin söyleyiş farklılıkları da sezdirilir.

Muzaffer İzgü'nün “Kara Pamuk” adlı eserinde;

- E biz ne yapak ki gardaş? İlacı umarı yok ki bizde. (s.51)
- Çağa öliy, çağa gidiy. (s.52)
- İnne yaptılar. Bacın eyi olacak. (s.55)
- Sabun araya gitmesin diye, kanalın kiliyle yıkadı başını. (s.56)
- Sonra cıplandım, suyun içinde camız gibi yattım.(s.56)
- Gurban, dedi, yazıktır bize, günahtır bize, biz nere giderik. (s.59)
- Tez yit Refa buralardan tez yit. (s.62)

Muzaffer İzgü'nün “Uçtu Uçtu Ali Uçtu” adlı eserinde;

- Ninem hemen devrisi günü beni berber İhsan Abiye götürdü. (s.52)
- Elimi üveyiğe kaldırıyordum: (s.60)

Fakir Baykurt'un “Yandım Ali” adlı eserinde;

- Tez gel, sofrı koyacağım! (s.108)
- Öyleyse al bunu da teyzengile ver! (s.108)
- Yittin bulunmadan, gittin görünmeden. (s.108)
- O sırada teyzem evin öteki gözüne geçti. (s.109)
- Çokaşıp yedik evcek. (s.112)
- Çobanlar çekip gitti herhal.(s.116)

5.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Cumhuriyet dönemine kadar sadece çocuklara yönelik olan ve içeriğinde bugün anladığımız anlamda eğiticilik anlayışından uzak; çocuktan ziyade büyüklere yönelik sayılabilecek bir çoğu tercüme olan eserler ortaya konulmuştur.Cumhuriyetin ilk yıllarında da çocuk eserlerinin sayısı azdır.Çocuklara eğitsel açıdan yaklaşan en önemli eserler bizim kültürümüzün de özünde olan masal, destan ve halk hikâyeleridir.

İncelememize konu olan 1960-1980 yılları arasında yayımlanmış ve çocuklarca okunup beğenilmiş yirmi dört roman, tema, dil ve eğitsel öğeleri bakımından ele alınmıştır.Bu çalışmanın sonucunda aşağıda verilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmamızda çocuk romanlarında bulunması gereken özelliklere ilişkin tespitlerimizin önemli bir bölümünü önceki kısımlarda dile getirdiğimizden ve tekrara düşmemek için özünü sunmak istediğimizi belirtelim.

Araştırmamıza konu olan eserler içinde en çok işlenen konular arasında; dostluk, arkadaşlık, yurt sevgisi, anne sevgisi, Atatürk sevgisi, çalışkanlık, iyilik ve bilgi gelmektedir.

Çocukların gelişim sürecinde öncelikle anne ve ailesi gelmektedir.Onlar kendilerine en yakın olan anne-baba ve diğer aile bireylerini örnek almaktadırlar. Bu nedenle eserlerdeki anne-baba figürleri önemli birer örnek oluşturmaktadır. Kahramanlar içinde olumlu özellikler taşıyanların ilk sırada gösterildiği romanlarda kötü davranışlara sahip olan karakterlerin ise okuyucunun onlardan ders çıkarmasını sağlamak için irdelendiği görülmektedir.

Eserlerde karşımıza en sık çıkan temanın “sevgi” olduğu görülmektedir. Sevginin güzel bir duygu olduğu ve etrafını sevgiyle gören, çevreye olumlu bakan insanların mutlu oldukları; sevgiden yoksun olanların da arkadaş çevrelerinin bile dar ve kötülerden oluştuğu irdelenerek sevginin bir çok şeyin anahtarı olabileceği hissettirilmeye çalışılmıştır.

Sevgi konusunda anne sevgisinden sonra gelen ise hayvan sevgisidir. Hayvanları ve doğayı sevmenin insan sevgisini bile olumlu şekilde geliştirmekte yararlı olacağı vurgulanır. İnsan sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi gelişmiş insanların dünyayı algılayış biçimleri daha olumlu olmaktadır. Okurlardan, insanların en önemli dostları arasında bulunan hayvanlara iyi davranmaları gerektiği; kötü davranan kişilerin de uyarılması gerektiği hatırlatılır.

Çocukların vatan ve millet sevgisiyle dolu Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş insanlar olarak yetişmesinin; kendi kültürel değerlerine sahip çıkmasının önemi vurgulanmıştır.

Çocuk romanlarındaki eğitsel öğeler incelendiğinde çocukların yaşadıkları toplumu anlayan ve olaylara sevgiyle yaklaşan bireyler olmaları gerektiği; savaşların çok kötü sonuçları olduğu, dayanışma ve yardımlaşmayla üstesinden gelinemeyecek hiçbir şeyin bulunmadığı irdelenir.

İncelediğimiz romanlarda okura sunulan fikirlerin açık, anlaşılır bir dille çocuğun anlayışına uygun biçimde ve en çok da ana kahramanın söyledikleri ya da yaptıkları üzerinden verildiği görülmektedir.

Çocuk romanlarında incelediğimiz öğelerden biri olan dile yazarlarımızın mümkün olduğunca önem verdikleri görülür. Yabancı kökenli sözcükler yerine Türkçe sözcüklerin seçildiği ve bir iki eser dışında argo sözcüklere yer verilmediği görülür. Bu durum da olumlu bir gelişmedir.

Romanlarda kullanılan cümlelerin en çok yapıca basit, anlamca olumlu ve öğelerine göre de kurallı biçiminin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Fiil cümlelerine isim cümlelerinden biraz daha fazla yer verilmesi çocuk okuyucunun hareketli ve dinamik anlatımdan daha çok zevk almasıyla açıklanabilir.

Cümledeki anlamlar genellikle öğeleri tam cümlelerle sağlanmış ve eksiltili cümlelerden mümkün olduğunca kaçınılmıştır. Anlatımı kuvvetlendiren ve dilimizin zenginlik göstergelerinden biri olan deyim-atasözü kullanımının sıkça olması sevindiricidir. Yansıma sözcüklerin kullanımının da fazla olmadığı görülmektedir.

Dil, insanlar arasındaki en etkin iletişim aracıdır. Dolayısıyla dilin toplumsal işlevi, ait olduğu kültürel yapıyı taşıma ve kuşaktan kuşağa aktarma özelliği gösterir. Çocukların ana dillerini geliştirmelerinde en önemli araçlardan olan edebî eserlerde dili özenli biçimde işlemek onların ruhsal ve düşünsel açıdan olgunlaşmalarında katkı sağlayacaktır. Bunu yaparken de yazarların, içinde tek özne ve tek yüklem bulunan kısa cümleler kullanarak sade ve canlı anlatımla anlaşılması güç olmayan sözcükler seçmelerinde büyük yarar bulunmaktadır.

Anadili eğitiminde çocuk romanlarının işlevi, işlediği tema ve konunun yanında işleme biçimi olan dilin de yetkin bir şekilde kullanımıyla mümkündür. Çocukların okuma sevgisi kazanmalarında seçilen konu ve tema kadar kullanılan dilin de çok önemli olduğu asla unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

1.İncelenen Çocuk Romanlarının Kaynakçası*¹

- APAYDIN, Talip(2008). **Dağdaki Kaynak**, İstanbul:Özyürek Yayınevi.
- BAYKURT, Fakir (1998). **Sakarca**, İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- BAYKURT, Fakir (1998). **Yandım Ali**, İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- BİLBAŞAR, Kemal (2006). **Yonca Kız**, İstanbul:Can Çocuk Yayınları
- CILGA, Abbas (2012). **Şaşar Ali**, İstanbul:Özyürek Yayınevi.
- CILGA, Abbas (2010). **Yaramazlar Kuyusu**, İstanbul:Özyürek Yayınevi.
- DAYIOĞLU, Gülten (2001). **Suna'nın Serçeleri**,İstanbul: Altın Çocuk Kitapları
- DAYIOĞLU, Gülten (1999). **Ben Büyüyünce**, İstanbul:Altın Çocuk Kitapları
- DAYIOĞLU, Gülten (2001). **Fadiş**, İstanbul:Altın Çocuk Kitapları
- DAYIOĞLU, Gülten (2003). **Yurdumu Özledim**, İstanbul:Altın Çocuk Kitapları
- DÖLEK, Sulhi (1999). **Yeşil Bayır**, Ankara:Bilgi Yayınevi
- ILGAZ, Rıfat (1983). **Bacaksız Sigara Kaçakçısı**, İstanbul:Can Yayınları
- ILGAZ, Rıfat (2000). **Bacaksız Kamyon Sürücüsü**, İstanbul:Çınar Yayınları
- ILGAZ, Rıfat (1989). **Öksüz Cıvcıv**, İstanbul:Çınar Yayınları
- İZGÜ, Muzaffer (2000). **Çizmeli Osman**, Ankara:Bilgi Yayınevi
- İZGÜ, Muzaffer (1995). **Bülbül Düdük**, Ankara:Bilgi Yayınevi
- İZGÜ, Muzaffer (-).**Uçtu Uçtu Ali Uçtu**,İstanbul:Gendaş Yayınevi
- İZGÜ Muzaffer (1995). **Kara Pamuk**, Ankara: Bilgi Yayınevi
- K., Tarık Dursun (1988). **Hoşça Kal Küçük**, Ankara: Bilgi Yayınevi
- KARAKUŞ, Hidayet (1995). **Sıska Balıkçı**, Ankara: Bilgi Yayınevi

(*1)Kaynakçadaki tarihler eserlerin ilk yayın tarihi değil; elimizdeki baskının tarihidir.

- SEYDA, Mehmet (1996). **Deli Ali**, İstanbul:Gendaş Yayınevi
- UÇUK, Cahit (2006). **Gümüş Kanat**, İstanbul:Bilge Kültür Sanat
- UÇUK, Cahit (2003). **Sumru Kız**, İstanbul:Bilge Kültür Sanat
- UÇUK, Cahit (2003). **Doğanın Armağanı**, İstanbul:Bilge Kültür Sanat

2.Araştırmada Yararlanılan Eserlerin Kaynakçası*²

Adalı, O.,**Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne**, Türk Dili, Temmuz-Ağustos 1983, C:XLVII, S:379-380

Akbayır,S.ve Şahin,Ş.(2005).**Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat**.Hece Dergisi. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.190-204

Aktunç, H.(1999).**Türkçe'nin Büyük Argo Sözlüğü**(Tanıklarıyla),s.406,YKY.

Aksoy, Ö.A.(1991). **Atasözleri Sözlüğü**, s.446, İnkılâp.

Alpay, M.(1987).**Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi**.Çocuk Edebiyatı Yıllığı. s.523-528.

Altıok,F., **Çocukta Dilin Oluşumu ve Gelişimi**, Ankara Üni.Eğt.Bil.Fak.Dergisi, C:4, S.1-1971

Alver, K.,“**Çocuk ve Edebiyat**” Hece,S:104-105, s.307-308

Ankara Üniversitesi. **I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu**, TÖMER,2000.

Arkılıç, S.(2006).Muzaffer İzgü Gözüyle Çocuk Kitapları ve Çocuk Edebiyatımız. **Küçük Dev Adam**.Ankara.s.251.

Arslandaş, H.,(2003) “**Cumhuriyet Sonrası(1981-2001) Çocuk Romanlarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri**” .Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü.-Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aşlıoğlu, B., **Çocuk Romanlarının Çocuk Eğitimindeki Yeri ve Önemi (YLT)**, Ankara Üni.Sosyal Bilimler Fak. Ankara,1986.

Ateş,K., **Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanları**, Ankara, KBY.,1998.Pegem A Yayınları.

Ateş, K., “**Çocuk Edebiyatımız ve Gülten Dayıoğlu**” Hece,Çocuk Edebiyatı Özel sayı, s.417

Binyazar,A., **Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım**, Türk Dili Dergisi, Temmuz-Ağustos, C:XLVII, S:379-380.

(*2)Alfabetik sırayla.

- Demiray, K., **Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak**, Türk Dili Dergisi, Nisan 1979, C:XXXIX, S:331.
- Demirel, Ş., **Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı**. (2011). (Ed. Şener Demirel). Ankara.
- Demirel, Ş., (2011). “**Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı**”, Ankara:Pegem Akademi
- Dilidüzgün, S., **Yazın Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Yazını (DT)**, İst.Üni.Sosyal Bilimler Enstitüsü-Alman Dili ve Edebiyatı, İst., 1994.
- Enginün, İ. (1987) **Çocuk Edebiyatı’na Toplu Bir Bakış**. Türk Dili Dergisi. s.190.
- Enginün, İ., **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?)**. Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış, Türk Dili Dergisi, Çocuk Edb.Özel sayısı, Nisan 1987.
- Erdoğan, F., **1985-87 Yerli Çocuk Yazını Ürünlerinin Konusal ve Sayısal Analizi(YLT)** İst.Üni.Sosyal Bilimler Enstitüsü-Kütüphanecilik Bölümü, İst., 1989
- Güleryüz, H., (2002). “**Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**”, Ankara:Pegem
- Günyol, V., **Çocuk Dedikimiz**. Türk Dili Dergisi, Y:28, S:331, 1Nisan 1979.
- Gürel Z., **Çocuk Edebiyatı Kavramı Üzerine**, Milli Eğitim Dergisi, S:126, Mart 1995.
- İzgu, M., (2006). “**Küçük Dev Adam**”Çocuk ve Gençlik Yazınında Muzaffer İzgü Sempozyumu , Ankara:Bilgi
- Kantemir, E. (1979). “**Çocuk Kitapları Sorunu**” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi; C:12, S:1, s.200-201
- Kurdakul, Ş. (1999), “**Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**”, İstanbul:İnkılâp Yayınevi.
- Kür, İ., **1977 Nisanında Türkiye’de Çocuk ve Yayınları**, Türk Dili Dergisi, Ağustos 1977, C:XXXVI, S:311.
- Oğuzkan, A.F., (2001). “**Çocuk Edebiyatı**”, Ankara:Anı
- Özcan C., **Abbas Cılga’nın “Şaşar Ali” Eserinin Tanıtımı**, Türk Dili Dergisi, Ekim 1978, C:37, S:325.
- Özkan, N., **Çocuk Kitaplarında Dil Sorunu(YLT)**, Hacettepe Üni.Sosyal Bilimler Enstitüsü-Kütüphanecilik, Ankara, 2001.
- Özyer, N., **Çocuk Edebiyatı** ,Hece Dergisi. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.462
- Sağlık, Ş., (2005). **Çocuk Romanları**. Hece Dergisi. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.231

Sever, S., (2007).“**Çocuk ve Edebiyat**”, Ankara:Kök

Şakar, C., “**Bir Ülkü Olarak Çocuk Edebiyatı: Mustafa Ruhi Şirin**” Hece, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı.s.430-431

Şirin, Mustafa R. **Çocuk Edebiyatı’na Eleştirel Bir Bakış**, Çocuk Edebiyatı Yıllığı/1987, s.55

Şirin, Mustafa R. **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış**, (2007). Ankara : Kök Yayıncılık.

Şirin, R.M.,(1987).**Çocuklar İçin Edebiyat**.Çocuk Edebiyatı Yıllığı. s.238

TDK. **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**,(Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN, Prof. Dr. Recep TOPARLI ve Uzm. Belgin TEZCAN AKSU tarafından hazırlanıp tdk.gov.tr adresindeki genel ağ ortamına aktarılmış.)

TDK.**Türkçe Sözlük**, (1992) 2Cilt., İstanbul,Milliyet Yayınları.

Tezcan, M.,**Çocuklara Okuma Alışkanlıkları Kazandırmak**, Türk Dili, Nisan 1985, C:LXIX, S:400

Tuncer, H.,(2005).**Çocuk Kitapları Yazarlar Bağa Destursuz Girmesin**. Hece Dergisi. Sayı 104-105.(Ağustos-Eylül 2005)s.472.

Türk Dili d. (Nisan 1979). “*Çocuk Yazını*” Sayısı. Sayı : 331.

Türk Dili d. (Nisan 1985). “*Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*”. Sayı : 400.

Türk Edebiyatı d. (Ocak 1983). “*Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*”. Sayı : 111.

Türkseven, A., **Çocuk Türkçesi**, Çağdaş Türk Dili Dergisi, C:8, S:94, Aralık 1995.